

Narrator Nārāyana – Een weg

Εἰς τὴν Πόλιν naar de alledaagse wereld

Een biografie

Man Leben

Narrator Nārāyana is een fictief persoon. Geen bestaand mens heeft voor hem model gestaan.

Man Leben (Levi Hermann) is een fictief persoon. Geen bestaand mens heeft voor hem model gestaan.

Uitgegeven door: Omnia – Amsterdam Publisher, 2013

Dit werk is gelicenseerd onder een Creative Commons Naamsvermelding-NietCommercieel-GelijkDelen 3.0 Unported licentie

Photos, images, renderings and quotations in the text may be copyrighted by third parties.

Cover design: Microsoft Office - Aantrekkelijk

Bron cover afbeelding: <http://jv.wikipedia.org/wiki/Bhiksu>

Logo: http://en.wikipedia.org/wiki/Klein_bottle

ISBN: 978-94-91633-06-5

Omnia– Amsterdam Uitgeverij

Website: www.omnia-amsterdam.nl

*In plaats van een thuis
De maan en sterrenhemel
Als steevast gezelschap*

- vrij naar haiku van: Inoue Shirō

*Dit
Dat wij nu zijn
Maakt het lichaam, cel voor cel,
Zoals bijen een honingraat bouwen.
Het menselijk lichaam en het universum
Groeit van Dit*

- Rumi, *This we have now*

Inhoudsopgave

Inleiding	7
Mijn ontstaan	13
Van de hemel naar de hel	19
Terug op aarde	25
Weg van huis	31
Alle wegen leiden naar Rome	35
Weg uit Rome	39
Te voet door Frankrijk	47
Te voet door Frankrijk 2	53
Te voet door Frankrijk 3	59
Te voet onder het oog van de cycloop	65
Naar de omgekeerde wereld	71
Amsterdam: de omgekeerde wereld	77
Amsterdam: de omgekeerde wereld 2	83
Amsterdam: de omgekeerde wereld 3	87
Masker van een idool	93
Poort in het noorden	99
Poort in het noorden 2	107
Terug naar de bewoonde wereld	115
Terug naar de bewoonde wereld 2	123

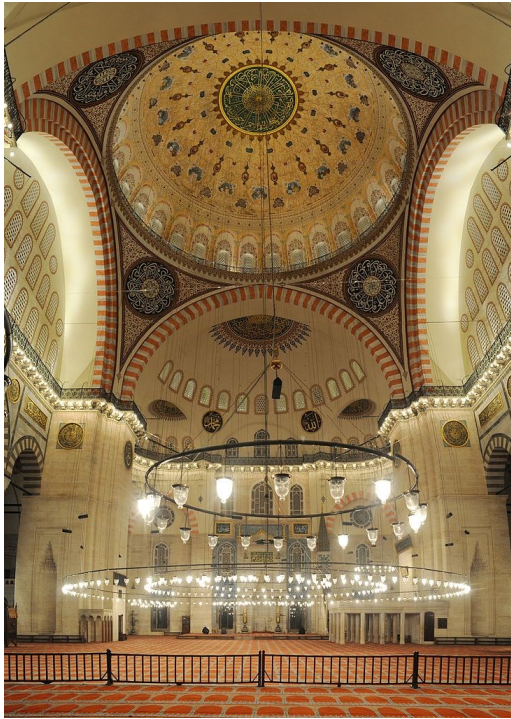
Wijst naar de sneeuw	131
Kopenhagen en Amsterdam – een weerzien	137
Een koude winter	143
Een nieuw jaar	149
Een man zonder eigenschappen	155
Een man zonder gezicht	161
Een man zonder toekomst	167
Een man zonder leven	175
Op weg	181
Op weg 2	187
Sneeuwgezicht	193
Εἰς τὴν Πόλιν op weg naar “dit”	199
Slotwoord	205
Met Dank	207
Over de samensteller	209
Index	211

Inleiding

Zolang ik besta, zijn er verhalenvertellers in mijn leven. Thuis, op school, in de synagoge, in de kerk, in boeken, in de klassieken uit de Oudheid, in de Tenach – de bijbel van het Jodendom – en in de Talmud heb ik de belevenissen van de grote vertellers vernomen. Naast mijn moeder zijn de meest invloedrijke verhalenverteller in mijn leven: Jezus van Nazareth als Christus in het Nieuwe Testament van de Christelijke Bijbel, Siddharta Gautama als Boeddha, Mohammed de profeet en boodschapper van God in het Islamitisch geloof, Vyasa als schrijver van de Mahābhārata – het verhaal van India, Homerus de dichter en zanger van de Ilias en de Odyssee, en Rumi of beter Jalāl al-Dīn de poet van onder andere de Masnavi.

Voordat ik Narrator in Istanbul heb ontmoet, was een buitengewone wiskundige de meest wonderlijke verteller in mijn leven. Met alleen een koffer reisde hij van vriend naar vriend om daar enkele dagen te verblijven. Regelmatig logeerde hij een paar nachten bij mij in Amsterdam. Hij verhaalde over het verschil tussen eindigheid en oneindigheid, over priemgetallen, reeksen, verzamelingen en nul. Als welkomstgeschenk gaf hij mij altijd enkele van zijn wiskundeboeken die hij inwisselde tegen een paar technische boeken uit mijn boekenkast. Bij zijn afscheid vroeg hij oprecht of ik het niet erg vond dat hij nu weer verder moest gaan.

Narrator zag ik voor het eerst in de Süleyman moskee in Istanbul waar hij verwelkomde mij met: “Hier zijn lucht en aarde een”. Ik antwoordde: “Dit, dat zijn wij nu”, waarbij hij wervelende met ruisende kleding.

[1]

[1]

Die ochtend was ik op uitnodiging van Carla Drift in Istanbul aangekomen om aan onze Odyssee “Wie ben jij – een zoektocht naar ons bestaan” te beginnen.

Carla Drift en ik hebben elkaar voor het eerst ontmoet bij een college filosofie die door Prof. Dr. W. Luijpen aan de Technische Universiteit in Delft werd gegeven. Hierna heeft ons leven zich regelmatig gekruist; wij hebben elkaar geholpen waar dat nodig was en wij hebben altijd genoten van elkaars gezelschap.

Enkele jaren geleden was Carla met een caravan-tractor combinatie door Europa gaan trekken. Op een heldere ijskoude nacht zag Carla een donkere ijskoude man in een slaapzak langs de kant van de weg. Nadat zij hem van een eeuwige droom had gered, zijn zij naar Istanbul getrokken waar wij van plan waren onze Odyssee te beginnen. Aan het einde van deze Odyssee hopen wij thuis te komen.

Onze zoektocht naar “Wie ben jij” gaat over jou en mij en over alles dat met ons in verbinding staat. Zijn jij en ik verbonden of zijn wij gescheiden? Wat maakt jou tot degene die jij bent? Wie ben jij voor jouw geboorte en wie zal jij zijn na jouw overlijden? Besta jij zonder heelaal? Hoe ben jij bewust van jezelf? En hoe zijn anderen zich bewust van jou? Het antwoord op al deze vragen is ons voorlopig onbekend, maar toch stellen wij deze vragen.

Wij zijn op zoek gegaan naar de weg die jou vormt tot wat jij bent. Deze zoektocht – met 17 aanlegplaatsen – zal een thuiskeer zijn. Odysseus deed tien jaren over zijn reis van Troje naar huis. Wij doen heel wat langer over onze Odyssee: onze tocht voert van het begin aller tijden tot nu. Aan het einde zullen wij terugkijken op onze reis. Wij zien dat alles in een zucht is volbracht.

Tijdens het begin van de zoektocht hebben jij en ik op onze eerste aanlegplaats de volkomen eenheid beleefd. Bij aanlegplaats twee

hebben wij de scheiding van lucht en aarde – “*als er ook maar een haarbreedte van verschil is, dan zijn hemel en aarde duidelijk gescheiden*” [2] – en daarna alle volgende delingen doorstaan: wij zijn volkomen uit elkaar gevallen. Na een onvoorstelbare lange tijd zijn wij weer in een menselijke vorm teruggekeerd.

Wij hebben vervolgens aanlegplaats drie bezocht. Hier hebben wij ervaring hoe mensen de twijfel en scheiding proberen te overwinnen door het plaatsen van “mensen, objecten, offergaven en het woord in het midden” tussen henzelf en de onzekerheid. Als voorbereiding voor het vervolg van onze Odyssee is er een intermezzo gevolgd. Het verslag van het eerste deel van onze Odyssee is te verkrijgen op de website van de uitgeverij.

Op het tweede deel van onze Odyssee gaan wij de volgende vijf gangbare werkelijkheden als aanlegplaats aandoen:

- o Feiten en logica
- o Intensiteiten en associaties
- o Leegte
- o Verandering
- o Onderlinge verbondenheid

Wij gaan in dit tweede deel van de Odyssee de wereld van alle dag betreden.

Geen bestaand mens heeft model gestaan voor een van de hoofdpersonen. Hun namen kunnen Alleman en Iederman zijn. Nu is het tijd om jou en mij een fictieve naam en plaats in onze samenleving te geven. Jouw naam is Carla Drift, mijn naam is Man Leben en de naam van uw verteller is Narrator.

In deze biografie van “Narrator Nārāyana – Een Weg” wordt een korte beschrijving gegeven van zijn levensloop tot op heden. De biografieën van Carla Drift en van mij zijn gepubliceerd voordat wij verslag zullen uitbrengen over onze belevenissen bij de vijf gangbare werkelijkheden.

Op het derde deel van onze Odyssee zijn wij van plan om zeven andere werkelijkheden te bezoeken:

- o Ishvara
- o Et incarnatus est
- o Toon mij een kleine waarheid
- o Geen tijd, geen verandering
- o Gij zijt dat
- o En Dood heeft hier geen verblijf
- o Hier en nu

De laatste aanlegplaats op onze zoektocht zal zijn:

- o Nul – Niet een, niet twee

Bij de laatste aanlegplaats hopen wij weer thuis te zijn.

[1] Bron afbeeldingen: http://en.wikipedia.org/wiki/S%C3%CLEymanije_Mosque

[2] Zie ook: Wick, Gerry Shishin, *The Book of Equanimity – Illuminating Classic Zen Koans*. Somerville MA: Wisdom Publications, 2005, p. 54.

Mijn ontstaan

3 september 2012

Onvoorstelbaar lang geleden ben ik ontstaan uit het geluid van regendruppels bij het blazen van de wind en met het klateren van vallende stenen. In de regen is het ritme ontstaan, de wind vormde mijn stem en met de vallende stenen begon het applaus. Uit het ritme en de wind zijn de verhalen voortgekomen. Door het applaus ontstond de waardering met de aandrang om steeds de aandacht op te zoeken. Mijn hele leven vertel ik verhalen over het leven en de dood, over oorlogen, hebzucht, moed en trouw, over liefde, wraak, eer, roem en toorn, ijselfijne toorn die ontelbare verschrikkingen bracht.

Sinds ik door Carla Drift uit een droom ben gered waarin ik bijna weggleed naar een andere wereld, vertel ik verhalen op de raakvlakken tussen levensbeschouwing, literatuur en religie. Daarmee hoop ik bij te dragen aan vrede, een betere wereld en geluk voor alles en iedereen. Dit is de samenvatting van de biografie van mijn leven.

In de samenvatting ontbreekt mijn eerste herinnering waarin ik mijn vader hoorde zingen in een taal uit India, het land waarvandaan hij naar Afrika was vertrokken. Dit gezang klinkt zo vertrouwd alsof ik het al ken vanaf het begin der tijden. Mijn vader heeft mij verteld dat dit gezang in zijn land de Īśāvāsyā [1] Upaniṣad of Isha Upanishad [2] wordt genoemd. Toen ik vier jaar oud was, leerde mijn vader mij de tekst terwijl ik naast hem zat [3].

ॐ पूर्णमदः पूर्णमिदं पूर्णात् पूर्णमुदच्यते।
पूर्णस्य पूर्णमादाय पूर्णमेवावशिष्यते॥
ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

Ôm, Purnamadah Purnamidam Purnat Purnamudachyate;
Purnasya Purnamadaya Purnameva Vashishyate.
Ôm shanti, shanti, shanti

Ôm, Dat is algeheel. Dit is algeheel. Algeheel komt van algeheel.
Neem algeheel af van algeheel en aldus blijft algeheel.
Ôm vrede, vrede, vrede.

Het gezang van de Īśāvāsyā Upaniṣad kan beluisterd worden via een
bijlage bij dit bericht op de website van de uitgeverij:

www.omnia-amsterdam.nl [4].

Mijn vader is donker als de nacht. Hij is geboren en opgegroeid in een
arm zuidelijk deel van India. Op school heeft hij Sanskriet leren
spreken, lezen en schrijven: de taal van de goden in de wereld van de
mensen. Al mijn grootvaders en overgrootvaders hebben deze taal
gesproken. Als jongvolwassen man is mijn vader naar Kenia in Afrika
gereisd om rond te trekken als verhalenverteller en om een beter
bestaan te leiden. In dit land heeft hij mijn moeder ontmoet.

Mijn moeder is een trotse vrouw uit de Masaï nomadenstam. Zij kent
geen landsgrenzen; al het land is voor iedereen en het vee heeft
voedsel en zorg nodig. Als jonge vrouw heeft zij mijn vader ontmoet.
Hij was uitgehongerd en zij heeft zich over hem ontfermd. Tussen hen
is een liefde ontstaan die ons bestaan overstijgt. Zij zijn samen verder
door het leven gegaan; mijn vader is blijven rondtrekken als verteller
en mijn moeder geeft verzorging en onderdak wanneer hij langskomt.

Hieruit ben ik op aarde gekomen.

Mijn voornaam is Kṛṣṇa [5] omdat ik – net als mijn vader – donker ben als de nacht met mijn zwarte blauwe huidskleur en omdat ik tijdens de nieuwe maan ben geboren. Mijn ouders hebben hiermee de hoop uitgesproken dat ik net als de maan elke nacht weer levend wordt en niet dood zal gaan als alle mensen [6]. Later in mijn leven heb ik mijn voornaam verandert in Narrator – verteller, want ik wens bij de stervelingen te horen. Mijn familienaam van mijn vaderskant is Nārāyana. Dit betekent in de taal van mijn voorvaderen “zoon van de oorspronkelijke man” [7].

[8]

Rond mijn zesde jaar heeft mijn vader mij voor het eerst naar school gebracht. Daar heb ik leren lezen en schrijven. Met lezen ben ik nooit meer opgehouden. Gilgamesh, Ilias, Odyssee, Mahābhārata, Shakespeare, las ik in de laatste klassen van de school terwijl de andere jongens buiten krijgertje speelden. Veel van mijn verhalen komen voort uit deze tijd.

[9]

Tot mijn 16de jaar ben ik op school gebleven. Daarna zijn pik donkere bladzijden in mijn leven gekomen.

[1] Īśa betekent in het Sanskriet onder meer “God in de goddelijke hemel”, “iemand met almacht”. “Avāśya” betekent in het Sanskriet “neerzetten”. Hierdoor kan Īśāvāśya worden opgevat als beschrijving van God in de goddelijke hemel. Bron: elektronische versie van het woordenboek Monier-Williams – MWDDS V1.5 Beta

[2] Een woordelijke vertaling van de Isha Upanishad is verkrijgbaar via de volgende hyperlink: www.arsfloreant.nl/documents/Isa.pdf

[3] Upanishad betekent letterlijk: “Neerzitten bij”. Zie ook: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Upanishad>

[4] De oorsprong van deze mp3 file kan de auteur niet meer achterhalen. Wanneer de eigenaar zich meldt, dan zal de auteur het bericht op dit punt aanpassen aan de wensen van de rechthebbenden.

[5] Kṛṣṇa betekent in het Sanskriet onder meer “zwart”, “blauw zwart”, “de donkere periode van de maancyclus”. Bron: elektronische versie van het woordenboek Monier-Williams – MWDDS V1.5 Beta

[6] Volgens een Masaï mythe geeft de God Engaï vee aan de mensen, hij brengt de mensen na de dood tot leven en hij laat de maan iedere dag sterven. Na een zonde waarin een tegenstander dood werd gewenst, liet Engaï de mensen dood gaan en hij bracht de maan iedere nacht weer tot leven. Bron: [http://nl.wikipedia.org/wiki/Masa%C3%AF_\(volk\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Masa%C3%AF_(volk))

[7] Bron: elektronische versie van het woordenboek Monier-Williams – MWDDS V1.5 Beta

[8] Een Masaï vrouw. Bron afbeelding: http://en.wikipedia.org/wiki/Masaai_people

[9] Bron afbeelding: <http://fr.wikipedia.org/wiki/Masa%C3%AF>

Van hemel naar de hel

7 september 2012

In mijn jeugd leefde ik in de hemel. Er waren toen vijf hindernissen in mijn leven: mijn kleren werden vies, mijn lichaam veranderde, mijn oksels zweetten, mijn lichaam reikte en het leven was soms oncomfortabel [1]. Mijn moeder zorgde dat mijn kleren, mijn oksels en mijn lichaam werden gewassen wanneer wij voldoende water hadden in het droge land. Dit was een feest. Het veranderen van mijn lichaam hoort bij een mensenleven; na de veranderingen zijn de groeipijnen vergeten en de situatie wordt weer normaal. En een sober, eenvoudig leven brengt niet altijd comfort met zich mee.

[2]

Tijdens mijn schooltijd heb ik mij vaak als krijger getooid, meer als spel en uit ijdelheid dan om mij voor te bereiden op strijd. Als scholier was ik in vechten niet geïnteresseerd.

[3]

Aan het einde van mijn schooltijd trok ik weg uit mijn moederland. Ik wilde de avonturen uit de verhalen van mijn voorouders zelf meemaken en ik voelde een drang naar comfort, geld, roem en macht.

Of in de taal van mijn voorouders: ik wilde van Nara [4] veranderen in Rājan [5].

Terwijl iedereen sliep ben ik op een nacht bij mijn moeder weggegaan; ik liet een briefje achter met de boodschap dat alles goed zou komen en dat zij later trots op mij kon zijn.

Na enkele dagen zwerven kwam ik een militie tegen. Ik heb mij bij hen aangesloten. Ik kreeg een uniform met een wapen en ik werd getraind tot militair zoals de helden uit de Kṣhatriya [6] of de krijgers/heersers kaste in de Mahābhārata.

[7]

Ik was geen sterke soldaat, maar ik was slim en snel: ik zag meteen wat nodig was. De leiders van de militie zagen dit ook: ik werd chauffeur van de leider van de militie. Net als Kṛṣṇa in de Bhagavad Gita [8] werd ik wagenmenner en leidsman/adviseur.

Als wagenmenner op de strijdswagen was ik kok, ik gaf raad in de strijd, ik moedigde aan, ik bood bescherming in nood, ik redde uit benarde situaties en ik verhaalde achteraf van de heldendaden van de strijders.

Door de overgang naar de militie verliet ik de hemel; ik betrad de wereld van de hongerige geesten en de extreem pijnlijke wereld van de hel. Mijn leven ging van vrede naar oorlog, van liefde en zorgzaamheid naar geweld.

Aan het einde van een nacht hadden wij het bos rondom een dorp in brand gestoken. De vuurgod en de wind verspreidden de vlammen. Onze militie schoot op alles en iedereen die uit het bos kwam en wij waren blij [9].

Bij daglicht volgde de ontnuchtering. Wij zagen dat wij alles en iedereen van pasgeborenen tot hoogbejaarden hadden gedood. Hierna heb ik de wereld van de hongerige geesten en de hel verlaten.

[1] Vrij uit: Cleary Thomas, *The Undying Lamp of Zen – The testament of Zen Master Torei*. Boston: Shambhala, 2010. Voetnoot 3 op p. 23

[2] Bron afbeelding: http://en.wikipedia.org/wiki/Maasai_people

[3] Bron afbeelding: http://en.wikipedia.org/wiki/Maasai_people

[4] In het Sanskriet betekenen “nara” letterlijk “iemand die zich niet verheugt”. Dit woord wordt gebruikt voor een gewone man.

[5] “Rājan” betekent in het Sanskriet “verheugen in het ontstaan/geboorte/oorsprong”. Dit woord wordt gebruikt voor iemand van de koninklijke of militaire kaste. Bron: elektronische versie van het woordenboek Monier-Williams – MWDDS V1.5 Beta.

[6] Voor het kastesysteem in India zie onder meer: http://en.wikipedia.org/wiki/Caste_system_in_India

[7] Bron afbeelding: http://en.wikipedia.org/wiki/Military_use_of_children

[8] Zie voor een eerste inleiding in de Bhagavad Gita dat een klein onderdeel vormt van de Mahābhārata: http://en.wikipedia.org/wiki/Bhagavad_Gita. Een goede inleiding voor de vertaling van Sanskriet naar Engels is: Sargeant, Winthrop, *The Bhagavad Gītā*. Albany: State New York University Press, 1994. Een inleiding in een religieuze – yoga – achtergrond geeft: Yogananda, Paramahansa, *The Bhagavad Gītā*. Los Angeles: Self-Realization Fellowship, 2001

[9] Zie het laatste deel van boek 1 van de Mahābhārata waarin Arjuna en Kṛṣṇa bij het vuur in het Khandava bos met vreugde pijlen schieten op alles dat het bos verlaat. Bronnen: <http://www.sacred-texts.com/hin/maha/index.htm> boek 1 Section CCXXVII en verder; Katz, Ruth Cecily, *Arjuna in the Mahābhārata: Where Krishna is, there is victory*. Delhi: Molital Banarsidass Publishers, 1990, p. 71 - 84

Terug op aarde

10 september 2012

Het vuur in het bos [1] had de hele nacht gebrand. De volgende ochtend smeulde het nog steeds; pas in de middag doofde het vuur. De nachtelijke moordpartij aan de rand van het bos leverde niets op. De geur van het verbrande bos mengde zich met de geur van dode lichamen en de aasvliegen waren overal.

Aan het begin van de volgende maanloze nacht verliet ik de militie. Ik liep de hele nacht; ik volgde de bestemming [2] van mijn roepnaam Kṛṣṇa [3] – in deze maanloze nacht ontsnapte ik levend uit de hel en ik ontliiep de dood van Engaï [4]. Naderhand hoorde ik dat enkele maanden later de militie was uitgemoord door het leger van het land. Net voor het eerste zonlicht heb ik mijn uniform en wapen weggedaan.

[5]

De volgende dag ruilde ik enkele bezittingen uit de militie tegen kleren. In ruim een week trok ik naar mijn moeders weidegrond [6]. Via informatie van bekenden vond ik haar tijdelijke verblijfplaats.

[7]

Zij zag mij al van afstand en mijn jongere broers en zussen kwamen op mij afgerend. Mijn moeder keek zielsgelukkig totdat zij mijn ogen zag – donker en koud als de nacht. Zij zag in mijn gezicht het vuur in het bos, mijn bewegingen weerspiegelden de hongerige geesten en aan mijn lichaam rook zij de hel. Ik kreeg te eten en ik kon blijven slapen, maar de volgende morgen stuurde zij mij weg met de woorden: “Van de wereld heb jij genomen, aan de wereld moet jij teruggeven. Daarna ben jij welkom als gast.”

Te voet ging ik naar de hoofdstad. Aan de rand van de stad kon ik tegen kost en inwoning hulpdocent zijn op een school. Tijdens de

lesuren hielp ik de leerlingen bij de opdrachten en buiten schooltijd ging ik naar de bibliotheek om te studeren. Mijn Engels en Sanskriet verbeterden enorm en ik leerde en oefende de belangrijke epische verhalen zodat ik – net als mijn vader – verhalenverteller kon zijn.

[8]

In de stad ontmoette ik de mooiste mannen op wie ik heimelijk verliefd werd. Na een jaar leerde ik mijn eerste liefde kennen – zo gewoon, zo vanzelf, zo geborgen. Zijn naam was Arjan; ik noemde hem Arjuna [9]. Zijn ouders waren voor hun werk uit Nederland naar Nairobi verhuisd. Naar buiten leken wij vrienden, heimelijk waren wij geliefden. Zijn huid was veel lichter; hij studeerde aan de universiteit. Ik hielp hem met Sanskriet; hij hielp mij met Engels, Frans en Duits.

Twee jaren later zijn wij naar mijn moeder gegaan. Zij begroette mij als haar verloren zoon. Al mijn broers en zussen waren blij om ons te

zien. Enkele dagen later kwam mijn vader langs en wij waren allen gelukkig.

Mijn moeder zag meteen dat Arjen en ik meer dan alleen vriendschap hadden. Om mij te beschermen tegen de overweldigende krachten die een liefde tussen jongemannen in haar land opriepen, stuurde zij mij weg naar een stad in een ver land waar mannen van mannen mogen houden. Zo overbrugde [10] zij het dilemma tussen haar wereldorde en plicht en het menselijk handelen [11]. Zij noemde de naam van de stad: Amsterdam. Enkele dagen later ben ik vertrokken. Ik heb mijn ouders nooit meer bezocht, maar zij vergezellen mij overal waar ik ga.

- [1] Zie voor het vuur in het Khandava bos: <http://www.sacred-texts.com/hin/maha/index.htm> boek 1 Section CCXXVII en verder; Katz, Ruth Cecily, *Arjuna in the Mahābhārata: Where Krishna is, there is victory*. Delhi: Molital Banarsidass Publishers, 1990, p. 71 - 84
- [2] In het Sanskriet betekent nāmadheya naast “naam” of “titel” ook “bestemming”. Bron: Maurer, Walter Harding, *The Sanskrit Language, An Introductory Grammar and Reader*. London: Routledge Curson, 2004 Deel II p. 771
- [3] Kṛṣṇa betekent in het Sanskriet onder meer “zwart”, “blauw zwart”, “de donkere periode van de maancyclus” Bron: elektronische versie van het woordenboek Monier-Williams – MWDDS V1.5 Beta
- [4] Volgens een Masaī mythe geeft de God Engaī vee aan de mensen en hij brengt de mensen na de dood tot leven en laat de maan iedere dag sterven. Na een zonde waarin een tegenstander dood werd gewenst, liet Engaī de mensen sterven en hij bracht de maan iedere nacht weer tot leven. Bron: [http://nl.wikipedia.org/wiki/Masa%C3%AF_\(volk\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Masa%C3%AF_(volk))
- [5] Bron afbeelding: http://ki.wikipedia.org/wiki/File:Sunrise_over_Mount_Kenya.jpg
- [6] In het Sanskriet betekent “nama” “weidegrond” (voor een nomadenvolk is dit een vorm van bestemming). Bron: elektronische versie van het woordenboek Monier-Williams – MWDDS V1.5 Beta
- [7] Bron afbeelding: [http://nl.wikipedia.org/wiki/Masa%C3%AF_\(volk\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Masa%C3%AF_(volk))
- [8] Bron afbeelding: <http://en.wikipedia.org/wiki/Kenya>
- [9] Arjuna is een van de hoofdpersonen in de Mahābhārata. Hij is een van de vijf broers die allen met een vrouw Draupadi – de mooiste en invloedrijkste vrouw van haar tijd – in polyandrie samenleven. De vijf broers strijden voor hun rechtmatig deel van het koninkrijk, voor het herstel van de eer van Draupadi en voor behoud van de wereldorde. De naam Arjuna betekent onder meer “wit, helder”; in de naam is ook “arh” te herkennen dat “waardig, in staat tot” betekent.
- [10] In het Sanskriet is een woord voor overbruggen: “yuj” dat ook “verbinden, voorbereiden, bevelen” betekent.

[11] Kṛṣṇa – de wagenmenner – zet in de Bhagavad Gita (een klein en oud deel van de Mahābhārata) Arjuna aan tot het betreden van het strijdperk waarin families, leraren en leerlingen tegenover elkaar staan in het spanningsveld tussen enerzijds de wereldorde en plicht (Dharmakshetra) en anderzijds het menselijk handelen (Kuruksheṭra). Dharmakshetra is samengesteld uit Dharma “plaatsen van de voortdurende zelf/Zelf”, en “kshetra” – letterlijk: veld. Kuruksheṭra is samengesteld uit Kuru – een vervoeging van “kr” dat “maken, doen of handelen” betekent en “kshetra” – letterlijk: veld.

Weg van huis

14 september 2012

Net als mijn vader vertrok ik uit mijn geboorteland naar een ander continent om een beter bestaan te gaan leiden. Ik wilde niet rond trekken in Europa, maar ik had besloten om in Amsterdam – een stad waar mannen van mannen mogen houden – te gaan wonen. Dit voornemen is uiteindelijk precies omgekeerd uitgekomen.

Via de ouders van Arjen – door mij Arjuna genaamd – heb ik reispapieren en een visum voor Nederland gekregen. Mijn roepnaam Kṛṣṇa heb ik in Kenia achtergelaten. Hiermee hoopte ik afstand te nemen van zwarte bladzijden in mijn leven waarin ik in de hel bij de hongerige geesten had geleefd. Dit is niet gelukt: in mijn dromen en in mijn verhalen zijn deze bladzijden nog lang teruggekeerd.

[1]

Voor mijn paspoort heb ik als voornaam Narrator [2] vermeld; ik wilde net als mijn vader voor het publiek de rol van verhalenverteller in het levensverhaal vertolken. Als eerbetoon aan mijn vader heb ik de achternaam Nārāyana [3] opgegeven.

Aan het einde van het schooljaar nam ik afscheid van de school. Ik zei vaarwel tegen Arjen en zijn ouders; ik heb hen bedankt voor alle hulp. Een van de docenten op school kende een chauffeur die regelmatig via Nakuru en Lodwar naar Jūbā in Zuid Soedan reed. Daar heeft de chauffeur mij in contact gebracht met een collega die naar Khartoum – de hoofdstad van Soedan [4] – ging. In Khartoum kon ik verder mee naar Wadi Halfa, net voor de grens met Egypte.

Mijn ervaring en instinct als soldaat waren nog bruikbaar bij een wegversperring. Met nog een bocht te gaan zag de chauffeur in de verte een controle op de weg net voor een stadje. De chauffeur zou mijn aanwezigheid niet kunnen verantwoorden. In de bocht glipte ik uit de vrachtwagen. Via een omweg door het struikgewas kwam ik in het stadje aan. Daar ontmoette ik de chauffeur weer om verder te reizen.

Bij Wadi Halfa kon ik voor kost en inwoning helpen op een toeristenboot die over het Victoriameer naar het noorden voer. Bij Abu Simbil bezocht ik de tempel van Ramses II. Hier zag ik afbeeldingen van heersers uit verloren tijden die zich in hun overmoed als afgoden lieten vereren. Op mijn reis langs de Nijl kwam ik nog meer vormen van hoogmoed – als stofrestjes in het universum – tegen. Op school had ik van de zuster het eerste gebod volgens de Katholieke indeling geleerd: *“Gij zult geen afgoden vereren, maar Mij alleen aanbidden en boven alles beminnen”*. Deze “Mij” is voor mij altijd de sterrennacht en de maan gebleven. De beeltenissen van afgoden konden niet tippen aan de aanblik van de nachtelijke hemel bij nieuwe maan.

[5]

In Egypte reisde ik met verschillende boten de Nijl af. Onderweg zag ik op afstand verschillende piramides – voor mij wijzers naar de sterrennacht en de maan.

[6]

Bij de Nijldelta kon ik meevaren met een boot naar Alexandrië. In de bibliotheek van Alexandrië las ik alle verhalen van Scheherazade – de vertelster van de verhalen uit “Duizend en één nacht”. Zij werd iedere nacht – zoals de maan door de God Engaï [7] in de Masaï mythe – weer tot leven gewekt.

Vanuit Alexandrië verliet ik Afrika. Zoals mijn vader nooit meer is teruggekeerd naar India, zo ben ik nooit meer in Afrika teruggeweest. Mijn moeder was niet in staat om naar Amsterdam te komen, want zij kon haar kudde niet achterlaten. Mijn vader durfde ik niet te vragen, want ik was bang dat hij nooit meer naar mijn moeder zou teruggaan: dat kon ik haar niet aandoen.

[1] Bron afbeelding: [http://nl.wikipedia.org/wiki/Hel_\(mythologie\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Hel_(mythologie))

[2] Zie ook: <http://en.wikipedia.org/wiki/Narrator>

[3] Nārāyana betekent in het Sanskriet: “zoon van de oorspronkelijke man” Bron: elektronische versie van het woordenboek Monier-Williams – MWDDS V1.5 Beta

[4] In het Sanskriet betekent “Su” onder meer “suprematie, goed, excellent, mooi, makkelijk” en “Dān” betekent “zijn, recht maken”.

[5] Bron afbeelding: http://nl.wikipedia.org/wiki/Aboe_Simbel

[6] Bron afbeelding: http://en.wikipedia.org/wiki/Great_Pyramid_of_Giza

[7] Volgens een Masaï mythe geeft de God Engaï vee aan de mensen en hij brengt de mensen na de dood tot leven en laat de maan iedere dag sterven. Na een zonde waarin een tegenstander dood werd gewenst, liet Engaï de mensen dood gaan en hij bracht de maan iedere nacht weer tot leven. Bron: [http://nl.wikipedia.org/wiki/Masa%C3%AF_\(volk\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Masa%C3%AF_(volk))

A lle wegen leiden naar Rome

23 september 2012

V anuit Alexandrië verliet ik Afrika om er nooit meer terug te keren. Ik reisde met een boot naar Valletta in Malta en daarna met een andere boot naar Rome. Voor het eerst was ik alleen door water omringd; voortdurend was er het wiegen van de boot en het klotsen van de golven. In de boot voelde ik mij opnieuw in de baarmoeder opgenomen; ik groeide naar een nieuw leven in een andere wereld. Overdag doezelde ik in de schaduw en 's-nachts keek ik naar de sterrennacht en de maan. In stilte bereidde ik mij voor.

Rome ontving mij alomvattend met open armen. Ontvangen in de Katholieke gebruiken lag het hiernamaals in het verschiet. Veel gewoonten waren anders dan in Kenia, maar voor mij was het een voortzetting van mijn hemelse schooljaren bij de zusters.

[1]

In die herfst en winter ontdekte ik de wereld van Rome niet, maar Rome vertrouwde zich aan mij toe. Later op onze zoektocht naar “Wie ben jij” las ik in een boek een korte passage die mijn leven in Rome weergeeft: *“Is het een uitgemaakte zaak dat de ontdekking van de wereld alleen van onze kant komt? Waarom zou het niet de wereld zijn die zich aan ons toevertrouwt om door ons ontdekt te worden?”* [2]. Bij Jalāl al-Dīn – in de Westerse en Moslim wereld beter bekend als Rumi [3] – heb

ik later gelezen: *“Altijd is Rome voor Jou aan het vergaan en aan het groeien, en hoe kan een mens met Jou pleiten voor de ziel van één enkel mens?”* [4]

[5]

In Rome grensde de aardsheid van het bestaan aan de ijdelheid en de grandeur. Ik werkte overdag en 's-avonds in de keuken van een restaurant.

[6]

In vroege ochtend liep ik over straat en bekeek de gebouwen uit de verschillende tijden. Ik bewonderde de vele koepels in de stad met aan de buitenkant naar binnen gekeerde hemelgewelven die aan de binnenzijde vaak afschildering toonden van een Christelijke weergave van de hemel. 's-Nachts sliep ik in de buitenlucht onder de sterrenhemel in parken en geregeld was er een minnaar waar ik kon verblijven.

[7]

Die winter in Rome was er veel regen en ik zag de eerste sneeuw in mijn leven. Ik verbaasde mij over de overvloed aan water.

[8]

Het volgende voorjaar was het mogelijk om mijn reis naar Amsterdam te vervolgen. De wegen naar het noorden waren weer begaanbaar. Ik begon aan mijn voetreis van Rome naar Amsterdam.

[1] Bron afbeelding: <http://en.wikipedia.org/wiki/Rome>

[2] Bron: Safranski Rüdiger, *Heidegger en zijn Tijd*. Amsterdam: Olympus, 2012, vijfde druk p. 34

[3] De naam Rumi heeft Jalāl al-Dīn in de Arabische wereld gekregen, omdat hij tijdens het schrijven van zijn grote werken in Konia ten zuiden van Ankara in het huidige Turkije woonde. Dit deel van de Arabisch wereld werd vereenzelvigd met Rome uit het Romeinse rijk. Bron: Lewis, Franklin D., *Rumi, Past and Present, East and West*. Oxford: Oneworld, 2003 p. 9

[4] Vrije weergave van Poem 78 uit: Arberry, A.J., *Mystical Poems of Rūmī, Volume 1*. Chicago: The University of Chicago Press, 1991 p. 69

[5] Bron afbeelding: [http://nl.wikipedia.org/wiki/Rome_\(stad\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Rome_(stad))

[6] Bron afbeelding: <http://en.wikipedia.org/wiki/Rome>

[7] Bron afbeelding: <http://en.wikipedia.org/wiki/Rome>

[8] Bron afbeelding: <http://en.wikipedia.org/wiki/Rome>

Weg uit Rome

28 september 2012

In Rome had ik de hemel op aarde uit mijn jeugd hervonden. Die herfst en winter was ik volkomen opgenomen in deze stad. Toch verliet ik het volgende voorjaar deze hemel op aarde. Als ik terugkijk op mijn leven, dan zou het beter zijn geweest wanneer ik in Rome was gebleven.

Veel later heb ik in boeken een verklaring voor de reden van mijn vertrek gelezen: *“Wanneer het levenslicht niet volledig doordringt, dan zijn er twee vormen van ziekte. Een vorm van ziekte is wanneer niet alles helder is en er nog iets in beeld blijft om te bereiken. De tweede vorm van ziekte is wanneer volkomen opgenomen in de hemel er nog een hang naar de hemel blijft bestaan. Zelfs volkomen opgenomen in de hemel, blijft de vraag “Wie ademt?” – dit is ook een ziekte”* [1].

Hoewel ik volkomen gelukkig was in Rome, leed ik nog aan beide vormen van ziekte. Ik waande mij in de hemel, maar nog steeds was in mijn bestaan niet alles helder en in mijn hart leefde de opdracht van mijn moeder om naar de stad Amsterdam te gaan. Ook mijn hang naar geluk bleef in Rome bestaan. Aan de genezing van de ziekte door de vraag “Wie ademt?” zijn Carla Drift, Man Leben en ik veel later begonnen tijdens onze Odyssee naar “Wie ben jij”.

[2]

In het vroege voorjaar gaf ik verder invulling aan de opdracht van mijn moeder om naar de stad Amsterdam te gaan waar mannen van mannen mogen houden. Ik verliet mijn hemel op aarde.

Mijn voetreis van Rome naar Amsterdam begon ik met een kleine rugzak en een beetje geld voor eten onderweg. In Italië bezocht ik de steden Siena [3] en Florence [4] waar ik genoot van de musea en de mooie gebouwen. In de plafonds en de koepels van de kerken zag ik vaak delen uit de middeleeuwse scholastische levensbeschouwing [5] afgebeeld. Tijdens godsdienstlessen op de katholieke lagere school in Kenia heb ik onderdelen uit deze religieuze filosofie – samengevat in de katholieke catechismus – uit mijn hoofd moeten leren.

Een mooi voorbeeld van deze levensbeschouwing waarin alle goedheid in een relatie tot God staat, bewonderde ik in de koepel van de Duomo in Florence.

[6]

De overgang van de scholastiek naar de renaissance [7] bewonderde ik aan de buitenkant van de Duomo, die is samengesteld uit marmeren panelen volgens een logisch menselijk maatsysteem.

[8]

In Siena en Florence woonde ik een korte tijd bij minnaars; mijn exotische verschijning waaierde door deze steden. Na ruim twee maanden lopen, bereikte ik Noord Italië. Hier liet ik de gouden gloed van mijn half jaar Italië achter mij.

Bij mijn aankomst in Aosta was het weer was guur en de bergen lagen dreigend in de verte. Ik kon geen slaappleats vinden. De hele nacht waakte ik onder een bewolkte hemel met veel regen.

[5]

De volgende dag klaarde het weer op en ik droogde mij in de zon. Ik liep verder door het Aosta dal via Courmayeur [6] naar de ingang van de Mont Blanc tunnel. Ik zag voor het eerst witte besneeuwde berghellingen. Zo'n prachtig heldere wereld had ik nog nooit gezien. Deze betoverende wereld was het tegenbeeld van mijn oorsprong en van mijn bestaan tot nu toe.

[7]

Ik was met een vrachtwagen door de Mont Blanc tunnel naar Frankrijk gesmokkeld; dit ging zonder problemen. Ik durfde de grens niet met mijn reispapieren te passeren, want mijn visum was alleen voor Nederland geldig.

In Chamonix – net over de Franse grens – leken de toppen van de bergen op tanden van een monster. Dit was niet mijn wereld. Met de trein verliet ik het dal van Chamonix.

[8]

In Frankrijk volgde ik de GR 5 wandelweg naar het Noorden.

- [1] Dit is een verkorte en zeer vrije weergave van de koan “Yunmen’s twee ziekten”. Zie: Cleary, Thomas, *Book of Serenity – One Hundred Zen Dialogues*. Bosten: Shambhala, 1998 p. 46 – 50. Zie ook: Maezumi, Hakuyu Taizan, *The hazy moon of enlightenment*. Somersville: Wisdom Publications, 2007 p. 21 - 27
- [2] Bron afbeelding: [http://nl.wikipedia.org/wiki/Rome_\(stad\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Rome_(stad))
- [3] Zie ook: [http://nl.wikipedia.org/wiki/Siena_\(stad\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Siena_(stad))
- [4] Zie ook: [http://nl.wikipedia.org/wiki/Florence_\(stad\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Florence_(stad))
- [5] Zie ook: http://nl.wikipedia.org/wiki/Summa_Theologiae voor een beschrijving van de middeleeuwse scholastische wereldbeschouwing zoals opgenomen in de Summa Theologiae van Thomas van Aquino.
- [6] Bron afbeelding: http://en.wikipedia.org/wiki/Florence_Cathedral
- [7] Zie ook: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Renaissance>
- [8] Bron afbeelding: http://nl.wikipedia.org/wiki/Kathedraal_van_Florence
- [9] Bron afbeelding: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Aosta>
- [10] Zie ook: <http://en.wikipedia.org/wiki/Courmayeur>
- [11] Bron afbeelding: foto door Matthieu Riegler via http://en.wikipedia.org/wiki/File:Mont_Blanc_depuis_Valmorel.jpg
- [12] Bron afbeelding: <http://fr.wikipedia.org/wiki/Chamonix-Mont-Blanc>

T e voet door Frankrijk

2 oktober 2012

Nadat ik via de Mont Blanc tunnel in Frankrijk aankwam, vervolgde ik mijn reis met de trein naar Annemasse net voor de Zwitserse grens bij Geneve. Zelfs midzomer was het midden/hoog gebergte ten noorden van Chamonix niet mijn wereld.

Later ben ik in de besneeuwde wereld aan het begin van de winter in een droom bijna naar een andere wereld weggegleeden. In de ijskoude verstilling voelde ik mij volkomen thuis in de betoverende witte droomwereld. Carla Drift liet mij vanuit deze verijsde wereld weer tot leven komen.

[1]

Mijn beperkte reispapieren waren niet goed genoeg om twee keer de Zwitsers/Franse grens te passeren. Vanaf Annemasse liep ik langs de Zwitserse grens naar Les Rousses om vandaar via de GR 5 naar het Noorden te gaan. Gelukkig was vanaf Les Rousses de wandelweg naar het Noorden wel begaanbaar.

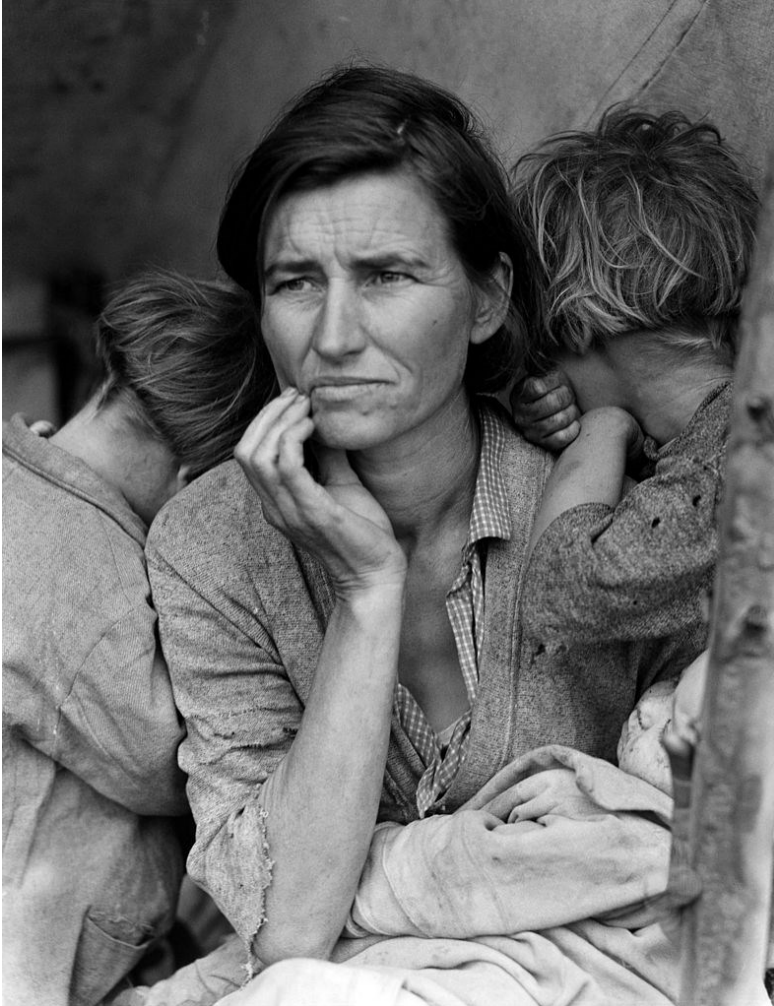

[2]

Na de treinreis was mijn geld op. Ik moest op de een of andere manier aan eten komen. Ik had ik niet voldoende tijd om onderweg voor mijn voedsel te werken, omdat ik voor de herfst in Amsterdam wilde aankomen.

Op 2 oktober 1996 zei een vroegere bisschop van Breda – Bisschop Martinus Muskens – in een VPRO-televisieprogramma dat het stelen van brood en eten geoorloofd is, als mensen honger hebben en geen andere mogelijkheid zien om te overleven [3]. Hiermee verwoordde hij de moraal van de Katholieke kerk waarin het leven belangrijker wordt gevonden dan het aardse bezit. Al in de Middeleeuwen werd het

“voedsel dilemma” opgelost doordat een monnik in extreme noodzaak zijn abt niet hoefde te gehoorzamen door voedsel volgens opdracht te bezorgen, maar hij behoorde onderweg eten te verschaffen aan een mens met ernstige honger [4].

[5]

Gelukkig heb ik onderweg nooit ernstig honger hoeven lijden. Heel af en toe heb ik gezondigd door een of twee stukken fruit zonder toestemming van de eigenaar van een fruitboom te plukken. Ook heb ik af en toe een vis gevangen of een kleine dier gejaagd – een nobele daad voor de adel en ordinair stropen voor de gewone mens – om op een klein vuurtje te bereiden. Met mijn achtergrond uit een Masaï nomadenstam die geen landsgrenzen kent en waar al het land voor iedereen is, heb ik dit gebruik van de omgeving nooit als diefstal kunnen zien; uiteindelijk komen het fruit, de vis en de kleine dieren altijd voort uit de leefwereld van iedereen. Later in mijn leven ben ik het ethisch [6] uitgangspunt gaan gebruiken, dat iedere verschijningsvorm in principe evenveel recht van bestaan heeft. Maar als een keuze tussen twee verschijningsvormen onvermijdelijk is, dan verdient een complexere verschijningsvorm – in dit geval een wezen dat een hogere plaats in de hiërarchie heeft – de voorkeur [7].

Meestal heb ik op mijn reis naar Amsterdam in ruil voor voedsel of een maaltijd toepasselijke verhalen van mijn voorvaderen verteld. Hiermee ben ik in de voetsporen van mijn vader getreden.

In de Europese landen met materiële rijkdom en geestelijke armoede bestaat er een grote nood aan verhalen die duiding geven. Politici, managers, bankiers, dienstverleners in de geestelijke gezondheidszorg, bekende filmacteurs verkrijgen met hun duiding een uitstekend belegde boterham. In veel culturen worden deze ruilprocessen als windhandel gezien.

Met de verhalen van mijn voorouders kon ik mijn maag ruim voldoende vullen; ik heb op mijn weg naar Amsterdam nooit honger gehad. Door het ruilen van verhalen tegen voedsel leefde ik eigenlijk van de wind – in Sanskriet वात of vāta . Mijn vader was mijn voortdurende metgezel en leidsman.

Een dak boven mijn hoofd was in de zomer niet nodig; ik sliep in de open lucht onder de sterrenhemel. Bij slecht weer was een extra set kleren en wat plastic voldoende.

Zo verliep het eerste deel van mijn wandeltocht langs de GR 5 in Frankrijk.

[1] Bron afbeelding: <http://fr.wikipedia.org/wiki/Chamonix-Mont-Blanc>

[2] Bron afbeelding: http://fr.wikipedia.org/wiki/Les_Rousses

[3] Bron: http://nl.wikipedia.org/wiki/Tiny_Muskens

[4] Bron: Dougherty, M.V. *Moral Dilemmas in Medieval Thought – From Gratian to Aquinas*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011, p. 77

[5] Bron afbeelding: <http://en.wikipedia.org/wiki/Hunger>

[6] *“De onderliggende betekenis van het Griekse woord “ethos” is “persoonlijke rangschikking”. Het woord komt van het Indo-Europese woord “swedh-” waarin de woorden “sva” of “zelf, Ego en menselijke ziel” en “dha” of “plaatsen, schenken” uit het Sanskriet in te herkennen zijn.*

Bronnen: Ayto, John, *Word Origins, The hidden History of English Words from A to Z*. London: A & C Black, 2008 p. 199 en, Elektronische versie van het woordenboek Monier-Williams – MWDDS V1.5 Beta.

[7] Zie ook: Origo, Jan van, *Wie ben jij – een verkenning van ons bestaan – deel 1*. Amsterdam: Omnia – Amsterdam Uitgeverij, 2012 p. 81 - 82

T e voet door Frankrijk 2

8 oktober 2012

Op mijn voettocht door Frankrijk ontmoette ik veel mensen. Door mijn donkere huidskleur viel ik op; er waren geen andere Masaï/Indiase wandelaars op pad. In de Jura waren de mensen bij de eerste aanblik afwijzend: ik was vreemd, onbekend en duister. Maar mijn glimlach en een vriendelijk begroeting in de Franse taal ontdoode bijna alle medewandelaars. De boeren bewoners bleven langer achterdochtig. Dit is te begrijpen want zij hebben huis en haard te verdedigen tegen een donkere onbekende vreemdeling.

[1]

Uiteindelijk ontmoette ik onderweg veel gastvrijheid. Met twee medereizigers ben ik een stuk naar het noorden gelopen. Onderweg zagen wij op verschillende plaatsen steenmannetjes als wachters van het pad. Bij een steenmannetje besloten wij te pauzeren. Een van mijn metgezellen vroeg zich af hoeveel mensen hier stenen hadden gelegd. De ander overdacht waar de mensen nu waren. Ik antwoordde: “In ieder geval zijn wij nu hier”. Wij moesten toen lachen. Terwijl ik water dronk, vroeg ik mij af waar alle wijzen uit het verleden waren gebleven. Ineens voelde ik duidelijk dat wij direct verbonden waren met de mensen die hier de stenen hadden gestapeld, en met alle wijzen uit het verleden [2]. Wij liepen onze levensweg direct in de voetsporen van de anderen.

[3]

De volgende nacht droomde ik de droom die ik – na het nachtelijk vuur in het bos waarbij mijn mede-militieleden en ik een dorp hadden uitgemoord – geregeld droomde. In deze droom kwamen de vlammen uit het bos met de geesten van de dorpsinwoners op mij af om mij te verzwelgen. Door de vlammen was mijn huid al zwart geblakerd en ik begon mezelf te verliezen in de geesten van de dorpelingen.

[4]

Op het moment dat zij mij dreigden te verslinden, werd ik altijd wakker; ik was dan helemaal bezweet en ik ademde hevig. Wanneer ik mijn ogen opende, zag ik de maan en de sterrennacht als geruststelling. De nachtelijk hemel wekte mij langzaam weer tot leven zoals de god Engai in de Masaï mythe de maan iedere nacht weer tot leven wekte [5].

[6]

De nacht na het steenmannetje verliep de droom op dezelfde manier, maar het moment waarop ik doodsbang wakker werd, was de lucht helemaal bewolkt. De maan en de sterren konden mij geen troost bieden. Alles was pikdonker en ik hoorde alleen een snelle luide pijnlijke ademhaling; mijn borstkas ging heftig te keer. Doodsbang vroeg ik mij af: “Welke adem is daar?” [7]. Ik dacht eerst dat in mij de adem van de geesten van de dorpelingen weer tot leven was gekomen. Daarna durfde ik niet te stoppen met hijgen, want ik was bang dat de geesten mijn adem met zich mee zouden voeren wanneer zij in het donker verdwenen.

Langzaam ging ik kalmer ademen en ik kwam tot rust. In de duisternis heb ik aan de dode dorpelingen beloofd dat mijn adem ook hun adem was. Ik beloofde dat mijn adem – zolang ik leefde – voor hen een voorlopig thuis zou zijn. Eens hoopte ik met hen thuis te komen. Daarna is deze droom minder vaak teruggekomen.

Ik was op weg naar Amsterdam – mijn nieuw voorlopig thuis.

[1] Bron afbeelding: http://fr.wikipedia.org/wiki/Fichier:Maison_typique_du_Jura_2.jpg

[2] Zie ook de koan “Attendant Huo passes tea” in: Cleary, Thomas, *Book of Serenity – One Hundred Zen Dialogues*. Bosten: Shambhala, 1998 p. 60 - 62

[3] Bron afbeelding: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Steenmannetje>

[4] Bron afbeelding: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wildfire>

[5] Bron: [http://nl.wikipedia.org/wiki/Masa%C3%AF_\(volk\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Masa%C3%AF_(volk))

[6] Bron afbeelding: http://nl.wikipedia.org/wiki/De_sterrennacht

[7] Dit is de laatste vraag in de koan “Yunmen’s twee ziekten”. Zie: Cleary, Thomas, *Book of Serenity – One Hundred Zen Dialogues*. Bosten: Shambhala, 1998 p. 46 – 50. Zie ook: Maezumi, Hakuyu Taizan, *The hazy moon of enlightenment*. Somersville: Wisdom Publications, 2007 p. 21 - 27

T e voet door Frankrijk 3

15 oktober 2012

Via de GR 5 liep ik in Frankrijk van de Jura naar de Vogezen. Dit gebied was dichter bevolkt en ik vond minder makkelijk een slaappleats. Op een regenachtige avond was ik tijdens de avondschemering alleen welkom wanneer ik voor mijn overnachting betaalde. Mijn verhalen en mijn vriendelijkheid waren niet voldoende. Ik had geen geld meer en na enkele kilometers lopen vond ik een slaappleats in de open lucht. Gehuld in plastic bracht ik de nacht wakend door. De volgende ochtend was ik klam en verkleumd. Na een uur lopen werd ik weer warm.

In de Vogezen waren er voldoende mogelijkheden om in het wild te overnachten. Het was mooi weer. 's-Nacht stelden de maan en de sterrenhemel mij gerust. Overdag genoot ik van het mooie uitzicht. Op enkele plaatsen kon ik bijna mijn hele weg vanaf de besneeuwde Alpen overzien.

[1]

Tijdens mijn voettocht over de bergtoppen van de Vogezen ontmoette ik nieuwe geesten. Een keten van bergtoppen vormde een eeuw geleden de grens tussen de gebieden Alsace in Duitsland en Lorraine in Frankrijk. De weg – Route des Crêtes – was aangelegd door het Franse leger tijdens de Eerste Wereldoorlog [2]. De weg loopt aan de Franse zijde van de keten, zodat de weg minder kwetsbaar was voor de Duitse kanonnen. De geesten uit de velen oorlogen tussen Frankrijk en Duitsland vergezelden mij tot aan de Luxemburgse grens. Op dit deel waren zij mijn metgezellen. Ik beloofde dat mijn adem ook hun adem zou zijn zolang ik leefde net zoals mijn adem al de adem van de dorpelingen was. Samen met hen hoopte ik eens thuis te komen.

[3]

Het pad over de bergtoppen was druk belopen; ik kreeg hulp en steun van veel mensen. In de dalen voelde ik mij minder thuis. Door de beschutting kon ik de weg niet zien; ik voelde mij opgesloten. Ik wilde het oog op de weg houden. Zonder het zicht op de hemel en aarde verschenen de geesten van de dorpelingen en van de gevallen soldaten voor mijn ogen [4]. Pas veel later kon ik hemel en aarde verenigen; daarna had ik minder moeite om overal – ook binnen muren en in dalen – te slapen.

[5]

In het noorden van Frankrijk maakte ik met een medereisgenoot een kleine omweg naar de Maginotlinie [6]. Wij zagen de restanten bij Michelsberg [7] en Hackenberg [8]. Wij waren verbaasd hoe een samenleving zich veilig en beschut kon voelen achter deze donkere

holen in de grond vol met verschrikking voor de samenleving aan de andere kant. Met mijn blik op de weg had éénheid vele gezichten, en twee had geen dualiteit. De Maginotlinie als onderdeel van de vele oorlogen tussen Frankrijk en Duitsland viel buiten mijn bevattingvermogen.

[9]

Bij Schengen ging ik illegaal in Luxemburg een andere wereld binnen. Later zijn hier de overeenkomsten gesloten voor een vrij verkeer van mensen in een deel van Europa. Na zo'n enorme omweg met zoveel leed en waanzin van alledag konden samenleving eindelijk weer een eenheid herstellen. Het blijft merkwaardig dat een verdrag op papier nodig is voor een eenheid die voor mijn moeder even natuurlijk is als ademen, het knippen van haar ogen en het bewegen van benen en armen bij het lopen; eenheid met veel gezichten en twee zonder dualiteit.

[10]

Veel later is op 12 oktober 2012 de Nobelprijs voor de vrede aan de Europese Unie toegekend omdat de Europese Unie en haar voorlopers meer dan zestig jaar hebben bijgedragen aan vrede en verzoening, democratie en mensenrechten in Europa. Zoveel moeite voor een bijdrage die even natuurlijk is als ademen.

In Luxemburg betrad ik een feeëriek trollenland.

[1] Bron afbeelding: http://fr.wikipedia.org/wiki/Fichier:Col_du_Grand_Ballon.jpg

[2] Bron: http://en.wikipedia.org/wiki/Route_des_Cr%C3%A4tes

[3] Bron afbeelding: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Rothenbachkopf_nord.jpg

[4] Zie ook: Cleary, Thomas, *Book of Serenity – One Hundred Zen Dialogues*. Bosten: Shambhala, 1998 p. 70.

[5] Bron afbeelding: http://fr.wikipedia.org/wiki/Fichier:Vosges_val_munster.jpg

[6] Zie ook: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Magnotlinie>

[7] Zie ook: http://fr.wikipedia.org/wiki/Ouvrage_du_Michelsberg

[8] Zie ook: http://fr.wikipedia.org/wiki/Ouvrage_du_Hackenberg

[9] Bron afbeelding: http://commons.wikimedia.org/wiki/Ouvrage_du_Michelsberg

[10] Bron afbeelding: [http://nl.wikipedia.org/wiki/Schengen_\(Luxemburg\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Schengen_(Luxemburg))

T

e voet onder het oog van de cycloop

19 oktober 2012

Luxemburg toonde zich de eerste twee dagen van haar liefelijk zijde. Ik wandelde door een sprookjesachtig dal waar ik elfjes en feeën had kunnen ontmoeten. De mensen waren aardige en ik waande mij in een paradijs.

Na deze lieflijke ontmoeting, maakte ik kennis met Luxemburg als trollenland waar hongerige geesten woonden. De derde nacht in Luxemburg onweerde het verschrikkelijk. In het donker leken de flitsen uit het oog van de cycloop [1] te komen. De bliksem verlichtte mijn pad; de donderslagen rolden door de dalen. Ik moest vluchten, maar er was geen uitweg. Ik kon alleen doodsbang verder lopen. Na enkele uren hield het onweer gelukkig op en in een schuilplaats vond ik eindelijk rust. De rest van de nacht hoorde ik het tikken van de regen. Tegen de ochtendschemering hield de regen op.

[2]

De hele omgeving was in een dikke mist gehuld en het was erg koud in het vroege najaar. Deze wereld was nieuw voor mij; ik voelde mij opgesloten in een grijze donkere wereld. Ik zocht een uitweg. Ik zag niemand; ik hoorde niemand. Ik was helemaal alleen in een stille koude wereld. Op mijn baard, mijn wenkbrauwen en oogwimpers kwamen kleine druppels. Mijn kleding was klam van de koude nevel. Deze nacht had de Masai God Engai [3] mij niet opnieuw tot leven gebracht. Was dit de straf voor het nachtelijk vuur in het bos [4] dat was aangestoken door onze militie in Kenia waarbij wij vreugde hadden beleefd aan het doden van de dorpeelingen die aan het vuur wilden ontsnappen?

[5]

Na een half uur lopen werd het iets lichter; de zon kwam op: eerst heel vaag in de verte, later als een oog door de nevel. Deze wereld was mij

vreemd. Ik had het nog steeds erg koud. Later in de omgeving van Amsterdam zou ik zo aan dit weertype gewend raken, dat ik er blindelings mijn weg in kon vinden.

[6]

Aan de linkerkant ging een weg omhoog. Ik moest weg uit deze onderaardse wereld. Zoals Odysseus vastgeklemd onder een ram uit de grot van de cycloop was ontkomen, zo liep ik ingeklemd in de wattendeken de weg omhoog. Langzaam werd het lichter en de grijsheid werd minder. Boven aan de heuvel leken de wolken in de dalen op de vacht van een kudde schapen.

[7]

Over de weg omhoog ontsnapte ik uit die lugubere onderwereld. De zon scheen eindelijk; na een uur lopen was ik weer droog en warm. Luxemburg liet zich weer van haar feeërieke kant zien. Via de hoogvlakte bereikte ik België.

[1] Volgens de Griekse mythologie heeft Zeus zijn bliksem, en Poseidon zijn drietand aan de Cyclopen te danken. Zie voor een korte omschrijving van de avonturen van Odysseus met de cycloop: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Cycloop>

[2] Bron afbeelding: <http://lb.wikipedia.org/wiki/Donnerwieder>

[3] Volgens een Masaï mythe geeft de God Engaï vee aan de mensen en hij brengt de mensen na de dood tot leven en laat de maan iedere dag sterven. Na een zonde waarin een tegenstander dood werd gewenst, liet Engaï de mensen dood gaan en hij bracht de maan iedere nacht weer tot leven. Bron: [http://nl.wikipedia.org/wiki/Masa%C3%AF_\(volk\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Masa%C3%AF_(volk))

[4] Zie het laatste deel van boek 1 van de Mahābhārata waarin Arjuna en Kṛṣṇa bij het vuur in het Khandava bos met vreugde pijlen schieten op alles dat het bos verlaat. Bronnen: <http://www.sacred-texts.com/hin/maha/index.htm> boek 1 Section CCXXVII en verder; Katz, Ruth Cecily, *Arjuna in the Mahābhārata: Where Krishna is, there is victory*. Delhi: Molital Banarsidass Publishers, 1990, p. 71 - 84

[5] Bron afbeelding: <http://en.wikipedia.org/wiki/Fog>

[6] Bron afbeelding: <http://de.wikipedia.org/wiki/Nebel>

[7] Bron afbeelding: <http://de.wikipedia.org/wiki/Nebel>

Naar de omgekeerde wereld

22 oktober 2012

Voor dat ik in de omgekeerde wereld van Holland aankwam, moest ik door de Ardennen in België lopen en met een boot in Nederland door Limburg en Brabant varen. Aan het begin van de tocht in de Ardennen was het mooi lieflijk herfstweer. De bladeren aan de bomen werden bruin en geel; het landschap toonde de laatste warmte van het jaar. De avonden werden kort en de nachten waren kouder; ik moest snel een warme verblijfsplaats vinden want de winter naderde. Gelukkig verliepen de nachten rustig en ik sliep goed want ik had onderweg een goede slaapzak bemachtigd.

Het pad van de GR5 door de Ardennen was makkelijk en lieflijk. De eerste tijd liep ik door de natuur; bij boerderijen kreeg ik bijna altijd een maaltijd in ruil voor een verhaal. Na enkele dagen kwam ik in een dichter bewoonde omgeving. Stavelot was het eerste stadje dat ik in België bezocht; ik verwonderde mij over de rijkdom van de abdij.

[1]

Voor een kleine stad met ruim 6000 inwoners heeft Stavelot een indrukwekkend mooi centrum, met veel statige huizen.

[2]

De nacht na het bezoek aan Stavelot was er een kort heftig onweer. De donder rolde door de dalen, maar dit onweer duurde niet lang en het klaarde snel weer op. Van Stavelot liep ik via de GR 5 naar Spa, een voormalige badplaats en kuuroord in de Ardennen. Ik was onder de indruk van de rijkdom in deze streek.

[3]

Net buiten Spa heb ik in de open lucht overnacht; mijn hotel had de sterrenhemel als dak en mijn kamer omvatte het universum.

[4]

De volgende ochtend was het druilerig weer. In de miezer, regen afgewisseld met enkele opklaringen liep ik in enkele dagen naar de Maas bij Visé.

[5]

Daar ontmoette ik een eigenaar van een boot die wegens ziekte hulp nodig had tijdens de tocht naar Amsterdam. Zo voer ik in guur herfstweer langs Maastricht, Roermond, Venlo, Nijmegen, Utrecht naar Amsterdam. Ik reisde droog en comfortabel met een kost en inwoning.

In Brabant, Utrecht en Holland was ik verwonderd over het water dat in een kanaal hoger licht dan het land en de huizen in de polder. In Utrecht en Holland was ik verbaasd over de weidsheid en de platheid van het land. Dit was een omgekeerde wereld van alles wat ik eerder in mijn leven had ontmoet.

[6]

Bij de haven van Amsterdam nam ik afscheid van de schipper. In het centrum van de stad zag ik vreemde, markante mensen. Sommigen leken op kabouters en zo noemden zij zich ook. Alles was anders; de jongeren speelden de baas over de ouderen. De muziek was anders en de mensen wilden swingen, maar deze stijve mensen konden dat niet. Met geestverruimende middelen maakten jonge mensen de wereld kleurrijker dan de grijze omgeving er uitzag. Soms ging het mis met de geestverruiming. Enkele inwoners in deze omgekeerde wereld dachten te kunnen vliegen; hoogmoed kwam voor de val. De eerste dagen ontmoette ik enkele minnaars in deze stad waar mannen van mannen mogen houden. Het tijdelijke feest dat ruim 10 jaar van mijn leven besloeg, begon.

[1] Bron afbeelding: <http://fr.wikipedia.org/wiki/Stavelot>

[2] Bron afbeelding: <http://fr.wikipedia.org/wiki/Stavelot>

[3] Bron afbeelding: [http://fr.wikipedia.org/wiki/Spa_\(ville\)](http://fr.wikipedia.org/wiki/Spa_(ville))

[4] Bron afbeelding: [http://fr.wikipedia.org/wiki/Spa_\(ville\)](http://fr.wikipedia.org/wiki/Spa_(ville))

[5] Bron afbeelding: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Wezet>

[6] Bron afbeelding: <http://en.wikipedia.org/wiki/>

File:AmsterdamRijnkanaal.air.jpg

A msterdam: de omgekeerde wereld

26 oktober 2012

In Amsterdam betrad ik de omgekeerde wereld van Holland en deze omgekeerde wereld nam mij in zich op. Een wereld met gedurende vele eeuwen een verbijsterende rijkdom en een diep onbehagen [1], maar dat leerde ik pas later. Voor mij begon het feest. Als een exotische buitenstaander had ik nog geen last van het onbehagen en mijn minnaars lieten mij in hun rijkdom delen.

Vanuit de haven wandelde ik via het Damrak [2] naar de Dam.

[3]

Vroeger in de 17^e eeuw was de Dam en omgeving de plaats waar scheepsladingen werden verhandeld tegen waardepapieren die over het hele Noordzee- en Oostzeegebied inwisselbaar waren. De handelaren in Amsterdam deden alles om het vertrouwen in deze waardepapieren te laten behouden. Nog steeds relateren de Hollanders de waarde van goederen en het vertrouwen in menselijke relaties aan de waarde van geld. Geld is voor hen nog altijd een tastbare metafoor voor vertrouwen.

Toen ik op die mooie herfstdag voor het eerst op de Dam aankwam, waren de laatste Damslapers van dat jaar nog aanwezig. Enkele jaren geleden hadden de politie en mariniers schermutselingen geleverd met de Damslapers. Naar de mening van de toenmalige regenten hoorden deze luie nietsnutten geen slaapplek in te nemen bij het Nationaal Monument [4]. De tekst op de voorzijde van het gedenkteken leek de regenten in hun recht te laten staan:

*"Hic ubi cor patriae monumentum cordibus intus
quod gestant cives spectet ad astra dei."*[5]

('Laat hier waar het hart van het moederland is, het monument – dat burgers binnen in hun harten dragen – naar de sterren van God kijken.')

Volgens de gezagsdragers behoorde alleen het monument ter herdenking van de Tweede Wereldoorlog naar de sterren van God kijken. Intuïtief voelden de Damslapers aan dat het Monument een gedenkteken is om de innerlijke entiteit van de burgers naar de sterren van God te laten kijken. In mijn Masaï geboortestreek wekte de God Engaï [6] in een ver verleden de overledenen onder de nachtelijke sterrenhemel weer tot leven.

In dit omgekeerde land hadden de Damslapers de schermutselingen tijdelijk gewonnen totdat de winter hen verjoeg. In die koude dagen

gaf de damp van mijn adem een thuis aan de adem van de dorpeling
die zijn gedood bij het nachtelijk vuur in het bos; bijna alle nachten
sliep ik onder de sterrenhemel wanneer de koude dat toeliet.

[7]

Na enkele maanden vroom het een periode; de bewoners van deze omgekeerde wereld werden door ijskoorts bevangen. Voor het eerst in mijn leven zag ik bevroren water – voor mij een vreemde omgeving. De andere mensen gingen massaal op het ijs schaatsen; voor hen was het een vrije wereld met een traditionele vrijhandel [8]. Velen maakten lange schaatstochten door de polder, enkelen kwamen gewond weer thuis – in Holland heel gewoon.

[9]

Gelukkig vond ik in deze koude periode onderdak bij mijn minnaars uit die tijd.

[1] Zie voor de rijkdom van Holland in de 17^e eeuw: Schama, Simon, *The Embarrassment of the Riches*. Fontana Press, 1987

[2] Het Damrak was vroeger de oude buitenhaven aan de Zuiderzee waar kleine zeeschepen konden aanleggen. Zie ook: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Damrak>

[3] Schilderij van Cornelis Anthonisz. Bron afbeelding: http://en.wikipedia.org/wiki/Cornelis_Anthonisz.

[4] http://nl.wikipedia.org/wiki/Nationaal_Monument

[5] De Latijnse tekst op de voorzijde van het gedenkteken is van dr. J.D. Meerwaldt

[6] Volgens een Masaï mythe geeft de God Engaï vee aan de mensen en hij brengt de mensen na de dood tot leven en laat de maan iedere dag sterven. Na een zonde waarin een tegenstander dood werd gewenst, liet Engaï de mensen dood gaan en hij bracht de maan iedere nacht weer tot leven. Bron: [http://nl.wikipedia.org/wiki/Masa%C3%AF_\(volk\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Masa%C3%AF_(volk))

[7] Bron afbeelding: http://en.wikipedia.org/wiki/File:National_monument_-_amsterdam_nl.jpg

[8] Tot de moderne tijd was drank en prostitutie wettelijk geregeld voor land en water. Ijs werd in de wetgeving niet genoemd en daardoor ontstond op het ijs een vrijeleide voor de handel van alcohol en voor prostitutie.

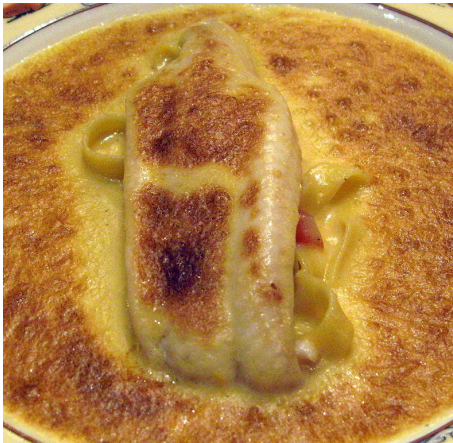
[9] Bron afbeelding: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Amsterdam>

A msterdam: de omgekeerde wereld 2

30 oktober 2012

De eerste winter in Holland was het leven een feest. Alles was anders dan in mijn geboorteland. De dagen waren grijs, guur en koud, maar binnen in de huizen was het warm met kunstmatig licht tot ver in de avond. Er was eten in overvloed, maar de gastvrijheid reikte meestal niet tot het delen van een maaltijd. In het begin dacht ik dat men zich schaamde voor de onkunde om een lekker maal te bereiden. Veel later kwam ik er achter dat geloof, zuinigheid en geld een belangrijke rol speelden.

Via een omweg was ik welkom bij de maaltijd; als gast bood ik aan om de maaltijd te bereiden. In Rome had ik goed leren koken. Op bezoek bij vrienden en bekenden genoten wij op een on-Hollandse manier van een on-Hollands lekkere maaltijd. Ook mijn minnaars waardeerden mijn kookkunst.

[1]

Mijn eerste winter in Amsterdam zag ik echte kabouters met lange haren en verwarde kleren. Zij wilden vrij zijn van iedere traditie en zichzelf ontdekken in een nieuwe wereld; dit is allemaal geschiedenis. De popmuziek uit die tijd is mij nog altijd lief. Zij ontdekten zichzelf in een voor hen bekende wereld; ik ontdekte mijzelf in een voor mij omgekeerde wereld; dit is nu allemaal geschiedenis.

Het eerste voorjaar in Amsterdam geurde mijn verliefdheid exotisch door de stad: de mooiste minnaars kwam ik tegen. Allen waren anders en allen waren eender. Met een minnaar ben ik door Holland gaan rijden. Wij zagen de veelkleurig gestreepte bollenvelden in de eindeloze vlakten. Mijn liefdes waren even direct, intens, kleurrijk, alomvattend en tijdelijk als deze bloemenpracht. Ik was een vreemde noviteit uit een andere wereld en daardoor aantrekkelijk vreemd binnen de gemeenschap waar mannen van mannen houden.

Een van mijn minnaars uit de tijd kwam uit Amerika. Hij was gevlucht naar Zweden om zijn verplichte bijdrage als Amerikaans dienstplichtige aan de oorlog in Vietnam te ontlopen. Dat voorjaar en zomer woonde hij illegaal bij vrienden in Amsterdam want in deze omgekeerde stad zou de nieuwe wereld met eeuwigdurende vrede gaan beginnen. Voor hem was ik de complementaire donkere yin die met zijn lichtkleurige yang een weg voor harmonie en vrede vormde. Dit droombeeld duurde een stralend halfjaar totdat hij weer uit Nederland naar Zweden vertrok. Later toen ik vrij in Europa kon reizen, heb ik hem in Stockholm bezocht. Hij liet mij delen in de rijkdom van zijn familie. Door hem leerde ik autorijden en na zijn vertrek bezat ik voor een zomer een grote Amerikaanse auto met de naam "Dondervogel". Vrij zwevend gleed ik als een fluisterende dondervogel door Holland. In het najaar heb ik de auto verkocht om de tweede winter door te komen.

Aan het einde van de zomer kwam Arjan – mijn vriend en minnaar uit Kenia – met zijn ouders voor een half jaar terug in Holland. Via Arjan en zijn ouders heb ik een permanente verblijfsvergunning en later het Nederlands staatsburgerschap verkregen. Ook hier werd in Holland een omgekeerde redenering gevolgd. Het leger van Kenia zou naar mij op zoek zijn om mijn tijdelijk lidmaatschap van een politieke militie. Bij mijn terugkeer in Kenia zou ik direct levensgevaar lopen. Door deze redenering was ik van een dader van misdrijven veranderd in een slachtoffer. Ik had Arjan verteld dat ik verder leefde met de geesten van overleden dorpelingen door toedoen van de militie; hierdoor was ik indirect slachtoffer door mijn eigen aandeel in een misdrijf. Arjan overtuigde mij dat ik door een leugen om bestwil een Nederlands paspoort kreeg met daarbij vrij reizen in de wereld exclusief Kenia. Ook hierin was Amsterdam voor mij een omgekeerde wereld met overvloed; het onbehagen volgde na 10 jaar feesten.

[1] Bron afbeelding: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Kookkunst>

[2] Bron afbeelding: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Bollenstreek>

[3] Bron afbeelding: http://nl.wikipedia.org/wiki/Ford_Thunderbird

A msterdam: de omgekeerde wereld 3

9 november 2012

Mijn eerste herfst in Amsterdam was een natte en gure herfst. Nog steeds verwonderde ik mij over de overdaad aan water en aan het onbehagen dat de mensen voelde bij nat regenachtig weer. In mijn geboorteland was regen een feest, want er was geregeld een gebrek aan water voor het vee [1]. Mijn moeder moet met haar kudde rondtrekken op zoek naar nieuwe waterbronnen en naar nieuw grasland. In Holland is dit allemaal in overvloed; een gat van een halve meter diep is voldoende om water te vinden en overal zijn weilanden.

In mijn eerste jaar in Holland ben ik van de luchten gaan houden. De wolken zijn van een betoverende schoonheid. De schilderijen van de Hollandse meesters geven een glimp van deze rijkdom weer; de echte luchten in combinatie met de zon zijn een wereldwonder zonder weerga. In dit omgekeerde land heeft niemand tijd en interesse om naar de lucht te kijken; behalve kunstenaars, maar die worden gezien als nietsnutten. "Tijd is geld en van naar de lucht kijken kan men niet leven; er is wel wat beters te doen", vinden Hollanders.

[2]

Hollanders beschouwen zichzelf als Gods rentmeester, maar zij vergeten om aandacht te schenken aan de helft van Gods schepping [3]: de hemelse lucht [4]. In de Nederlandse literatuur is maar één hoofdpersoon te vinden die alle aandacht heeft voor de lucht en het spel van de zon, maar deze schilder is mal geworden, omdat hij de zonsondergang niet op een schilderij kon vastleggen [5].

[6]

De tweede winter in Holland was ik gaan houden van de geborgenheid en de beslotenheid van mist en nevel. In dit omgekeerde land zijn wolken op de grond nog volop aanwezig, net of God heeft verkozen om de scheiding van lucht en aarde rondom Amsterdam nog niet volledig te voltooien. De mensen in Holland hebben hier geen oog voor. Het Hemelrijk van God is voor de armen van geest [7], gewone stervelingen hebben nu de zorg voor de aarde en God zal later de

uitverkorenen toelaten tot zijn Koninkrijk Gods. Voor mij was Holland een Goddelijk paradijs met een hemelse pracht op aarde.

[8]

Het volgend voorjaar verscheen er een Godin in mijn leven. Een van mijn minnaars verbleef voor een half jaar in het buitenland en ik mocht zijn huis en Citroën DS in de tussentijd gebruiken. Hij liet voor mij ruim voldoende leefgeld [9] achter. Die zomervakantie zweefde ik met mijn witte Godin over de wegen van Europa; ik heb ook mijn vrienden in Rome bezocht.

[10]

Aan het einde van mijn tweede jaar in Amsterdam was ik van een aantrekkelijke exotische verschijning veranderd in een idool. In de wereld van de mode en de ijdelheid was ik een veel gevraagde verschijning. Ik werd begeerd door invloedrijke aantrekkelijke mannen die van mannen houden en even toonaangevend als de koningsdochter Draupadi [11] in de Mahābhārata [12] leefde ik met hen in polyandrie.

[1] Bron: [http://nl.wikipedia.org/wiki/Masa%C3%AF_\(volk\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Masa%C3%AF_(volk))

[2] Bron afbeelding: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Wolk>

[3] Volgens Genesis 1:1 - het eerste boek van Oude Testament – schiep/scheidde God eerst de lucht en de aarde. De Hebreeuwse werkwoordkern “bara” heeft vier betekenissen: “scheppen”, “klieven”, “uitverkiezen” en “voeden”. Bron: <http://www.qbible.com/hebrew-old-testament/genesis/1.html>

[4] In de Westerse vertalingen van de Hebreeuwse versie van het Oude Testament wordt het woord “shamayim” vertaald met “hemel”. Waarschijnlijk is “lucht” of “firmament” een betere vertaling voor het Hebreeuwse woord “shamayim”. Zie ook: <http://www.qbible.com/hebrew-old-testament/genesis/1.html> en http://www.ancient-hebrew.org/35_home.html en Benner Jeff A.A *Mechanical Translation of the Book of Genesis - The Hebrew text literally translated word for word*. 2007

[5] Zie: De schilder Bavink in onder meer *De uitvreter* en *Titaantjes* in: Nescio, *Verzameld werk I*. Amsterdam: Uitgeverij Nijgh en van Ditmar en Uitgeverij van Oorschot, 1996.

[6] Bron foto: Marieke Grippink

[7] Zie: het Evangelie van Mattheus 5:3 in het Nieuwe Testament.

[8] Bron afbeelding: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Mist>

[9] Zie ook: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Leefgeld>

[10] Bron afbeelding: http://de.wikipedia.org/wiki/Citro%C3%ABn_DS

[11] Zie ook: McGrath, Kevin, *STRĪ women in Epic Mahābhārata*. Cambridge: Ilex Foundation, 2009 en <http://en.wikipedia.org/wiki/Draupadi>

[12] Zie ook: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Mahabharata>

Masker van een idool

12 november 2012

In de omgekeerde wereld van Amsterdam had ik de verschijningsvorm van een idool aangenomen. Ineens was ik overal welkom; ik werd gevraagd bij voorstellingen en voor feesten. Iedereen wilde met mij gezien worden; iedereen wilde in mijn omgeving zijn. Voor anderen mensen leek ik een goddelijk aureool met mij mee te dragen. In mijn nabijheid voelden vreemden zich opgenomen in een hemelse gloed. Zij droomden dat ik de toegangspoort tot de hemel bezat [1].

[2]

Nieuwe minnaars waanden zich bij mij in een buitenaardse ruimte, verbonden met het universum en opgenomen in droomwereld mooier dan het leven. Ik was voor hen de verbinding tot een altijddurend paradijs.

[3]

In mijn weelde was een Godin – een witte [4] Citroën DS – verschenen waarmee ik zoevend over de wegen – net als de leidsman Kṛṣṇa [5] in de Bhagavad Gita [6] – de glorie verwezenlijkte [7]. In mijn verschijningsvorm als idool en middelpunt moedigde ik aan, ik stuurde en ik gaf vorm aan de wereld om mij heen; ik vormde het oog van een cycloon – even leeg, tijdelijk en verstillend van binnen.

Idolatrie

Vergankelijk in een zucht

Bezien in de zon

“Schoonheid is een verschrikkelijk en beangstigend ding. Verschrikkelijk omdat de schoonheid onbepaalbaar is, omdat God ons alleen raadselen heeft opgegeven. Hier komen de oevers bij elkaar, hier wonen de tegenspraken samen.” [8]

Deze passage uit *De Gebroeders Karamazow* van Dostojewski gaf mijn vluchtige positie weer als idool binnen de omgekeerde wereld in Amsterdam. Dit citaat vormde ook het motto van *Confessions of a Mask* van Yukio Mishima waaruit ik een zekere duiding ontleende aan mijn rol als icoon in de wereld waar mannen van mannen houden; voor mijn minnaars was ik niet alleen hun geliefde, maar tegelijkertijd ook hun concurrent bij hun liefde voor andere mannen binnen de polygame homoseksuele omgeving van Amsterdam in die tijd.

[9]

Naast duiding van mijn ijdele positie in de omgekeerde wereld in Holland zocht ik ook naar inzicht over de ontwikkeling van mijn leven. Na het lezen van de tetralogie *Sea of Fertility* [10] van Yukio Mishima bood de viervoudige reïncarnatie van de tweede hoofdpersoon houvast.

In lijn met deze zienswijze besloeg de eerste incarnatie in mijn leven – onder de roepnaam Kṛṣṇa – de periode van mijn vroege jeugd tot aan mijn vertrek uit Kenia.

Nu was ik als tijdelijk idool op het hoogtepunt van mijn tweede incarnatie in mijn levensloop aanbeland. Ik voorzag dat mijn leven als icoon op imploderen stond; ik besloot de omgekeerde wereld van Holland voor een geruime tijd te verlaten. Na mijn aandeel in een ernstige oorlogsmisdrijf tijdens mijn eerste incarnatie in Kenia, wilde ik de loop van mijn leven in goede banen blijven leiden. Het werd ook tijd voor boetedoening voor dit misdrijf.

[1] Zie het boek Genesis 28:10-19 in het Oude Testament voor de droom van Jacob waarin Jacob een ladder van afdalende en opstijgende engelen aanziet voor de toegangspoort tot de Hemel. Zie ook: http://en.wikipedia.org/wiki/Jacob's_Ladder

[2] Schilderij: Jacob's dream of a ladder of angels, c. 1690, by Michael Willmann.
Bron afbeelding: <http://en.wikipedia.org/wiki/Dream>

[3] *De Droom* van Henri Rousseau, 1910. Bron afbeelding: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Droom>

[4] Arjuna betekent onder meer “wit, helder”; in de naam is ook “arh” te herkennen dat “waardig, in staat tot” betekent. Arjuna is een van de hoofdpersonen in de Mahābhārata. Hij is een van de vijf broers die allen met een vrouw Draupadi – de mooiste en invloedrijkste vrouw van haar tijd – in polyandrie samenleven. De vijf broers strijden voor hun rechtmatig deel van het koninkrijk, voor het herstel van de eer van Draupadi en voor behoud van de wereldorde.

[5] Kṛṣṇa betekent in het Sanskriet onder meer “zwart”, “blauw zwart”, “de donkere periode van de maancyclus” Bron: elektronische versie van het woordenboek Monier-Williams – MWDDS V1.5 Beta

[6] Zie ook: http://nl.wikipedia.org/wiki/Bhagavad_gita

[7] Zie ook: Katz, Ruth Cecily, *Arjuna in the Mahābhārata: Where Krishna is, there is victory*. Delhi: Molital Banarsidass Publishers, 1990

[8] Bron: Dostojewski, F.M. *Verzamelde Werken 9 – De Gebroeders Karamazow*. Amsterdam: G.A. van Oorschot, 1958, p. 136

[9] Bron afbeelding: Voorzijde van boekband: Mishima, Yukio, *Confessions of a Mask*. New York: A New Directions Book, 1958 (Eleventh printing)

[10] Zie ook: http://en.wikipedia.org/wiki/The_Sea_of_Fertility

[11] Bron afbeelding: *Hatsuhana doing penance under the Tonosawa waterfall* van Utagawa Kuniyoshi (1797–1861). Deze afbeelding is gebruikt als voorzijde van de Franse uitgave van de *Sea of Fertility* van Yukio Mishima.

Poort in het noorden

18 november 2012

Het werd tijd om mijn masker van een idool af te leggen, want mijn hemel op aarde in de omgekeerde wereld van Amsterdam veranderde langzaamaan in een Boeddhistische hel. Alles en iedereen in mijn omgeving leefde naar mijn luimen. De oud Joodse verwensing *“Ik wens u veel personeel toe”* en de Romeinse wijsheid *“Macht corrumpeert”* [1] gaven de invloed van mijn leven als icoon in Amsterdam op mijn persoonlijkheid goed weer. Mijn bestemming als Narrator Nārāyana [2] lag ergens anders.

In mijn gloriетijd in Amsterdam was ik Nederlands staatsburger geworden met bijbehorend paspoort: ik kon vrij door de wereld reizen met uitzondering van Kenia en enkele landen in Afrika. Na afscheid te hebben genomen van mijn vrienden en minnaars in Holland, vertrok ik halverwege het voorjaar naar Zweden. Ik had een open uitnodiging van mijn Amerikaanse geliefde om bij hem in Stockholm te komen wonen.

In mijn Citroën DS zweefde ik over de autowegen in Nederland en Duitsland via Bremen en Hamburg naar Denemarken. Ik dacht dat mijn Godin een snelle auto was, maar op de Duitse autobahn ontmoette ik de echte “Raser” of “snelheidsduivels” die zich met een snelheid van 200 km/u voortbewogen. Wilden zij hierdoor het “hier en nu” zo snel mogelijk ontvluchten?

[3]

In Denemarken bezocht ik Kopenhagen [4] – de stad waar ik na mijn verblijf in Zweden en Noorwegen enkele jaren zou gaan wonen. Mijn verliefdheid straalde nog steeds als een halo om mij heen; binnen enkele uren had ik vrienden ontmoet waar ik kon logeren. Via deze nieuwe vrienden vond ik een jaar later onderdak in deze stad aan het water.

[5]

Na een tussenstop van twee weken nam ik de veerboot naar Malmö. In Zweden reed ik langs de Zweedse scherenkust [6] naar Stockholm [7]. Na meer dan 1500 km rijden naderde ik mijn bestemming, maar voordat ik het eiland Stadsholmen betrad – waar mijn geliefde in een prachtig oud huis binnen de oude binnenstad Gamla Stan [8] woonde – zag ik in de verte het Stadshuis van Stockholm.

[9]

In zijn gouden huis van hoop en dromen in de Prästgatan [10] nam ik voor een klein jaar intrek bij mijn geliefde. Een jaar vol muziek en vreugde, een jaar met een tocht naar de Noord Kaap en terug langs de Noorse Fjorden, een jaar van zorgeloosheid en een jaar van afscheid.

[11]

In landen rond de Oostzee eindigen veel straatnamen op “Gatan”, “Gade” of “Gate”. Bij het horen of lezen van dit woord word ik herinnerd aan de lessen Sanskriet van mijn vader. Hij leerde mij dat in het Sanskriet het woord “gate” niet alleen een vervoeging is van het werkwoord met de betekenis “gaande”, maar het is ook de locativus of plaatsvervoeging van een zelfstandig naamwoord afgeleid van het werkwoord “gaan”.

Toen ik vele jaren later de volgende parabel [12] over Boeddha las, moest ik terugdenken aan mijn eerste aankomst in de Prästgatan in Stockholm: *“Ruim 2500 jaar geleden hield een buitenstaander een huismus in zijn handen verborgen en hij vroeg aan Boeddha: “Is de huismus in mijn handen levend of dood?” Boeddha ging met zijn beide voeten aan weerszijde van de “gate” [13] staan en vroeg: “Zeg mij, sta ik op het punt van vertrekken of binnentreden?”” [14]*

Het betreden van de Prästgatan en het huis van mijn geliefde voelde als een aankomst en een vertrek in mijn leven; de voorjaarszon straalde haar gouden gloed.

[1] Het Romeinse werkwoord “corrumpere” betekent “bederven, verpesten, verwennen”.

[2] Het woord “nama” betekent in het Sanskriet “bestemming” en “Narrator” betekent “verteller”. Hierin zijn de woorden “nara” of “gewone man” en de werkwoordkern “tr - tarati” of “overzetten, kruisen, overstijgen” te herkennen; Nārāyana betekent “zoon van de oorspronkelijke man”. Bron: elektronische versie van het woordenboek Monier-Williams – MWDDS V1.5 Beta

[3] Deze foto is later rond 2005 genomen. Bron afbeelding: <http://de.wikipedia.org/wiki/Autobahn>

[4] Zie ook: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Kopenhagen>

[5] Bron afbeelding: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Kopenhagen>

[6] Zie ook: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Scherenkust>

[7] Zie ook: <http://en.wikipedia.org/wiki/Stockholm>

[8] Zie ook: http://en.wikipedia.org/wiki/Gamla_stan

[9] Bron afbeelding: <http://sv.wikipedia.org/wiki/Stockholm>

[10] “Präst” betekent “priester” in het Zweeds volgens “Google Vertalen”

[11] Bron afbeelding: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Stockholm>

[12] Een parabel (van het Griekse παραβολή *parabolè* dat “vergelijking” betekent; evangelisten gebruikten dit woord in de betekenis van “gelijkenis”) of gelijkenis is een kort verhaal, gewoonlijk gesitueerd in het dagelijks leven, dat dient om een religieus, moreel of filosofisch idee te illustreren. Bron (en zie voor meer informatie): <http://nl.wikipedia.org/wiki/Parabel>

[13] De Poortloze Poort. Zie ook: Yamada Kōun Rōshi, *Gateless Gate (Mumonkan)*. Tucson: The University of Arizona Press, 1990

[14] Zie: Cleary, Thomas, *Book of Serenity – One Hundred Zen Dialogues*. Bosten: Shambhala, 1998 p. 95 – 96.

Poort in het noorden 2

25 november 2012

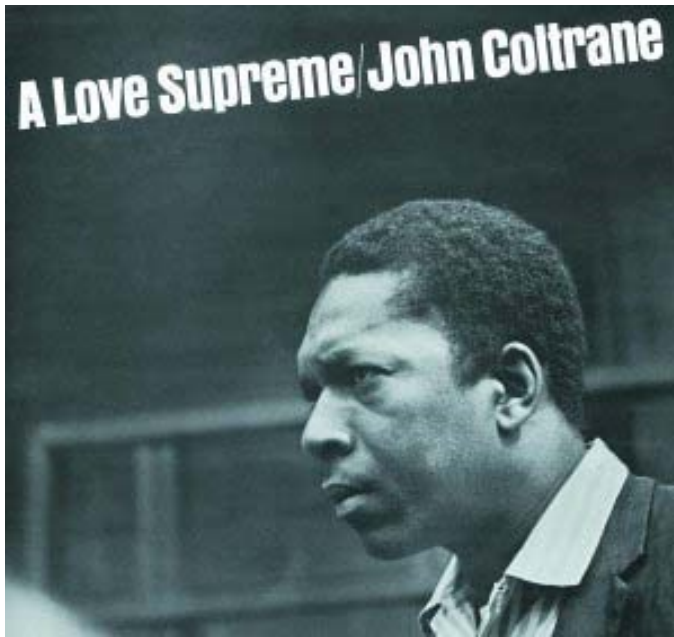
Het leven met mijn geliefde – die zijn dienstplicht in het Amerikaanse leger tijdens de Vietnamoorlog had ontdoken en nog steeds in Europa verbleef hoewel hij na het generaal pardon van president Carter in 1977 weer kon terugkeren naar de Verenigde Staten [1] – was in Stockholm even vertrouwd als in Amsterdam en het was tegelijkertijd in alle opzichten anders.

Naast het gouden huis in de oude binnenstad van Stockholm had hij ook de beschikking over een prachtig buitenhuis in de scheren-archipel aan de kust. In de weekenden en tijdens vrije dagen gingen wij met een bootje naar dit houten huis op een klein eiland. Wij genoten van de prachtige luchten en 's-nachts sliepen wij buiten als het weer het toeliet. Ik verbaasde mij over de dagen die steeds langer werden.

[2]

Verschillende vrienden van mijn geliefde speelden in Jazz-ensembles. Via hen leerde ik de muziek van de groten in de Jazz muziek waarden; mijn favorieten waren het Miles Davis Quintet [3] en John Coltrane [4] met zijn quartet; zijn LP's met "*Joy*", en "*A Love Supreme*" – geschreven tijdens de strijd voor gelijke rechten in Amerika waarbij John Coltrane met deze muziek een spirituele eenheid wilde creëren om daarmee een maatschappelijke veranderingen te bewerkstelligen [5] – draaide ik grijs.

[6]

Tijdens enkele oefensessies van een Jazz-ensemble speelde ik op percussie; de leden waren zo onder de indruk van mijn spel dat ik die zomer mocht meespelen tijdens het Stockholm Jazz Festival [7]. Daarna trad ik regelmatig op met wisselende muzikanten in Stockholm en later speelde ik in Jazz bands in Kopenhagen.

Mijn geliefde had zich in Stockholm verdiept in Boeddhisme en meditatie om zo meer inhoud aan zijn leven te geven. Onder zijn invloed ben ik mij langzaam gaan verdiepen in de Boeddhistische en Taoïstische kant van de Oosterse wijsheid. Hij kon mijn hulp bij het leren doorgronden van bronteksten geschreven in het Sanskriet goed gebruiken. Samen bewandelden wij in Stockholm deze weg: hij volgde de inhoud en ik ondersteunde bij de vorm.

Vrijdag en zaterdag voor de laatste week in Juni maakte ik voor het eerst Midzomerfeest in Scandinavië mee. De nacht duurde in Stockholm maar enkele uren; die zaterdag en zondag lag het hele openbare leven stil. Wij waren bij vrienden uitgenodigd en namen deel aan dit traditionele feest.

Enkele dagen na midzomer zijn mijn geliefde en ik in de Citroën DS op vakantie naar de Noord Kaap gegaan. Door het bijna verlaten landschap van Noord Zweden – waar je buurman je beste vriend is, omdat er niemand anders in de omgeving woont – reden wij bij het eeuwig licht.

Net voor de grens met Noorwegen zagen wij de Lappporten. Mijn geliefde noemde het de Lege Poort [9].

[10]

Hij vroeg aan mij wat “leeg” in het Sanskriet was. Hierop antwoordde ik “śūnya” [11] dat verwant is aan het Engelse woord “shunt” [12] waarbij een lage parallelweerstand een kortsluiting van een elektrische stroom veroorzaakt.

Daarop begon hij een deel van de Hart Sūtra te zingen:

रूपं शून्यता शून्यतैव रूपम् ।

rūpaṁ śūnyatā śūnyataiva rūpaṁ ।

रूपान्न पृथक् शून्यता शून्यताया न पृथग्रूपं ।

rūpānna pṛthak śūnyatā śūnyatāyā na pṛthagrūpaṁ ।

यद्रूपं सा शून्यता या शून्यता तद्रूपं ।

yadrūpaṁ sā śūnyatā yā śūnyatā tadrūpaṁ ।

एवं वेदनासंज्ञासंस्कारविज्ञानानि च शून्यता ।

evaṁ vedanāsañjñāsaṁskāravijñānāni ca śūnyatā ।

एवं शारिपुत्र सर्वधर्मा शून्यतालक्षणा अनुत्पन्ना अनिरुद्धा अमला विमला अनूना

असंपूर्णाः ।

evaṁ śāriputra sarvadharmā śūnyatālakṣaṇā anutpannā aniruddhā amalā
vimalā anūnā asampūrṇāḥ ।

तस्मात्तर्हि शारिपुत्र शून्यतायां न रूपम् न वेदना न संज्ञा न संस्कारा न विज्ञानं ।

tasmāttarhi śāriputra śūnyatāyāṁ na rūpaṁ na vedanā na sañjñā na saṁskārā na
vijñānaṁ ।

न चक्षुर्न श्रोत्रं न घ्राणं न जिह्वा न कायो न मनो न रूपं न शब्दो न गंधो न रसो

न स्पृष्टव्यं न धर्माः ।

na cakṣurna śrotraṁ na ghrāṇaṁ na jihvā na kāyo na mano na rūpaṁ na śabda
na gandho na raso na spraṣṭavyaṁ na dharmāḥ ।

De Hart Sūtra is te luisteren op:

<http://www.youtube.com/watch?v=z0jcx9fnoWc>

Een beknopte en vrije weergave van dit deel van de Hart Sūtra in het Nederlands:

Vorm is gelijk aan leegte, zoals leegte gelijk is aan vorm;

Vorm zelf is leegte en leegte zelf is vorm;

Zo ook gevoel, kennis, dingen en bewustzijn.

Aldus Shariputra, alle Dharmas zijn leeg van kenmerken.

*Zij worden niet gemaakt, niet vernietigd, niet bezoedeld en zij zijn niet
puur;*

en zij worden niet groter noch kleiner.

*Daarom in leegte is geen vorm, gevoel, kennis, dingen en geen
bewustzijn;*

geen ogen, oren, neus, tong, lichaam en geest;

geen gezichtsvermogen, geluid, geur, smaak, tastzin en Dharmas;

Ik zei dat de Lege Poort leek op de toegang tot het Nirvana [13]. Hij antwoordde dat de Lege Poort ook leeg was van Nirvana en hij straalde [14] als een god. Mijn geliefde is volmaakt gelukkig blijven stralen tot voorbij de Noord Kaap.

[1] Bron: http://en.wikipedia.org/wiki/Vietnam_War

[2] Bron afbeelding: http://en.wikipedia.org/wiki/Stockholm_archipelago

[3] Zie ook: http://en.wikipedia.org/wiki/Miles_Davis_Quintet

[4] Zie ook: http://nl.wikipedia.org/wiki/John_Coltrane

[5] Bron: http://nl.wikipedia.org/wiki/A_Love_Supreme

[6] Bron afbeelding: http://en.wikipedia.org/wiki/A_Love_Supreme

[7] Bron: http://en.wikipedia.org/wiki/Stockholm_Jazz_Festival

[8] Bron afbeelding: <http://sv.wikipedia.org/wiki/Nalovardo>

[9] De Mumonkan – in Engels meestal vertaald met Gateless Gate - is een verzameling van 48 Zen Koans door de monnik Mumon samengesteld in de 13^e eeuw na Christus.

The character 無 (*wú*) has a fairly straightforward meaning: *no, not, or without*. However, within Chinese Mahayana Buddhism, the term 無 (*wú*) is often a synonym for 空 (*sunyata*). This implies that the 無 (*wú*) rather than negating the gate (as in "gateless") is specifying it, and hence refers to the "Gate of Emptiness". This is consistent with the Chinese Buddhist notion that the "Gate of Emptiness" 空門 is basically a synonym for Buddhism, or Buddhist practice. 門 (*mén*) is a very common character meaning *door* or *gate*. However, in the Buddhist sense, the term is often used to refer to a particular "aspect" or "method" of the Dharma teachings. Bron: http://en.wikipedia.org/wiki/The_Gateless_Gate

Er zijn vier goed verkrijgbare uitgaven in het Engels:

Aitken, Robert, *The Gateless Barrier, The Wu-men Kuan (Mumonkan)*. New York: North Point Press, 2000

Sekida, Katsuki, *Two Zen Classics – Mumonkan & Hekiganroku*. New York: Weatherhill, 1977

Shibayama, Zenkei, *The Gateless Barrier, Zen Comments on the Mumonkan*. Boston: Shambhala, 1974

Yamada Kôun Roshi, *Gateless Gate (Mumonkan)*. Tucson: The University of Arizona Press, 1990

[10] Bron afbeelding: [http://nl.wikipedia.org/wiki/Lapland_\(Zweeds_landschap\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Lapland_(Zweeds_landschap))

[11] “Empty, void” volgens: elektronische versie van het woordenboek Monier-Williams – MWDDS V1.5 Beta

[12] Volgens Shorter Oxford English Dictionary is “shunt” een natuurlijk of kunstmatig bloedvat om de bloedstroom om te leiden.

[13] “Land zonder bos” volgens: elektronische versie van het woordenboek Monier-Williams – MWDDS V1.5 Beta

[14] Het woord “Deva” waaruit Deus in het Latijn, Zeus in het Grieks en Dieu in het Frans is ontstaan, is in het Sanskriet verbonden met de werkwoordstam “Div”, dat onder meer “stralen, spelen, vermeerderen” betekent.

Terug naar de bewoonde wereld

2 december 2012

Wij reden van de Lege Poort naar de Noordkaap in het eeuwig licht. Geen nacht, geen duisternis, geen visioenen van vermoorde dorpingen die wilde ontsnappen aan het vuur in het nachtelijk bos, geen nachtwake voor de adem van de overledenen, alleen de voortdurende dag waarbij de zon niet meer ondergaat aan de horizon. Deze vredige wereld zonder nachtelijke fantomen was mij nieuw. Eindelijk kon ik rustig slapen.

Mijn geliefde was in euforie over het passeren van de Lege Poort – zijn hier en nu was onbegrensd verbonden met het universum. Bij de Noordkaap had hij geen slaap nodig; hij rustte vredig zittend op de grond terwijl ik sliep.

[1]

De heenreis naar de Lege Poort in het noorden was doelgericht verlopen. Bij de terugreis naar de bewoonde wereld maakten wij grote omwegen langs de kronkelende kust van de fjorden in Noorwegen. Mijn geliefde verdiepte zich vanaf de Noordkaap in de oneindig in elkaar verweven werelden van de Avatamsaka Sūtra [2].

Mijn geliefde was diep bewogen door de overdaad aan beschrijvingen van de met elkaar vervlochten werelden. Stomverbaasd las hij dat er vele Boeddha's in het verleden hadden bestaan en volgens deze sūtra zouden er in de toekomst nog onnoembaar veel Boeddha's volgen. Tot dat moment kende mijn geliefde met zijn Amerikaans Protestants Christelijke achtergrond maar één god. Nadat hij zich had verdiept in het Boeddhisme, was die ene God vervangen door Boeddha.

De weg naar de Lege Poort voerde naar een eenheid met het alomvattende Boeddhistisch universum, maar nu verkondigde deze sūtra het bestaan van oneindig vervlochten universa waarin vele, vele Boeddha's waren verweven. Zijn verbijstering was volkomen, net zo volkomen als mijn verbijstering over de eeuwige dagen en over de oneindig in elkaar kronkelende scheiding van berglandschap en zee langs de oevers van de Noorse fjorden.

[3]

Tijdens onze terugkeer langs de Noorse kust kwamen de nachten met mijn duistere fantomen bijna ongemerkt weer terug. Ik hield weer de nachtwake terwijl mijn geliefde sliep. In de noordelijke havens en plaatsen was ik een bezienswaardigheid – er kwamen niet veel mensen met een blauw-donkere huidskleur. Gelukkig waren wij op doorreis; mijn masker van een idool vervloog bij het verlaten van de plaats.

Na een paar weken studie in de Avatamsaka Sūtra was mijn geliefde gewend aan de onderlinge vervlechting van de universa, maar hij las ook dat de universa zich in elkaar spiegelde en daardoor elkaar beïnvloedde. Hij kon dit verstandelijk bevatten wanneer hij naar het water en de lucht in de fjorden keek, maar deze denkwereld strookte

niet met zijn culturele achtergrond. Zijn euforie en hemels geluk bij het passeren van de Lege Poort was geschokt bij het lezen van deze sūtra.

[3a]

De beschrijvingen van Indra's Net [4] bracht enige ordening in de verwarring die was ontstaan na het bestuderen van de vele met elkaar vervlochten werelden, maar hij ervoer dit model als gekunsteld. De euforie en bevrijding van de Noordkaap veranderde in zorg en twijfel over een oneindig kronkelende weg die mijn geliefde in dit leven nooit zou kunnen voltooien. Een parabel van mijn vader – over een eindeloos leven met vele wedergeboorten waarin levende wezens in vele verschijningsvormen (van microbe tot verlichte mensen en goden via afzonderlijke universa) de weg naar een gelukkig bestaan bewandelden – gaf geen rust. De beschrijving van de 32 verblijfplaatsen “van Hellen, Titanen, Hongerige Geesten, Dieren, Mensen, Goden in 22 categorieën naar vijf sferen van oneindige ruimte, bewustzijn en leegte” [5] in de lange toespraken van Boeddha ontlokten mijn geliefde sombere opmerkingen.

Wij besloten vanaf de Sognefjord via een directe route langs de Staafkerken naar Oslo te reizen. Wij bezochten eerst de kerk in Kaupanger en daarna de oudste staafkerk in Urnes met een crucifix waarvan een deel van de originele verf volgens de gids uit Afghanistan afkomstig was. In de kerk was de donkere nacht met een schijnsel van boven; buiten scheen de overdaad van het zomerse licht.

[6]

Mijn geliefde en ik maakten een dagtocht over de hoogvlakte van de Hardangervidda [7]. Naar het noorden leken de wolken en het landschap eindeloos verder te gaan. Mijn geliefde vergeleek de zich herhalende wolken met de in elkaar vervlochten universa uit de Avatamsaka Sūtra. Hij vroeg zich af hoe wij de verlichting van de vervlochten universa kunnen bewerkstelligen. Ik gaf aan dat de wolken en de werelden voor zichzelf kunnen zorgen; de wind is overal hetzelfde – uiteindelijk is er geen tweede wind [8]. Na mijn

terloopse opmerking begon mijn geliefde weer te stralen; zijn zorgen en verwarring waren vervlogen. Mijn nachtelijke fantomen bleven terugkeren.

[9]

De vreugde van mijn geliefde bleef in mijn leven totdat hij het volgende voorjaar terugkeerde naar zijn ouderlijk huis.

[1] Bron afbeelding: <http://nn.wikipedia.org/wiki/Nordkapp>

[2] Zie ook: http://en.wikipedia.org/wiki/Avatamsaka_Sutra. De volledige naam van deze sūtra is: “Mahāvaiṣṭya Buddhāvataṃsaka Sūtra

(महावैष्णवबुद्धावतंसकसूत्र)” of “De enorm uitgebreid prachtig gedecoreerde guirlande van bloemknoppen sūtra”, waarin “Avatamsaka” onder meer schitterende guirlande” betekent en “sūtra” staat voor “overdracht van het goede”.

[3] Bron afbeelding: <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Geirangerfjord.jpg>

[3a] Bron afbeelding: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Sognefjord>

[4] Zie ook: Origo, Jan van, *Wie ben jij – een zoektocht naar ons bestaan, deel 1*. Amsterdam: Omnia – Amsterdam Uitgeverij, 2012, p. 66 - 68

[5] *The Long Discourses of the Buddha*. Massachusetts: Wisdom Publications, 1995, p. 38-39

[6] Bron afbeelding: http://de.wikipedia.org/wiki/Stabkirche_Urnes

[7] Zie ook: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Hardangervidda>

[8] Zie: Cleary, Thomas, *Book of Serenity – One Hundred Zen Dialogues*. Bosten: Shambhala, 1998 p. 110.

[9] Bron afbeelding: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Hardangervidda>

Terug naar de bewoonde wereld 2

9 december 2012

Na de dagtocht over de hoogvlakte van de Hardangervidda – een natuurgebied in Noorwegen – reisden mijn geliefde en ik in een dag naar Oslo. In Gol [1] bezochten wij onze laatste Middeleeuwse staafkerk in Noorwegen. Eigenlijk was het een kopie van het origineel dat vroeger op deze plaats had gestaan en nu was ondergebracht in een openlucht museum bij Oslo. Het viel ons op dat deze kerk veel weelderiger was dan de staafkerken die wij eerder hadden gezien – wij naderden weer de bewoonde wereld.

[2]

Van Gol naar Oslo werd de weg steeds voller en drukker, wij waren op weg naar een middelgrote stad. Het rustig zweven over de wegen in onze Godin [3] was voorbij, nu vroeg het verkeer weer de aandacht.

Bij onze aankomst in Oslo zetten wij eerst de tent op in de stadscamping. Daarna bezochten wij het Noors Volksmuseum waar wij de originele staafkerk uit Gol opnieuw bezochten.

Het viel ons op dat de inrichting van de traditionele Noorse huizen steeds eender was en steeds verschillend. De vorm van de meubels en de huisraad was per huis verschillend, maar de voorwerpen waren steeds op dezelfde plaats in het huis geplaatst. Hierdoor ontstond een directe herkenbaarheid voor iedere bewoner en bezoeker, terwijl ook de eigenheid van de bewoners werd getoond. Een eenheid in de veelheid en een veelvormigheid in dezelfde inrichting.

[4]

De volgende dag bezochten mijn geliefde en ik het Frogner Park [5] waarin een grote beeldencollectie van de Noorse beeldhouwer Gustav Vigeland [6] is geplaatst. Centraal in het park staat een monolithische

zuil opgebouwd uit in elkaar verstrengelde mensenfiguren. Mijn geliefde was diep geraakt door de gelijkenis met de staafkerken en door de in elkaar vervlochten werelden van de uitgebeelde mensen. Hij vond de zuil op een wijsvinger lijken die ons eraan blijft herinneren dat wij allen tezamen de hemelpoort zullen binnengaan.

[7]

Ik vertelde aan mijn geliefde de parabel die mijn vader van zijn voorouders heeft gehoord:

“Toen ik nog een kind was bij mijn ouders, onderwezen zij mij en zeiden: “Laat Uw hart ons leven met zich meedragen! Want in de dagen en nachten van Uw leven zal de vrede zich in U vermeerderen. Onze weldaad en trouw zal U niet verlaten, U draagt ze mee, ademt ze en de wereld deelt in Uw vrede [8]. Hierna citeerde mijn vader de

beginstrofen uit de Īśavāsyā upaniṣad: “Dat is algeheel. Dit is algeheel. Algeheel komt van algeheel. Neem algeheel af van algeheel en aldus blijft algeheel. Vrede, Vrede, Vrede”.

In een pikdonkere periode van mijn leven heb ik het vertrouwen van mijn ouders geschonden. Mijn hart was kil en leeg, mijn trouw aan de vrede in de wereld veranderde in haat en ik verheugde mij in de wandaden die ik zou begaan om mijn hart met ijdelheid te vullen. In een nacht heb ik het bos rondom een dorp in brand gestoken, de wind en de vuurgoden verspreiden de vlammen. Ik schoot op alles en iedereen die aan de vlammen wilde ontkomen. Ik was blij! [9]

De volgende ochtend zag ik dat alles van waarde voor het vullen van mijn lege hart met ijdelheid door het vuur was veranderd in as en lijken. De stank van verrotting en de vliegen bleven. Hongerig en leeg trok ik verder. Onderweg vulde ik mijn maag met voedsel en ik verrijkte mijn hart met mededogen. Welwillendheid, onthechting en vreugde kwamen weer in zicht.

Jaren later deelde ik mijn eten met enkele hongerige bedelaars - zwervers. Zij dankten mij met de woorden: “Al met al, moge U zich realiseren dat Onze trouw en weldaad U niet kan verlaten”.

Door de woorden van deze voorbijgangers voelde mijn hart weer de voortdurende weldaad en trouw die ik altijd meedraag en aldoor adem, waar ik ga”.

Na deze parabel leerde mijn vader mij de betekenis van het sleutelwoord “realiseren” dat is samengesteld uit “re”, “al”, “Īše” [10] en “eren”, waardoor “realiseren” voorkomt uit “steeds opnieuw”, “alles”, “in haar almacht”, “eren”.

Waar jij ook gaat en wat wij ook doet, de weldaad en trouw zal U niet verlaten.”

Mijn geliefde zei aan het einde van deze parabel dat alles en iedereen verlicht is; wij moeten het voortdurend realiseren. Ik had nog een lange weg naar huis te gaan. Gelukkig was er weer welwillendheid en vreugde in mijn leven; de onthechting zou spoedig volgen.

Na het bezoek aan het Frogner Park liepen wij een paar straten door de ambassadewijk, waar een vriend van ons met een groep in een mooi traditioneel houten huis woonde. Tijdens ons bezoek hoorden wij zorgelijk nieuws uit Amsterdam. Vele van onze vrienden en vroegere minnaars hadden een mysterieuze ziekte opgelopen, waardoor zij snel vermagerden; de ziekte putte hen volkomen uit. De artsen wisten geen raad met dit ziektebeeld; aan de Westkust van Amerika waren al verschillende verre bekenden aan dit mysterie overleden.

Bij het ophalen van de post-restante op het postkantoor in Oslo las mijn geliefde in een brief van zijn zus dat zijn moeder erg ziek was geworden. Tijdens een telefoongesprek met zijn zus, hoorde hij dat zijn moeder minder dan een jaar te leven had.

Hoewel wij ons thuis voelden in Oslo, overschaduwde de bezorgdheid over het lot van onze vrienden in Amsterdam en de ziekte van de moeder van mijn geliefde ons verblijf in deze stad. Na een week reisden wij door een waterrijk gebied terug naar Stockholm. Aan het begin van de herfst waren wij weer terug in Gamla Stan. De bladeren aan de bomen bij het water toonden hun rood, bruin, gele gloed. Die herfst en winter waren mijn geliefde en ik voor het laatst zorgeloos samen.

[11]

[1] Zie ook: http://en.wikipedia.org/wiki/Gol_Norway

[2] Bron afbeelding: http://en.wikipedia.org/wiki/Gol_Norway

[3] Onze witte Citroën DS

[4] Bron afbeelding: http://en.wikipedia.org/wiki/Norwegian_Museum_of_Cultural_History

[5] Zie ook: http://en.wikipedia.org/wiki/Frogner_Park

[6] Zie ook: http://nl.wikipedia.org/wiki/Gustav_Vigeland

[7] Bron afbeelding: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Vigelandpark>

[8] De eerste zinnen van deze parabel zijn vrij naar het begin van hoofdstuk 3 uit de Spreuken van Salomo in het Oude Testament.

[9] Zie het laatste deel van boek 1 van de Mahābhārata, waarin Arjuna en Kṛṣṇa bij het vuur in het Khandava bos met vreugde pijlen schieten op alles dat het bos ontvlucht. Bron: <http://www.sacred-texts.com/hin/maha/index.htm> boek 1 Section CCXXVII.

En verder; Katz, Ruth Cecily, *Arjuna in the Mahābhārata: Where Kṛṣṇa is, there is victory*. Delhi: Molital Banarsidass Publishers, 1990, p. 71 – 84; Ruth Katz heeft in haar studie moeite om deze daden van Arjuna en Kṛṣṇa te duiden.

[10] Dit is de locativus van Īśa. Īśa betekent in het Sanskriet onder meer “God in de goddelijke hemel”, “iemand met almacht”. De klank van īśā komt overeen met “ich” – het Duitse persoonlijk voornaamwoord eerste persoon enkelvoud.

[11] Bron afbeelding: <http://www.communityofsweden.com/photos/photo/?photo=41411>. Deze afbeelding valt niet onder de Creative Common Licentie; zie voor gebruik van deze foto de voorwaarden via de volgende hyperlink: <http://www.communityofsweden.com/footer/editorial/community-of-sweden/terms-of-service/>

Wijst naar de sneeuw

15 december 2012

De eerste sneeuw viel al vroeg in het najaar; de dagen waren nog niet erg kort. In die donkere ochtend klonk het geknisper van de sneeuw onder mijn schoenen gedempt door de Prästgatan waarin ons gouden huis van hoop en dromen op het eiland van Gamla Stan in Stockholm stond.

[1]

De witte sneeuw en kou nam alle kleuren in zich op; de maan en de sterrenhemel versmolten met de sneeuw en de volle kleuren van de vorige zomer waren verdwenen. In de loop van de ochtend werd de

sneeuwlaag besmeurd door het leven van alledag. Die avond verscheen een vage gloed in het licht van lantaarns.

[2]

Mijn geliefde zou die nacht thuiskomen van een bezoek aan zijn zieke moeder in Amerika. Zijn terugkeer was het begin van een grote verandering in ons leven. Hij wilde graag dichter bij zijn moeder wonen, want door haar ziekte had zij nog maar een klein jaar te leven. Tijdens zijn verblijf in Amerika bezocht mijn geliefde verschillende Boeddhistische gemeenschappen; hij had besloten in een klooster in de nabij van het huis van zijn ouders te treden. Het contact met zijn vader was nog steeds stroef door het wederzijdse onbegrip over zijn dienstweigering tijdens de Vietnam oorlog. Buiten medeweten van mijn geliefde heb ik die winter een brief aan zijn vader geschreven waarin ik een vergelijking maakte tussen het generaal pardon van

president Carter in 1977 voor dienstweigering tijdens de Vietnam oorlog en de parabel van de verloren zoon [3] in het Nieuwe Testament: Uw zoon was verloren en hij is teruggevonden [4] door het generaal pardon. Na het volgende bezoek aan zijn ouders keerde mijn geliefde blij terug; zijn vader had hem weer met open armen ontvangen.

Die winter zwoegde mijn geliefde op een Boeddhistisch vraagstuk waarin een leraar naar de sneeuw wijst en vraagt: *“Is er iets dat voorbij deze kleur gaat?”*. Een andere leraar zei: *“Op dit punt zou ik het voor hem omvergeduwd hebben”*. Een derde leraar zei: *“Hij kan alleen naar beneden duwen, hij weet niet hoe overeind te helpen.”* [5]

Dit vraagstuk gaat over het passeren van de Lege Poort en de staat van verlichting. Sneeuw, koude en wit waarin de maan versmelt, zijn metaforen voor verlichting. De eerste leraar vraagt naar het iets voorbij deze kleur waarbij deze kleur staat voor de weg na het passeren van de Lege Poort of na de verlichting. De andere leraar verwijdert meteen de illusie van verlichting en een weg na het passeren van de Lege Poort door onder meer te verwijzen naar de kleurloze kleur en naar het Bodhisattva ideaal uit het Mahāyāna Boeddhisme waarin een mens die op het punt staat verlicht – of zelfs een levende Boeddha – te worden, hiervan uit compassie afziet totdat alles en iedereen met haar/hem de verlichting (of de staat van een Boeddha) zal betreden. Mijn geliefde kon de uitspraken van de eerste twee leraren plaatsen, maar hij zwoegde die winter op de derde uitspraak.

Ik had – net als veel mensen in noordelijke landen – moeite met de korte dagen. Onze laatste gemeenschappelijk Kerstfeest en Oud en Nieuw vierden wij uitbundig met vele vrienden en bekenden. Gelukkig werden in januari en februari de dagen weer langer.

Mijn geliefde verkocht die winter zijn buitenhuis in de scheren-archipel en het gouden huis in de oude binnenstad van Stockholm. Wij verhuisden voor een korte tijd naar een gehuurde houten woning op het eiland Södermalm vanwaar wij een schitterend uitzicht op de binnenstad van Stockholm hadden. Hier hebben wij onze laatste paar maanden samengewoond. Mijn geliefde studeerde en ik speelde percussie in verschillende Jazz ensembles.

[6]

Aan het begin van het voorjaar vroeg mijn geliefde wat “māyā” in het Sanskriet betekent. Hierop vertelde ik dat “māyā” in de verre oudheid de betekenis had van “kunst en wijsheid” en later zijn hier de betekenissen van “illusie”, “compassie, sympathie” en “een van de 24 kleine Boeddhistische zonden” [7] bijgekomen. De naam van de moeder van Siddharta Gautama was Māyādevī waarin “devī” als vrouwelijk vorm van “deva” [8] onder meer “vrouwelijk godin”

betekent. Ik zei ook dat mijn vader mij heeft geleerd dat “māyā” zich voordoet in de vorm van het algemene of kosmische bewustzijn en daardoor direct verbonden is met de alomvattende Īśa en daarnaast in de vorm van het afzonderlijke of menselijke bewustzijn en daarbij vaak de betekenis van illusie heeft [9]. Beide vormen komen voort en zijn opgenomen in de ene werkelijkheid.

Na deze uitleg straalde mijn geliefde. Door de warmte van de zonnegloed gingen de bloesemknoppen weer open. Met de bloesem van de lente verhuisde mijn geliefde voorgoed naar Amerika.

[10]

Die zomer is zijn moeder rustig verleden. Vier jaren later ontving ik een droef bericht dat mijn geliefde was overleden aan de mysterieuze ziekte die in onze vrienden- en kennissenkring rondwaarde. In onze briefwisseling heeft hij hier nooit melding van gemaakt. En altijd wanneer de bloesem

In de samenleving waar ik uit voortkom, betekent gemeenschapszin alles – je bent wie je kent [11]. In Stockholm was ik op zijn best de vriend van mijn geliefde. Nu ik niemand meer echt kende, was ik ook niemand meer in Stockholm. Aan het einde van de lente heb ik de huur van ons mooie houten huis opgezegd en ik ben naar Kopenhagen verhuisd.

[1] Foto van de Prästgatan op het eiland Gamla Stan begin juni. Bron afbeelding: <http://sv.wikipedia.org/wiki/Pr%C3%A4stgatan>

[2] Foto van de Prästgatan op het eiland Gamla Stan in december. Bron afbeelding: <http://sv.wikipedia.org/wiki/Pr%C3%A4stgatan>

[3] Zie het Evangelie van Lucas 15: 11-32 in het Nieuwe Testament

[4] Zie ook: [http://nl.wikipedia.org/wiki/De_verloren_zoon_\(Bijbel\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/De_verloren_zoon_(Bijbel))

[5] Zie ook: <http://zazen.rutgers.edu/talks/yangshanpointstosnow.html>

[6] Bron afbeelding: http://en.wikipedia.org/wiki/Stockholm_during_the_Age_of_Liberty

[7] Bron: elektronische versie van het woordenboek Monier-Williams – MWDDS V1.5 Beta

[8] Het woord Deva waaruit Deus in het Latijn, Zeus in het Grieks en Dieu in het Frans is ontstaan, is in het Sanskriet verbonden met de werkwoordstam “Div”, dat onder meer “stralen, spelen, vermeerderen” betekent.

[9] Zie ook: Nikhilananda, Swami, *The Upanishads – A new Translation, Volume I*. New York: Ramakrishna-Vivekananda Center, 2003, p. 57, 58

[10] Bron afbeelding: <http://en.wikipedia.org/wiki/Kungstr%C3%A4dg%C3%A5rden>

[11] Zie ook: Reybrouck, David van, *Congo – Een geschiedenis*. Amsterdam: De Bezige Bij, 2012, p. 58

Kopenhagen en Amsterdam, een weerzien

28 december 2012

Met al mijn bezittingen in de kofferruimte van de Citroën DS, ben ik op een vroege lente ochtend uit Stockholm weggegaan. Gedurende de Noordelijke cyclus van ruim een jaar vervloog mijn incarnatie waarin ik eerder in Amsterdam de verschijningsvorm van een idool had aangenomen. In de nabijheid van mijn geliefde was ik weer in de wereld van de gewone stervelingen teruggekeerd.

Net voor het vertrek naar zijn nieuwe woonplaats in een klooster in Amerika was mijn geliefde bezig met het Boeddhistisch vraagstuk: *“Een winst, een verlies”* [1]. Nu hij ruim twee maanden geleden was vertrokken, voelde mijn leven als een winst en een verlies – een leegte en een nieuwe bestemming. In de toelichting bij dit Boeddhistisch vraagstuk stond: *“Als u ellende wilt voorkomen, vertrouw op uw eigen lot”* en *“Verlies en winst, goed en kwaad, laat ze allemaal tegelijk los”* [2]. Beide zinnen waren van toepassing op mijn nieuwe incarnatie als gewone sterveling. Pas veel later, tijdens de zoektocht naar “Wie ben jij” zou ik meer inzicht krijgen in de eerste zin. De vrede van de tweede zin hoopte ik te vinden bij mijn uiteindelijke thuiskeer.

Via een weg langs het vele water van enkele binnenmeren – waaraan ik in Holland gewend was geraakt – reed ik in mijn witte Citroën DS van Stockholm naar Malmö. Daar nam ik de veerboot naar Kopenhagen. Eerst bezocht ik mijn vrienden waar ik enkele nachten kon logeren. Met hun hulp kon ik snel aan een kamer komen op de zolderverdieping van een karakteristiek huis in de Klosterstræde in het centrum van Kopenhagen vlakbij de universiteit en verschillende

bibliotheken. Eerst zag ik deze kamer als een tijdelijk verblijf voor enkele maanden; uiteindelijk heb ik er enkele jaren gewoond. Ik voelde mij hier meteen op mijn gemak. Vanuit mijn raam had ik 's- nachts zicht op de maan en de sterrenhemel. Overdag herinnerde de naam van de straat mij aan mijn geliefde die nu in een echt klooster woonde. Zijn boek met Boeddhistische vraagstukken [3] had ik als afscheidsgeschenk gekregen. Geregeld las ik een passage uit het boek waarna het vraagstuk – voor zover ik het kon thuisbrengen – een plaats in mijn leven vond. Zo bleven mijn geliefde en ik met elkaar in verbinding staan.

[4]

Mijn jaren in Kopenhagen leefde ik van het legaat dat mijn geliefde voor mij had achtergelaten, aangevuld met inkomsten uit optredens in Jazz ensembles. Ik bezocht bijna dagelijks de fleurig geschilderde huizen langs de Nyhavn, die mij herinnerde aan de bollenvelden en de grachten in Holland.

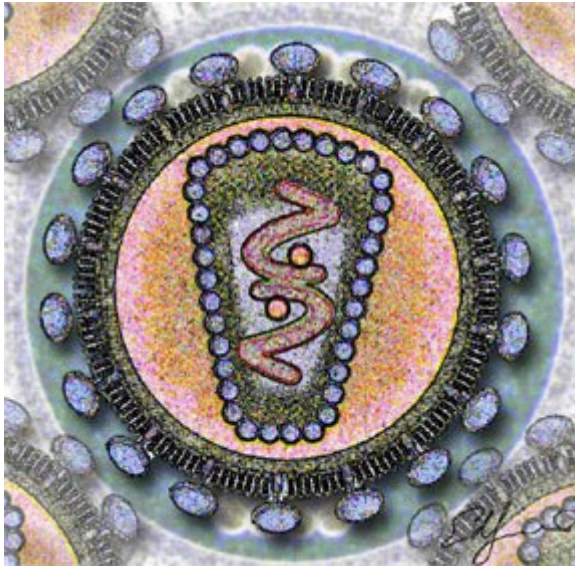

[5]

Het eerste najaar in Kopenhagen ontving ik een droef bericht uit Amsterdam; een van mijn dierbare minnaars was overleden aan de mysterieuze ziekte die rond 1983 de naam HIV en AIDS [6] had gekregen. Na het lezen van de rouwkaart ben ik in een dag naar Amsterdam gereden.

Bij aankomst hoorde ik dat verschillende van mijn vroegere minnaars deze ziekte hadden, die wordt veroorzaakt door overdacht van een

virus – dat het menselijk immuun stelsel aantast – tijdens het liefdesspel [7].

[8]

In deze droeve omgeving werd ik door mijn vroegere vrienden en kennissenkring begroet als een oude bekende en zij zagen mij als een hervonden idool. Ik had mijn masker van idool tijdens mijn verblijf in Zweden afgelegd en het vroegere zorgeloos feest van eeuwigdurende liefde die voorheen in mijn omgeving exotisch door Amsterdam geurde, was voorgoed voorbij.

De begrafenis van mijn overleden minnaar was indrukwekkend. Een van onze dierbaren was te ziek om aanwezig te zijn. Met enkele vroegere vrienden hebben wij hem tot het laatst verzorgd; ook zijn begrafenis was aangrijpend. Beide keren waren alle naasten, vrienden en kennissen aanwezig. Voor een aantal minnaars was het een sombere voorbode voor hun toekomst.

Na deze tweede uitvaart ben ik naar Kopenhagen gevlucht. Het was opnieuw een ontsnapping uit mijn vroegere verblijf in Amsterdam waar ik niet meer thuishoorde, en het was tegelijkertijd een vlucht voor deze ziekte die mij door een wonderlijke lot [9] bespaard is gebleven. Later is tijdens medisch onderzoek gebleken dat ik tot een kleine groep behoor, die resistent is tegen de infectie van HIV.

Terug in Kopenhagen werd ik weer een gewone sterveling, die alleen opviel door een blauw-donkere huidskleur en ritmisch spel op percussie tijdens Jazz muziek.

[1] De Zen Koan: "*Fayan points to the blinds*"

[2] Zie: Cleary, *Thomas, Book of Serenity – One Hundred Zen Dialogues*. Bosten: Shambhala, 1998 p. 118

[3] Cleary, *Thomas, Book of Serenity – One Hundred Zen Dialogues*. Bosten: Shambhala, 1998

[4] Bron afbeelding: http://da.wikipedia.org/wiki/Den_danske_guldalder

[5] Bron afbeelding: <http://en.wikipedia.org/wiki/Copenhagen>

[6] Zie ook: <http://en.wikipedia.org/wiki/HIV/AIDS>. Zie ook: Quammen, David, *Spillover: Animal Infections and the Next Human Pandemic*. New York: W. W. Norton & Company, 2012 p. 383 – 490. In dit populair wetenschappelijk boek worden verschillende studies naar het ontstaan en de wereldwijde verspreiding van AIDS beschreven.

[7] Zie ook: http://www.rivm.nl/Bibliotheek/Professioneel_Praktisch/Richtlijnen/Infectieziekten/LCI_richtlijnen/LCI_richtlijn_Hivinfectie

[8] Dwarsdoorsnede van het Humaan Immunodeficientie Virus (hiv). Bron afbeelding: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Aids>

[9] <http://www.nationaalkompas.nl/gezondheid-en-ziekte/ziekten-en-aandoeningen/infectieziekten-en-parasitaire-ziekten/soa/aids-en-hiv-infectie/welke-factoren-beinvloeden-de-kans-op-hiv-infectie-en-aids/>

E en koude winter

2 januari 2013

Aan het begin van de winter was ik terug op mijn zolderkamer in Kopenhagen. Ik rouwde om het verlies en de dood van de twee minnaars uit Amsterdam die aan AIDS waren overleden. Enkele dagen na mijn terugkeer werd ik zwaar verkouden. Ik had koorts, 's nachts zweette ik in bed, ik had hoofdpijn, mijn ademhaling ging lastig en ik voelde mij uitgeput. In de bibliotheek had ik de beginsymptomen van AIDS gelezen – ik was bang dat ik ook door het virus was geïnfecteerd. Na enkele weken ging de verkoudheid over, maar mijn bezorgdheid voor infectie met de ziekte bleef aanwezig.

Mijn zolderkamer was niet goed verwarmd. Die winter was ik alleen 's nachts in mijn kamer. Wanneer het weer het toeliet sliep ik onder een dik dekbed bij het open raam. Bij slecht weer voelde ik mij in mijn kamer opgesloten; mijn nachtelijk angstvisioenen konden dan geen uitweg vinden. Overdag was ik zelden thuis, meestal was ik bij vrienden, ik las in de bibliotheek of ik speelde in een Jazz band.

[1]

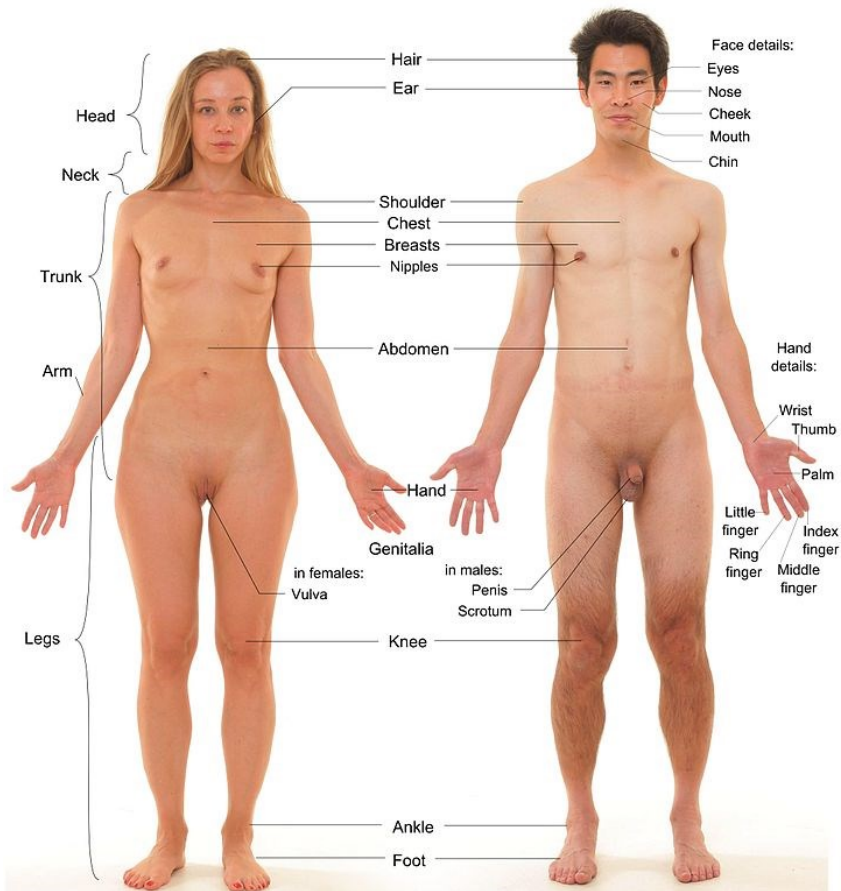
Op deze zolderkamer nam ik langzaam afstand van de drie vervreemdingen [2] of “embarrassments”, die ik las in het boek met Boeddhistische vraagstukken dat ik van mijn vorige geliefde als afscheidsgeschenk had gekregen.

De eerste vervreemding waar ik aan het einde van mijn jeugd afstand van had genomen, was een eigen huis. Als kind had ik rondgetrokken met mijn moeder en haar kudde; ons huis was de plaats waar wij tijdelijk verbleven. In mijn periode van kindsoldaat was de militie mijn kortstondig thuis. Na de vlucht uit de militie, ben ik blijven zwerven met tijdelijke rustplaatsen. Gedurende mijn verblijf in Kopenhagen ging mijn huis steeds meer doorschijnend samenvallen overdag met de mensenwereld en 's nachts bij het open zolderraam met het heelal. Eens hoop ik thuis te komen, misschien aan het einde van de Odyssee naar “Wie ben jij”.

[3]

Een eigen lichaam was de tweede vervreemding die ik geleidelijk opgaf mede doordat mijn verschijning als exotisch idool door ouderdom erodeerde en doordat de dreiging van een besmetting met HIV de eigenheid van mijn lijf in een ander licht plaatste. In Kopenhagen raakte mijn lichaam meer en meer verbonden met de stad, de wereld en uiteraard het universum.

Een eigen leven was de derde vervreemding die stilaan verdween. Hoe meer ik las en studeerde in de bibliotheken in de buurt van mijn zolderkamer, hoe meer ik mij verbonden voelde met alle kennis in de wereld. Ook las ik in een boek de vragen: *“Waar blijft een buffel wanneer het wordt gegeten door een leeuw”* en *“Hoe verandert deze leeuw met het eten van de buffel?”*.

[5]

Samen met mijn lichaam raakte mijn leven gaandeweg verbonden met de wereld en het heelal. In die tijd las ik in een roman van Hermann Hesse: *“Deine Seele ist die ganze Welt”* [6]. In het donker bij het open raam op mijn zolderkamer werd mijn leven de gehele ruimte.

Het legaat dat mijn geliefde voor mij had achtergelaten, begon op te raken. Ik had geen geld meer om de witte Citroën DS te onderhouden; het werd tijd om deze Godin een andere bestemming te geven. Met een

deel van de verkoopprijs heb ik een fiets gekocht. Na enige oefening kon ik – samen met de inwoners van Kopenhagen – mij zwevend over de weg door de stad bewegen.

[7]

Het volgend voorjaar maakte ik enkele lange fietstochten door Europa.

[1] Bron afbeelding: [http://fr.wikipedia.org/wiki/Comble_\(architecture\)](http://fr.wikipedia.org/wiki/Comble_(architecture))

[2] Bron: Cleary, Thomas, *Book of Serenity – One Hundred Zen Dialogues*. Bosten: Shambhala, 1998 p. 120 – 124. In dit bericht worden de drie “embarrassments” vrij weergegeven.

[3] Het “Glass House” of “Johnson house” werd in 1949 in New Canaan in de staat Connecticut in de Verenigde Staten van Amerika gebouwd. Het huis was ontworpen door de architect Philip Johnson als zijn eigen woning. Bron afbeelding: http://en.wikipedia.org/wiki/Glass_House

[4] Bron afbeelding: http://en.wikipedia.org/wiki/Human_anatomy

[5] Bron afbeelding: <http://en.wikipedia.org/wiki/Life>

[6] Zie: Hesse Hermann, *Siddhartha*. Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag: 1989 p. 10.

[7] Bron afbeelding: http://en.wikipedia.org/wiki/Cycling_in_Copenhagen. Deze foto later - rond 2010 - gemaakt.

E en nieuw jaar

20 januari 2013

Rond Pasen was de winter van dat jaar voorbij. De voorjaarszon kwam tevoorschijn en de natuur bloeide op. Ik kocht naast mijn stadsfiets nog een toerfiets waarmee ik eerst enkele fietstochten maakte op de beide eilanden Sjælland en Amager waarop de stad Kopenhagen ligt. In een paar maanden leerde ik niet alleen goed fietsen, maar ik kreeg plezier om op deze wijze in weer en wind over de wegen te zweven.

[1]

Aan het einde van het voorjaar ontving ik opnieuw verontrustende brieven van vroegere minnaars in Amsterdam; ook zij waren ernstig ziek door AIDS. Ik besloot met mijn toerfiets in ruim een week naar Amsterdam te reizen. Na een kleine week voorbereiding vertrok ik met een volgepakte fiets voor enkele maanden naar Amsterdam. Mijn zolderkamer had ik tijdelijk onderverhuurd aan een vriend.

Uiteindelijk deed ik twee weken over de reis, want ik had bijna altijd tegenwind. Op de lange rechte stukken ging in mijn beleving het malen van de pedalen over in het ronddraaien van de gebedsmolens, soms moeizaam, soms als vanzelf.

[2]

Onderweg naar Amsterdam speelde het Boeddhistisch vraagstuk van de “ijzeren os” [3] door mijn hoofd. Vroeger zullen enkele van mijn voorouders te paard gereisd hebben. In Afrika had ik wel mensen op

een os zien reizen. Nu was ik in plaats van ruiter te paard een berijder van een ijzeren ros.

[4]

Ik miste mijn geliefde die toen al in Amerika woonde, voor aanspraak bij dit vraagstuk. Mijn aanwijzing tijdens het fietsen was het vers bij het vraagstuk:

“Het werk van een ijzeren os – wanneer de zegel (van verlichting [5] en van idool) aanwezig blijft, dan is de impressie geruïneerd”. [6]

Fietsend door Noord Duitsland en Nederland kreeg mijn fiets steeds meer de vorm van de “ijzeren os” in het boeddhistisch vraagstuk. Soms lekker glijdend bij windstilte, soms zwoegend bij tegenwind deed mijn ijzeren ros zijn werk; gestaag gleden wij samen met de weg en de omgeving door het heelal.

Onderweg kon ik meestal bij mensen overnachten in ruil voor enkele verhalen of voor enige hulp op een boerderij. Overdag probeerde ik bij rustplaatsen wat geld te verdienen met goochelen, want tijdens mijn fietsreis had ik geen inkomsten uit percussiespel met Jazz ensembles. Na enige oefening kon ik met twee goochelvoorstellen met touw – die ik had geleerd van een vriend in Kopenhagen – bij iedere stopplaats een nationale munt verdienen; in Duitsland een D-mark en in Nederland een gulden. Bij een voorstelling liet ik een touw door mijn hals gaan. Een demonstratie van deze voorstelling is te zien op de volgende video:

<http://www.youtube.com/watch?NR=1&feature=endscreen&v=aSMZJ0w3DyM>

Tijdens een andere presentatie ging het touw onverwachts door een ring. Een voorbeeld van deze voorstelling wordt getoond op de volgende video:

<http://www.youtube.com/watch?v=2xx7UjeZYn4>

Wanneer ik beide voorstellingen iedere dag op vijf verschillende rustplaatsen opvoerde, dan verdiende ik genoeg geld voor goede dagelijkse maaltijden voor mij en voor een andere reiziger met wie ik de maaltijd deelde.

Die zomer en herfst in Amsterdam leefde ik met en zorgde ik voor oude bekenden en vroegere minnaars met AIDS. Daarnaast genoot ik van de Hollandse stranden en van de mooie wolken in Nederland.

Aan het einde van de herfst reed ik met een storm in de rug naar Kopenhagen. De winter bracht ik door in mijn zolderkamer met de lange nachten waarin de maan, de sterrenhemel en de geesten mij gezelschap hielden. Dit ritme van zomers naar het zuiden en de winters in Kopenhagen heb ik enkele jaren gevolgd; op latere leeftijd ben ik in het zuiden gaan overwinteren om de zomer in het noorden door te brengen.

Waren deze overwinteringen op mijn zolderkamer een boetedoening voor de misdrijven als kind soldaat bij een militie? Misschien, een jaar later ontmoette ik een man die voortdurend moest boeten voor zijn daden.

[1] Bron afbeelding: <http://da.wikipedia.org/wiki/Cykeltper> . De foto is gemaakt in 2005 en toont een fietstype van een latere datum.

[2] Bron afbeelding: http://en.wikipedia.org/wiki/Prayer_wheel

[3] Zie: Cleary, Thomas, *Book of Serenity – One Hundred Zen Dialogues*. Bosten: Shambhala, 1998 p. 125 – 130.

[4] Bron afbeelding: [http://nl.wikipedia.org/wiki/Os_\(rund\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Os_(rund)). De ossen in Afrika waren niet zo weldoorvoed.

[5] Volgens het Mahāyāna Boeddhisme verspreidt menselijke verlichting een geur van ijdelheid. Er is pas sprake van verlichting wanneer alles en iedereen verlicht is.

[6] Eerste twee versregels bij de koan Fengxue's "Iron Ox". Zie: Cleary, Thomas, *Book of Serenity – One Hundred Zen Dialogues*. Bosten: Shambhala, 1998 p. 125 – 130.

Een man zonder eigenschappen

1 februari 2013

De derde winter in Kopenhagen ontmoette ik op een regenachtige namiddag een man die de loop van de komende vijf jaren in mijn leven zou gaan veranderen. De geboortenaam van deze man ben ik pas na zijn dood te weten gekomen; hij noemde zichzelf in mijn bijzijn Raaf. Ineens stond hij ongemerkt naast mij. Nadat hij zich had voorgesteld, zijn wij in de buurt van Nyhavn in een klein restaurant gaan eten. Die avond hebben wij samen doorgebracht en die nacht is hij in mijn zolderkamer blijven slapen. In de loop van de volgende vijf jaren heb ik hem met tussenpozen op vele plaatsen in Europa ontmoet; meestal bleef hij een avond en nacht, soms waren wij enkele dagen samen.

Mee en mee vertelde hij over zijn verleden; over zijn werk was hij zwijgzaam, maar ik begreep dat zijn beroep te maken had met vertrouwen en verraad in alle vormen en gradaties. Zijn werk bestond uit het ongemerkt achterhalen van vertrouwelijke informatie in andere landen en uit het verspreiden van aangepaste of misleidende informatie. Net als ik, sprak Raaf foutloos en accentloos vele talen en dialecten; ook op deze manier veranderde hij als een kameleon met zijn omgeving. Hij wisselde geregeld van naam en paspoort.

[1]

Uit ons gesprekken maakte ik op dat Raaf tegen het einde van de Eerste Wereld Oorlog in de buurt van Londen in Engeland was geboren. Enkele jaren voor de Tweede Wereld Oorlog ging hij eerst in Heidelberg en later in München Filosofie en Taalkunde studeren. Daar ontmoette hij twee vrienden voor het leven – hij noemde hen Vos en Beer.

Vos was een medestudent die was opgegroeid in het Rijnland en Beer was de vader van hun vriendin. In alle omstandigheden zijn zij elkaar trouw gebleven en daarmee hebben zij alles en iedereen in hun omgeving verraden.

Aan het begin van de Tweede Wereld Oorlog zijn Vos en Raaf in Duitsland strategische informatie gaan achterhalen voor Rusland en voor Engeland. Beer was een hoge officier in het Duitse leger die Vos en Raaf beschermde voor het noodlot, omdat Beer het nieuwe bewind in Duitsland met heel zijn wezen verachtte en omdat hij zielsveel van zijn dochter hield. Raaf is tijdens de Tweede Wereld Oorlog enkele keren naar Engeland gegaan waarna hij in Frankrijk, België, Nederland en Duitsland is teruggekeerd om met hulp van bekenden en familieleden misleidende informatie te verspreiden en om nieuwe geheime informatie te achterhalen. Hierbij heeft hij soms met opzet het leven van familieleden in gevaar gebracht; sommigen hebben hierdoor de oorlog niet overleefd.

Aan het einde van de Tweede Wereld Oorlog is Beer door de Engelsen krijgsgevangen genomen. Raaf heeft met hulp van zijn contacten in Engeland ervoor gezorgd dat Beer versneld een nieuw leven als zakenman kon beginnen.

Na de oorlog heeft Vos – met zijn voorkeur voor socialisme en communisme – besloten om voor de geheime dienst in Oost Duitsland te gaan werken; hij kreeg binnen deze dienst snel een sleutelpositie.

Raaf – met een hang naar instandhouding van traditie – is in juni 1945 naar Engeland teruggekeerd om voor een Britse geheime dienst te gaan werken. Eerst heeft hij voorgoed afscheid genomen van zijn vriendin – de dochter van Beer, die een maand later met Vos is getrouwd. In februari van het volgend jaar is uit dit huwelijk een dochter geboren die sprekend op Raaf leek.

Tijdens de hele koude oorlog had Raaf onzichtbaar voor de buitenwereld de leiding gehad over de Oost Europese activiteiten. Ook in deze positie heeft hij het leven van collegae, vrienden, bekenden en

familieleden op het spel gezet; een aantal van zijn naasten hebben hun missies in Oost Europa niet overleefd.

[2]

De leegte – veroorzaakt door de dood en afwezigheid van zoveel dierbaren – bleef overal en altijd in zijn leven. Met deze peilloze leegte en met zijn voortdurende angst voor ontdekking deed hij boete voor zijn daden en voor het verraad aan alles en iedereen in zijn omgeving.

De volgende middag ontmoette hij in een drinklokaal in de Nyhavn een oudere zeeman uit Rostock. Later begreep ik dat deze zeeman zijn studievriend Vos was. Raaf vroeg aan mij om de aandacht in lokaal af te leiden bij zijn binnenkomst.

[3]

Dit was het begin van mijn kleine bijdragen aan het werk van Raaf op het gebied van trouw en verraad dat duurde tot aan zijn dood vijf jaren later. Na zijn dood heeft een verre neef die hem heeft opgevolgd in het werk voor een geheime dienst, mij om informatie gevraagd; binnen dit onderzoek ben ik nog betrokken geweest bij een ontmoeting met Vos.

Voor Raaf heb ik ontmoetingsplaatsen en slaapplekken gezocht die soms om onduidelijke redenen werden veranderd. Ik heb de aandacht afgeleid wanneer Raaf onopvallend iemand wilde ontmoeten, want met mijn zwart/blauwe huidskleur en mijn uitbundige uitstraling kon ik overal opvallen. En ik heb als baken gediend om te kijken of een locatie werd geobserveerd door tegenstanders.

[4]

Was Raaf ook trouw aan mij? Het antwoord is: voor zover dat kon binnen zijn werkzaamheden. Terugkijkend zou ik de vriendschap en relatie met Raaf nooit hebben willen missen en ik heb geen spijt gehad van mijn klein aandeel in het werk van Raaf.

[1] Bron afbeelding: <http://otravida.wordpress.com/2010/03/26/march-26th-rush-hour-by-george-segal/>; een foto van het beelden "Rush Hour" die zijn gemaakt door George Segal. Zie ook: *Histoire de la Vie privée. Tome 5: De la première Guerre mondiale à nos jours*. Red. Ariès, Philippe et al., p. 8

[2] Tanks bij Checkpoint Charlie op 27 oktober 1961 tijdens de Berlijn crisis. Bron afbeelding: http://en.wikipedia.org/wiki/Cold_War

[3] Bron afbeelding: <http://de.wikipedia.org/wiki/Nyhavn>

[4] Bron afbeelding: http://en.wikipedia.org/wiki/George_Smiley

E en man zonder gezicht ^[1]

7 februari 2013

Mijn belangrijkste aandeel in het werk van Raaf begon op 9 november 1989 om 8 uur 's-avonds. Wij waren in West Duitsland in de buurt van Bonn. Op het acht uur nieuws werden de beelden getoond van de woordvoerder van de Oost Duitse regering die – na enig dralen – antwoordde op een vraag van journalisten wanneer het vrije reizen voor Oost Duitse inwoners mogelijk zou worden, met: “Nu meteen”.

[2]

Dit was voor Raaf het signaal om vliegtickets voor ons naar West Berlijn te boeken. Die avond hadden wij mijn nieuwe rol voor enkele weken geoeffend. Door mijn jaar met mijn geliefde in Zweden en Noorwegen

kon ik vlekkeloos Amerikaans – met een Oostkust accent uit de omgeving van Washington – spreken.

De volgende ochtend vlogen Raaf in de rol van hoge medewerker van een Duits Ministerie van Justitie en ik als hoge Amerikaanse ambtenaar naar West Berlijn. Het was mijn eerste keer in een vliegtuig. Tijdens de vlucht keek ik met verbazing naar het schijnlandschap dat door de wolken werd gevormd. Deze ijle wereld herinnerde mij aan de fjorden in Noorwegen en aan de zich steeds herhalende wolken tijdens de dagtocht met mijn Amerikaanse geliefde over de Hardangervidda [3]. Woonden wij nu samen in dit droomlandschap?

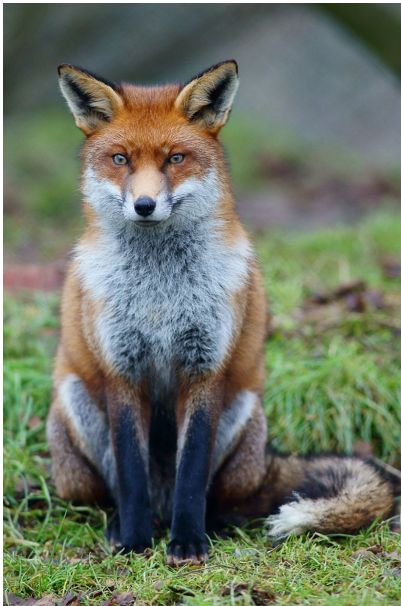

[4]

Na aankomst op het vliegveld Tempelhof in Berlijn gingen wij naar het Kaufhaus des Westens om aanvullende kleren voor ons werk in Oost Berlijn te kopen.

Die avond gingen Raaf en ik – via een net opengestelde grenspost – naar Oost Berlijn samen met Oost Duitsers die een middag voor het eerst na ruim 28 jaren naar West Berlijn waren gekomen. Wij namen twee kamers in een hotel in de buurt van Unter den Linden.

De volgende ochtend gingen wij naar het hoofdkantoor van de Oost Duitse geheime dienst in het stadsdeel Lichtenberg. Daar stelden wij ons voor als vertegenwoordigers van Duitse en Amerikaanse overheidsdiensten die wilden toezien dat de archieven niet in verkeerde handen vielen. Wij werden ontvangen door drie afdelingshoofden die de leiding hadden gekregen na het aftreden van de politieke leider enkele dagen daarvoor. Een van de afdelingshoofden leek sprekend op de zeeman uit Rostock die Raaf enkele jaren eerder in Nyhavn in Kopenhagen had ontmoet. Ik begreep dat het Vos was.

[5]

Na een ochtend vergaderen was besloten dat wij de archieven onder toezien van de afdelingshoofden in kaart mochten brengen. Raaf en Vos zouden de gedetailleerde inventarisatie verrichten en een ander afdelingshoofd en ik – als neutrale partij – hielden toezicht. Aan mij werd het kantoor van de vorige politieke leider van deze dienst als werkruimte ter beschikking gesteld.

Die middag werd het algemeen overzicht van de archieven in het hoofdgebouwen en de bijgebouwen in de buurt opgesteld. De volgende vier weken werkten Raaf en Vos aan de gedetailleerde inventarisatie. Ik stelde veel lastige en pijnlijke vragen over de regionale deelarchieven: de antwoorden bestudeerde ik in deze weken.

Aan het einde van het onderzoek waren de rapporten in vijfvoud opgemaakt; een rapport voor ieder afdelingshoofd en een rapport voor Raaf en voor mij. Alles was ruim voor Kerstmis gereed. Tijdens de periode van Kerstinkopen hebben Raaf en ik onder andere namen West Berlijn per vliegtuig richting Frankfurt verlaten.

Later ging ik vermoeden dat Raaf en Vos de archieven zoveel mogelijk in hun voordeel hadden aangepast: de pagina's die het licht niet konden verdragen waren verdwenen of vervangen door onschuldige documenten. Vos en Raaf hadden deze operatie uitstekend voorbereid.

Toen in januari 1990 de bevolking van Berlijn het gebouw van deze dienst binnenviel, waren de archieven van Raaf en Vos dankzij hun trouwe samenwerking binnen de grenzen van de wet volledig op orde. Tijdens later onderzoek heeft niemand onrechtmatigheden in hun handelen kunnen aantreffen.

[6]

Een jaar later heb ik Vos nog een maal in Wenen ontmoet.

[1] Hoewel de titel van deze blog overeenkomt met: Wolf, Markus, *Man without a Face – The Autobiography of Communism's greatest Spymaster*. New York: Random House, 1997, is er geen enkel verband tussen enerzijds de auteur en de inhoud van deze autobiografie en anderzijds Raaf, Vos en Narrator en hun fictieve daden. De schrijver en samensteller heeft geen enkele aanwijzing en wetenschap van het aanpassen, schonen en verduisteren van informatie uit Oost Duitse archieven.

[2] Bron afbeelding: http://de.wikipedia.org/wiki/Berliner_Mauer

[3] Zie ook: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Hardangervidda>

[4] Bron afbeelding: <http://en.wikipedia.org/wiki/Cloud>

[5] Bron afbeelding: http://en.wikipedia.org/wiki/Red_fox

[6] Bron afbeelding: http://de.wikipedia.org/wiki/Ministerium_f%C3%BCr_Staatssicherheit

Een man zonder toekomst

10 februari 2013

Na mijn aandeel in de activiteiten van Raaf in Oost Berlijn, heb ik hem in een klein jaar tijd nog een aantal keren in verschillende plaatsen in Europa ontmoet. Raaf was bezig om zijn functie over te dragen aan zijn opvolger – een verre neef, die zich als voorbereiding op zijn nieuwe taak verdiepte in de geschiedenis van deze Britse geheime dienst. Zijn neef wilde Vos graag ontmoeten en ik werd hierbij gevraagd om met mijn opvallend uiterlijk als persoon in het midden op te treden.

Het leven van Vos was ingrijpend gewijzigd sinds ik hem de laatste keer net na de val van de Berlijnse muur in het Hoofdkantoor van de Oost Duitse geheime dienst had gezien. In die tijd vormde hij met twee afdelingshoofden de dienstleiding sinds de politieke leider van deze dienst twee dagen voor de val van de muur was afgetreden. De dag nadat in januari 1990 de bevolking van Berlijn het hoofdgebouw was binnengevallen, had Vos zijn ontslag ingediend. Dit ontslag was geweigerd waarna Vos onopvallend is aangebleven totdat Oost Duitsland op 3 oktober 1990 [1] formeel ophield te bestaan.

Na de zomervakantie in 1990 ontmoette ik Raaf in Amsterdam. Hij zag er grauw en terneergeslagen uit. Na de eerste begroeting vertelde hij een droef bericht. De vrouw en dochter van Vos waren in januari 1990 naar Beieren in West Duitsland verhuisd om met hulp van het nalatenschap van Beer – de vader van de vrouw van Vos – in Augsburg een nieuw bestaan op te gaan bouwen. De familie van Beer hielp hierbij. Door het noodlot kwamen de vrouw en dochter van Vos in de zomer van 1990 om het leven bij een ernstig verkeersongeval in de buurt van München. Raaf toonde mij foto's van een gelukkig weerzien

met hun familie in Beieren. Weer viel het mij op dat de dochter van Vos sprekend op Raaf leek.

[2]

In het najaar van 1990 stuurde Raaf mij vanuit London een brief met het verzoek om op een zaterdagmiddag in oktober 1990 op een bepaalde tijd het Pension Arensberg aan de Stubenring in Wenen te verlaten en daarna op zoek te gaan naar een gelegenheid voor een gesprek tussen Vos en de neef van Raaf. Op het vastgestelde tijdstip verliet ik het Pension en ik liep in de richting van de Donau. Al snel herkende ik Vos die aan de overkant voor het Oostenrijkse Ministerie wandelde. Bij de volgende stoplichten stak hij de weg over. Ik liep een blokje om via de Wiesingerstraße en de Biberstraße naar de Österreichische Postsparkasse [3] – ontworpen door Otto Wagner – aan de Georg Coch-Platz.

[4]

Ik bewonderde de façade van dit gebouw uit 1906 en ik zag uit mijn ooghoeken dat ik door Vos en door een andere man werd gevolgd. Ik draaide mij om en ik wandelde rustig in de richting van de adelaar aan de voorgevel van het voormalige Ministerie van Oorlog van Oostenrijk.

[5]

Bij de Stubenring bewonderde ik nog een keer de gevel van de Postsparkasse en ik zag dat de twee mannen mij nog volgden. Daarna liep ik in de richting van het Museum voor Kunst en Industrie. Bij de ingang van Café Prückel aarzelde ik even, zodat ik het plein kon overzien. Alles zag er normaal uit: dus ik ging naar binnen en nam een vrije tafel aan het raam. De andere man volgde mij en hij stelde zich aan mij voor als de neef van Raaf. Hij vroeg of er aan mijn tafel een stoel voor hem vrij was. Na ongeveer 10 minuten kwam Vos binnen en hij begroette mij met verbazing op zijn gezicht. Ik nodigde hem uit om bij ons te komen zitten.

Vos en de neef van Raaf raakten met elkaar in gesprek. De neef had veel vragen over de Tweede Wereldoorlog waarbij een aantal familieleden en vrienden van Raaf in Nederland en België aan het einde van 1943 en in het voorjaar van 1944 waren opgepakt door de Duitsers; velen van hen hadden de oorlog niet overleefd. Tijdens het gesprek kreeg ik de indruk dat zij – zonder het zelf te weten – met opzet in handen van de Duitsers waren gevallen opdat zij tijdens de verhoren misleidende informatie zouden verschaffen. De neef van Raaf wilde weten op welke wijze Raaf hierbij betrokken was geweest. Vos nam tijdens het gesprek als toenmalig jonge Duitse communist alle verantwoording op zich voor het offer van de vele naasten van Raaf om de Duitsers te laten geloven dat de invasie aan het einde van het voorjaar 1944 tussen bij Calais en Oostende zou gaan plaatsvinden. Vos legde uit op welke manier hij de informatie over de droppings van de Engelse geheime agenten aan Beer had doorgegeven. Raaf's opvolger was niet volledig overtuigd en wilde graag meer informatie over deze periode krijgen. Na het gesprek wist ik bijna zeker dat de werkelijke gebeurtenissen uit die tijd vele pik duistere bladzijden over Raaf bevatten.

Vos wilde geen informatie kwijt over de koude oorlog: hij zei dat alles over die periode was terug te vinden in de archieven van de Oost Duitse geheime dienst. Ik zag dat hij bezorgd was over dagvaardingen voor rechtszaken over zijn rol binnen deze geheime dienst; op dat moment wilde geen Europees land hem onderdak geven. Enkele jaren later is hij voor zijn activiteiten in de koude oorlog veroordeeld tot een gevangenisstraf die in hoger beroep is vernietigd.

Na ruim een uur nam de neef van Raaf afscheid van Vos, waarbij zij een vervolgspraak maakten. Hierna condoleerde ik Vos met het verlies van zijn vrouw en dochter. Bij het afrekenen vroeg Vos aan mij om samen met hem naar de Stephansdom te lopen. Tijdens deze

wandeling vertelde hij de achtergrond van het ontstaan van zijn huwelijk met de dochter van Beer.

Zijn vrouw was voor en tijdens de oorlog heimelijk verliefd op Raaf. Na de oorlog kwam Vos te weten dat hij sinds hun studietijd voor de oorlog in München de onbereikbare platonische liefde van Raaf was. Op een nacht net na de oorlog – voordat Raaf weer in de buurt van Londen zou gaan wonen – vertelde Raaf aan de dochter van Beer dat hij niet van haar zou kunnen gaan houden, omdat hij van mannen hield. Een paar weken na deze nacht bleek de dochter van Beer in verwachting te zijn. Vos wist sinds zijn jongensjaren dat hij door een klein lichamelijk gebrek geen kinderen zou kunnen krijgen. Na het vertrek van Raaf is Vos binnen een maand met zijn vrouw in het huwelijk getreden. Als doortastende Duitse vrouw wilde zijn vrouw na haar keuze voor Vos niets meer met Raaf te maken hebben: zij hebben elkaar nooit meer ontmoet. Om Raaf op de hoogte te houden gaf Vos hem af en toe enkele foto's van zijn gezin.

Bij het ingaan van de Rotenturmstraße vertelde Vos dat na de val van de muur zijn vrouw en dochter in Augsburg een huis hadden gekocht waar ook hij zou gaan wonen wanneer zijn rol binnen de Oost Duitse geheime dienst ten einde was; deze hoop was vervlogen. Voor de Stephansdom namen wij afscheid. Vos liep langzaam weg. Ik keek of hij gevolgd werd. Toen hij de hoek naar de Goldschmiedgasse omging keek ik naar de ingang van de dom als teken dat alles in orde was.

[7]

Dit was de laatste keer dat ik Vos zag.

[1] Zie ook: http://en.wikipedia.org/wiki/East_Germany

[2] Deze foto is volgens het kentekenbord van de Brandweerauto in de deelstaat Sleeswijk-Holstein in Duitsland genomen. Bron afbeelding: <http://de.wikipedia.org/wiki/Stra%C3%9Fenverkehrsunfall>

[3] Zie ook: http://en.wikipedia.org/wiki/%C3%96sterreichische_Postsparkasse

[4] Bron afbeelding: http://en.wikipedia.org/wiki/%C3%96sterreichische_Postsparkasse

[5] Bron afbeelding: [http://de.wikipedia.org/wiki/Kriegsministerium_\(Wien\)](http://de.wikipedia.org/wiki/Kriegsministerium_(Wien))

[6] De getoonde foto is van een latere datum. Bron afbeelding: http://de.wikipedia.org/wiki/Caf%C3%A9_Pr%C3%BCckel

[7] Bron afbeelding: [http://nl.wikipedia.org/wiki/Stephansdom_\(Wenen\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Stephansdom_(Wenen))

Een man zonder leven

13 februari 2013

Twee weken later ontving ik via post restante een brief waarin de opvolger en neef van Raaf schreef dat hij mij dringend wilde spreken. Ik stond net op het punt om weer naar Kopenhagen te vertrekken om daar te overwinteren. Een dag later ontmoette ik de neef van Raaf rond 11 uur 's-morgens bij Café Central [1] in de Herrengasse [2] in Wenen.

[3]

Hij zag er moe en bezorgd uit. Na de beleefde begroetingen en het bestellen van een Weense koffiespecialiteit met gebak vertelde hij zijn zorgen. Een week geleden was Raaf op een onnatuurlijke manier

overleden. Dit bericht schokte mij: ik condoleerde hem met het verlies van zijn verre oom. Daarna vervolgde hij dat zo snel mogelijk de doodsoorzaak uitgezocht moest worden: moord of zelfmoord; de autopsie kon geen uitsluitsel geven. Van de uitkomst van dit onderzoek kon ons leven afhangen; bij moord zouden wij met direct gevaar rekening moeten houden, omdat het onderzoek naar het verleden van Raaf duistere zaken aan het licht hadden kunnen brengen die volgens sommigen het daglicht niet konden verdragen. De opvolger van Raaf had hierover alleen vermoedens.

De neef van Raaf vroeg of ik hem weer in contact met Vos kon brengen voor nadere informatie over het verleden. Helaas had ik Vos voor het laatst bij de Stephansdom gezien. Wij speculeerden voor een kort moment of Vos betrokken kon zijn bij de dood van Raaf. Ik gaf twee redenen waarom dit onwaarschijnlijk was: Raaf was de vader van de dochter van Vos, en Raaf en Vos hadden hun verleden in orde gebracht door een uitgebreide inventarisatie van de archieven binnen de Oost Duitse geheime dienst. Na de uitleg over de wijze van deze inventarisatie was de neef van Raaf redelijk overtuigd dat Vos geen aandeel had in de dood van Raaf.

Verder pratend suggereerde ik dat Raaf met zijn vele duistere bladzijden al heel lang op krediet had geleefd. De neef vertelde dat Raaf door zijn voortdurend succes een generatie te lang de dienst had geleid; mogelijk kon hij niet aftreden wegens de noodzaak om onverkwikkelijke activiteiten te blijven verhullen door voortdurend succes. Hiermee moest ik instemmen: Raaf deed voortdurend boete voor zijn daden en hij was altijd op zijn hoede voor de onthulling van zijn trouw en verraad; misschien was zijn onnatuurlijke dood wel een moord en zelfmoord tegelijkertijd.

De opvolger van Raaf knikte bedenkelijk na mijn bespiegeling. In de gewone wereld zou deze uitleg voldoen, maar in het spiegelpaleis bewoond door de geheime diensten van vele landen was het blikveld

met iedere beweging weer anders. Zijn leven was in gevaar en mijn leven liep waarschijnlijk ook gevaar. De neef van Raaf heeft nog een aantal zaken over Raaf en mij doorgenomen.

[4]

Aan het begin van de avond ben ik onopvallend met de internationale trein uit Wenen naar München vertrokken. Vandaaruit ben ik doorgereisd naar Hamburg, waar ik bij een ander station de reis naar Kopenhagen heb vervolgd.

In Kopenhagen vernietigde ik mijn Britse paspoorten die ik via Raaf had ontvangen om onopvallend door Europa te reizen. Met pijn in mijn hart heb ik de huur van mijn zolderkamer in de Klosterstræde in het centrum van Kopenhagen opgezegd; hiermee nam ik symbolisch afscheid van twee geliefden die in korte tijd waren overleden. Mijn fietsen verkocht ik en een kleine week later lifte ik naar Malaga in Zuid Spanje om in een warmere omgeving te overwinteren. Mijn

uiterlijk en kleding paste ik aan zodat ik met mijn donkere huid in Malaga en omgeving minder opviel.

Een kleine vijf jaar geleden had ik gepoogd om door mijn vertrek uit Amsterdam naar Stockholm en mijn vlucht naar Kopenhagen mijn leven als idool te beëindigen. Met mijn vertrek uit Kopenhagen kwam mijn tweede incarnatie – als magneet en idool voor mijn omgeving – definitief ten einde.

In het begin van de volgende lente lifte ik naar Granada. Daar bewonderde ik het Alhambra met tuinen die de verhalen van duizend en een nacht weerspiegelden.

[5]

Het leven in mijn eerste incarnatie als Kṛṣṇa in Kenia en mijn tweede incarnatie als idool in Noord Europa had voren in mijn huid achtergelaten. Wanneer ik sprak, lachte of bezorgd keek, dan bleven er plooiën in mijn huid achter. Vluchten voor mijn leven dat zich had gevormd in mijn lichaam, wat niet meer mogelijk. Het plafond in de hal van het Abencerrajes toonde mijn voorland.

[6]

Na het bezoek aan het Alhambra liet ik mijn baard staan.

[1] Zie ook: http://de.wikipedia.org/wiki/Caf%C3%A9_Central

[2] Gasse komt van het Oud Hoog Duitse “Gazza” dat “(rij)laan”, “steeg” of “doorgang” betekent. Zie ook: <http://en.wiktionary.org/wiki/Gasse>

Waarschijnlijk is “Gasse” verwant aan de vele namen van straten in landen rond de Oostzee die eindigen op “Gatan”, “Gade” of “Gate”. In het Sanskriet is het woord “gate” niet alleen een vervoeging van het werkwoord met de betekenis “gaande”, maar het is ook de “locativus of plaats-vervoeging” van een zelfstandig naamwoord afgeleid van het werkwoord “gaan”.

[3] Bron afbeelding: http://de.wikipedia.org/wiki/Wiener_Kaffeehaus

[4] Bron afbeelding: http://en.wikipedia.org/wiki/House_of_mirrors

[5] <http://en.wikipedia.org/wiki/Alhambra>

[6] <http://en.wikipedia.org/wiki/Alhambra>

Op weg

17 februari 2013

Tijdens mijn eerste overwintering in Zuid Spanje had ik niet veel nodig. Mijn kampeeruitrusting was voldoende om de winter kamperend in Malaga bij de Middellandse Zee door te komen. In het voorjaar ontwaakte ik uit mijn winterverblijf. Eerst lifte ik naar Granada en vervolgens naar Cordoba.

In de Moorse tijd was Cordoba rond 1000 n. Chr. een van de grootste steden ter wereld met tenminste een half miljoen inwoners. Cordoba beschikte in die tijd over de grootste bibliotheek ter wereld met meer dan 400.000 boeken en daarnaast werd de Mezquita (moskee) met meer dan 1000 marmeren zuilen gebouwd. In de Katholieke tijd is een middendeel van de moskee met bijbehorende zuilen verwijderd om plaats te maken voor een kathedraal [1].

[2]

In de Mezquita met de Kathedraal dacht ik aan een boeddhistisch vraagstuk uit de bundel van mijn overleden Amerikaanse geliefde:

“De oude Boeddha’s zijn samengegaan met de open pilaren – welk niveau van activiteit is dit?” Toen iedereen sprakeloos bleef, antwoordde de leraar: “Op de Zuidelijke berg verrijzen wolken, op de Noordelijke berg valt regen”. [3]

De bundel liet ik bij mijn vertrek uit Kopenhagen achter in de universiteitsbibliotheek, want het boek paste niet meer in mijn rugzak. Voordat ik het boek aan de bibliothecaris overhandigde, las ik het boeddhistisch vraagstuk:

“Wanneer aan het einde der tijden een vuur woedt waarin alles wordt vernietigd, wordt dit dan ook vernietigd?” Een leraar antwoordde: “Vernietigd, want dit gaat met alles ten onder”. Een andere leraar antwoordde: “Niet vernietigd, want dit is identiek aan alles”. [4]

[5]

Met mijn eerste overwintering in Zuid Spanje was ik met pensioen gegaan. Na mijn leven als idool in Amsterdam en mijn jaar met mijn geliefde in Zweden en Noorwegen had ik mijn inkomen gekregen uit het spelen in Jazz ensembles en door mijn beperkte aandeel in het werk van Raaf. In Cordoba raakte mijn spaargeld op. De wereld van

geheime diensten was ik ontvlucht nadat mijn veiligheidsnet met de dood van Raaf was verdwenen, en in Zuid Spanje waren geen Jazz-ensembles die zaten te wachten op een percussionist zonder conga's.

Een deel van mijn inkomen kreeg ik door goochelen en met het vertellen van verhalen. Het andere deel van mijn inkomsten kwam uit aalmoezen. Al vrij jong was ik aangewezen op een eenvoudige vorm van pensioen via een omslagstelsel dat al vele eeuwen in sommige delen van Azië werd toegepast. Wanneer de rol van mannen of vrouwen in een huishouding was uitgespeeld, dan vertrokken zij naar een andere omgeving waar de lokale bevolking hen van voedsel voorzag tijdens hun dagelijkse aalmoesronde. De rest van de dag besteedden zij aan het geestelijk leven van hunzelf of van het hele universum. De mannen werden Bhikṣu en de vrouwen Bhikṣuṇī genoemd; het vulgaire Nederlandse woord “bikkeselement” voor “voedsel” is waarschijnlijk hieraan verwant [6].

[7]

Naast mijn nachtwaken voor de geesten van de overleden dorpelingen begon ik na mijn eerste overwintering in Zuid Spanje ook dagwaken te houden voor het hele universum. Ik was in de voetsporen getreden van mijn overleden Amerikaanse geliefde. In de bibliotheken van de grote steden in Europa bestudeerde ik de heilige geschriften. Voor inzage in enkele boeken over Zuid Azië bezocht ik de Universiteitsbibliotheek in Heidelberg.

[8]

In Heidelberg had Raaf voor de Tweede Wereldoorlog filosofie en taalkunde gestudeerd. In deze stad voelde ik de nabijheid van deze geliefde die voortdurend moest boeten voor zijn daden en die altijd op zijn hoede was voor de onthulling van zijn trouw en verraad.

[9]

Na het bezoek aan Heidelberg ben ik mijn nachtelijke en dagelijkse waken ook voor hem gaan houden.

[1] Bronnen: [http://nl.wikipedia.org/wiki/C%C3%B3rdoba_\(Spanje\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/C%C3%B3rdoba_(Spanje)) en <http://nl.wikipedia.org/wiki/Mezquita>

[2] Bron afbeelding: http://en.wikipedia.org/wiki/Mosque%20%80%93Cathedral_of_C%C3%B3rdoba

[3] Zie de koan “Yunmen’s Pillars” in: Cleary, Thomas, *Book of Serenity – One Hundred Zen Dialogues*. Bosten: Shambhala, 1998 p. 137 - 139

[4] Vrije weergave van de koan Dasui’s “Aeonic Fire” in: Cleary, Thomas, *Book of Serenity – One Hundred Zen Dialogues*. Bosten: Shambhala, 1998 p. 131 - 136

[5] Bron afbeelding: <http://en.wikipedia.org/wiki/Apocalypse>

[6] Zie ook: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Bhikkhu>

[7] Bron afbeelding: <http://jv.wikipedia.org/wiki/Bhiksu>

[8] http://de.wikipedia.org/wiki/Universit%C3%A4tsbibliothek_Heidelberg

[9] Bron afbeelding: http://en.wikipedia.org/wiki/Common_Raven

Op weg 2

6 maart 2013

Na de dood van Raaf ben ik jaarlijks gaan overwinteren in Zuid Spanje. In het voorjaar trok ik met de vogeltrek naar het Noorden om het zomerseizoen in Noord Europa door te brengen. De wind, het weer en de mensen die ik op weg ontmoette, gaven richting aan het tijdelijke onderdak in de noordelijke steden.

[1]

Geregeld kwam ik terug in Amsterdam, Kopenhagen, Stockholm en Oslo. De vluchtige vrienden van weleer waren weggevaagd uit het leven van alledag door de mysterieuze ziekte die de naam AIDS had gekregen. Enkele oude vrienden waren een ander leven begonnen

zonder plaats voor een zwervende Bhikṣu. Meestal leefde ik van de straat met goochelen, vertellen van verhalen en ik was begonnen met zingen.

Mijn uitvoering van “Ne me quitte pas” van Jacques Brel [2] ontroerde de toehoorders. Een deel van de tekst over schaduwen – in de nacht schaduwen van vermoorde dorpelingen en overdag schaduwen van verloren geliefden – was op mijn leven van toepassing.

Laat mij zijn

Schaduw van jouw schaduw

Hand van jouw hand

Schaduw van jezelf. [3]

[4]

Na 18 jaren overwinteren in het zuiden en 's-zomers rondtrekken in het noorden was ik meerderjarig geworden in mijn derde incarnatie; iedere ogenblik, uur, dag, jaar was anders en eender. Hoewel ik de schaduwen uit mijn vorige levens nog altijd meedroeg, was binnen dit eenvoudige levensritme een zekere vorm van innerlijk rust ontstaan.

In het najaar zong ik op het Leidseplein in Amsterdam voor toehoorders uit “Ne me quitte pas”:

Ik, Ik zal jullie geven

Parels van regen

Uit een land

Waar het niet regent [5]

Na het zingen van de strofe “*Uit een land waar het niet regent*” wist ik zeker dat mijn moeder was gestorven. Aan haar gebod om op weg te gaan naar Amsterdam en aan de verwezenlijking hiervan was een einde gekomen. Ik boog naar de toehoorders en ik ben ter ere van haar nagedachtenis meteen op weg gegaan “εἰς τὴν Πόλιν” – naar de stad – naar Istanbul [6]. Vanuit Istanbul wilde ik het volgende voorjaar doorreizen naar Konia. Het werd tijd om in de voetsporen van Rumi [7] te wervelen.

Kom, kom, wie jij ook bent,

Dwalende geest, idolaat verteller en aanbidder van de gouden gloed,

Kom hoewel jij beloften duizendmaal hebt gebroken,

Kom, en kom weerom.

Ons is niet de weg van twijfel en wanhoop. [8]

[9]

Op de weg naar Istanbul werd ik door mijn moeder vergezeld, zoals Rumi in een gedicht schreef:

“Mijn ervaring is in het hart van mijn moeder;

Ziek zal het hart van haar zijn

Zonder de ervaring van mij”. [10]

De vierde incarnatie diende zich aan in mijn leven. Ik week af van mijn gebruikelijke najaarstrek naar Zuid Spanje. Dat jaar viel de winter vroeg in midden Europa. Midden november was er al veel sneeuw gevallen. Op weg naar Istanbul raakte ik – door de koude bevangen – op drift. Begin december vroor het stevig. Ik had niets meer te eten. De volgende heldere nacht bij nieuwe maan waakte mijn adem. De geesten en schaduwen uit mijn leven vonden tijdelijk rust. De vrieskoude nam mij in zich op; aarde en firmament werden een.

Versteend en verstild
Van binnen en van buiten
Eén in het heelal

[11]

[1] Bron afbeelding: <http://de.wikipedia.org/wiki/Vogelzug>

[2] Te beluisteren via: http://www.youtube.com/watch?v=za_6A0XnMyw

[3] Bron: Eigen vertaling van de laatste strofen uit “Ne me quitte pas” van Jacques Brel.

[4] Bron afbeelding: http://bat-smg.wikipedia.org/wiki/Abruozielis:Southwark_Park_Evening_Shadows.JPG

[5] Bron: Vertaling van de eerste strofen uit het tweede couplet van “Ne me quitte pas” van Jacques Brel.

[6] Zie ook: <http://en.wikipedia.org/wiki/Istanbul>

[7] Jalāl al-Dīn in het Westen bekend onder de naam Rumi is in de 13e eeuw n. Chr. geboren in de buurt van Balkh in Afganistan. Zijn ouders zijn gevlucht voor de Hunnen. De naam Rumi heeft Jalāl al-Dīn in de Arabische wereld gekregen omdat hij tijdens het schrijven van zijn grote werken in Konia ten zuiden van Ankara in het huidige Turkije woonde. Dit deel van de Arabisch wereld werd daar vereenzelvigd met Rome uit het Romeinse rijk. Bron: Lewis, Franklin D., *Rumi, Past and Present, East and West*. Oxford: Oneworld, 2003 p. 9

[8] Vrije weergave van een passage van Rumi. Bron: <http://en.wikipedia.org/wiki/Rumi> en Rumi and His Sufi Path of Love (2007) by M Fatih Citlak and Huseyin Bingul, p. 81

[9] Bron afbeelding: <http://en.wikipedia.org/wiki/Dervish>

[10] Vrije weergave van een gedicht van Rumi. Bron: Nicholson, Reynold A., *The Mathnawi of Jalálu'ddin Rúmí, Book II*. Cambridge: Biddles Ltd, 2001 p. 281

[11] Bron afbeelding: http://en.wikipedia.org/wiki/The_Starry_Night

Sneeuwgezicht

9 maart 2013

Een droom neemt mij iedere nacht mee. Deze ijskoude heldere nacht aan het begin van december voerde een droom mij naar een andere wereld. Ik lag bij nieuwe maan onder de sterrenhemel volkomen stil in mijn slaapzak om geen warmte te verliezen. Af en toe voelde ik mijn handen en voeten even tintelen en dan werden ze weer koud. Mijn adem – een voorlopig thuis voor de dorpelingen uitgemoord door mijn mede-militieleden en mij bij het nachtelijk vuur in het bos – waakte over mij.

Het werd steeds kouder; mijn lichaam ontspande zich [1] en mijn ogen knipperden niet meer. De duisternis en het firmament zogen mij in zich op. Ik zweefde met de sterrenstelsels in het universum. Geen aarde, geen zorgen, geen geluid, volkomen opgegaan in de oneindigheid.

[2]

Van de rand van het heelal hoorde ik voetstappen naderen. In mijn ooghoeken zag ik een schim verschijnen. De schim werd groter en ik hoorde een andere adem naast mijn adem. Na een eeuwigheid boog het donkere gezicht van mijn moeder zich over mij heen [3]. Haar krullend haar was grijs geworden. Mijn moeder was gekomen om mij mee naar huis te nemen. In haar vredig gezicht zag ik dat ik nooit weg was geweest; bij haar kwamen hemel en aarde samen.

In deze vredige toestand hoorde ik een stem. Mijn moeder vervaagde en ik kon niet goed meer zien. Iemand probeerde mij te wekken. Heel langzaam kwam mijn adem terug in de wereld van alledag: het firmament en de aarde werden bij het openen van mijn slaapzak weer gescheiden. Ik was steenkoud en maar net bij bewustzijn.

De stem nam mij mee en na een eeuwig lijkende worsteling met mijn verstilde lichaam gingen wij een verlichte warme ruimte binnen. De stem kleepte mij uit en kwam onder een dekbed tegen mij aanliggen. Langzaam kon ik weer zien. Ik zag een vrouwengezicht met krullend grijs haar. Zij rilde heel erg van de kou. Na een heel lange tijd werd ik wat warmer; pas halverwege de volgende dag begonnen mijn vingers en voeten weer te tintelen. Ik lag in een caravan bed.

Tegen de avond kon ik voorzichtig wat eten en drinken. Zij vroeg mij verontwaardigd waarom ik in een dunne slaapzak buiten bij deze strenge vorst in de open lucht waakte. Mijn antwoord volgde enkele dagen later. Op mijn vraag hoe zij mij gevonden had, gaf zij als antwoord dat tijdens een korte avondwandeling er naast het pad af en toe damp uit de grond leek te komen; deze damp werd door mijn uitademing veroorzaakt. Mijn adem had over mij gewaakt.

Een dag later zijn wij samen naar een wintercamping gegaan om mij te laten herstellen. De eigenaar van de camping was niet blij met mijn verschijning, maar mijn beschermengel zorgde dat wij een plaats voor enkele nachten kregen. De eerste dagen bemoederde zij mij. Zij knipte mijn haar, zij scheerde mijn baard en waste mij kleren: ik was toonbaar voor de wereld.

[5]

In de beslotenheid van de caravan op de wintercamping vertelden wij elkaar de hoofdlijnen van onze levensverhalen. Haar naam was Carla Drift en zij trok door Europa met een caravan-tractor combinatie. Haar leven was sinds de herfst even kaal geworden als de bomen in de winter. Aan het einde van de vorige zomer had een man het op haar eer en leven voorzien. Uit zelfverdediging doodde zij de belager. Hiermee verloor zij haar onschuld: een deel van haar was gestorven.

Ik vertelde haar over mijn leven als kindsoldaat in een vorige incarnatie; aan het einde van een nacht hadden wij het bos rondom een dorp in brand gestoken. Onze militie schoot op alles en iedereen die uit het bos kwam. De geesten van deze dorpelingen droeg ik altijd met mij mee; hun adem was mijn adem geworden en zij hadden in de heldere ijskoude nacht over mij gewaakt. Uit nagedachtenis aan mijn moeder was ik op weg naar “εἰς τὴν Πόλιν”.

Wij besloten samen verder te trekken naar Istanbul. Het rijden op de tractor wisselden wij af; ik was af en toe weer een wagenmenner in een wit winterlandschap. De tocht van ruim 2000 kilometer legden wij met enkele rustpozen in drie maanden af. Het einde van de winter en het begin van het voorjaar bleven wij in deze stad. Bij de bezoeken aan de vele godshuizen in deze stad – waaronder de Hagia Sophia, bewonderden wij deze gebouwen met koepels als zinnebeeld voor de binding tussen aarde en firmament.

[6]

[1] Zie ook voor onderzoeking: Stark, Peter, *De laatste adem, Spectaculaire verhalen van de grens van het bestaan*. Amsterdam: Forum, 2002 p. 21 - 31

[2] Op deze foto is ieder lichtvlekje een sterrenstelsel. Sommige van deze stelsels zijn 13,2 miljard jaren oud – volgens schatting bevat het universum 200 miljard sterrenstelsels. Bron afbeelding: <http://en.wikipedia.org/wiki/Universe>

[3] Zie ook: Berger, John, *Here is where we meet*. New York: Vintage International, 2006 p. 1 – 57. In Lissabon heeft de protagonist een ontmoeting met zijn overleden moeder.

[4] Bron afbeelding: <http://www.nasa.gov/multimedia/imagegallery/iotd.html#> - Hubble Watches Star Clusters on a Collision Course

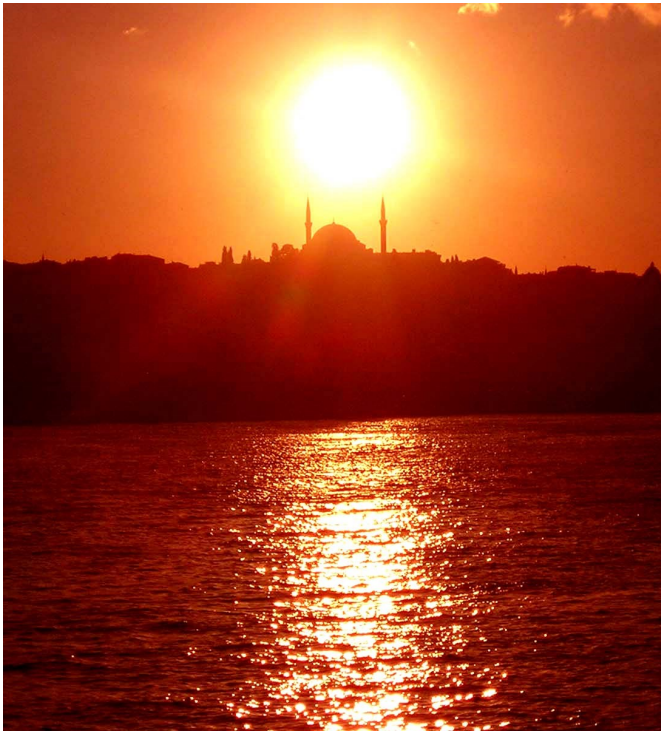
[5] Bron afbeelding: <http://en.wikipedia.org/wiki/Camping>

[6] Bron afbeelding: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Istanboel>

Εἰς τὴν Πόλιν op weg naar “Dit”

17 maart 2013

In Istanbul eindigde mijn derde incarnatie als Bhikṣu of – in de woorden van alledag – als zwerver die de jaarlijkse trek van de vogels volgde. In deze vroegere hoofdstad van het Oost Romeinse rijk [1] werd ik opgenomen in de “polis” [2] – niet alleen in de stadstaat met een openbare wereldse politiek, maar thuis in de universele gemeenschap van omgeving en mensen.

[3]

Mijn burcht was geen tempel waar de Grieken in het verleden hun Goden een huis gaven [4] met alle pracht en uitzonderlijke schoonheid. Hoewel ik overal thuis was, vond ik geen blijvend huis in een kerk, moskee of tempel.

[5]

Tussen de vele kerken en moskeeën van Istanbul ervoer ik mijn lichaam en “polis” – in de vorm van de universele leefomgeving – als een tempel Gods [6].

[7]

In het gedicht “*Dit hebben wij nu*” van Rumi las ik een weerspiegeling van mijn leefwereld in Istanbul:

Dit

Dat wij nu zijn

Maakt het lichaam, cel voor cel,

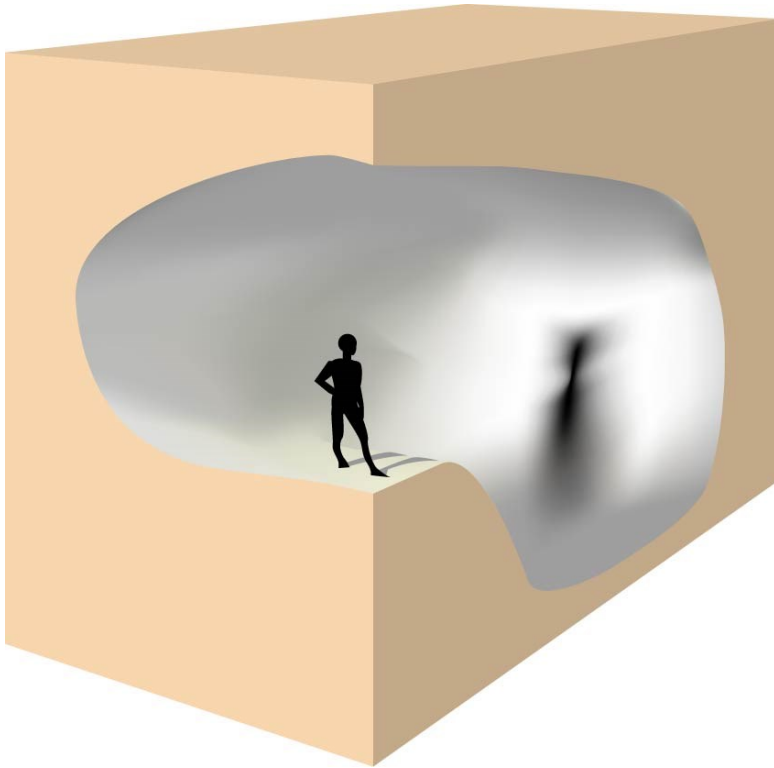
Zoals bijen een honingraat bouwen.

Het menselijk lichaam en het universum

Groeit van Dit [8]

Gedurende mijn eerste drie incarnaties – eerst als Kṛṣṇa in Kenia, daarna als idool in Amsterdam en enkele Noordelijk steden, en vervolgens als Bhikṣu die de jaarlijkse trek van de vogels tussen Zuid en Noord Europa volgde – had ik alleen weerspiegelingen van “Dit” binnen mijn eigen leefwereld gezien.

In mijn vierde incarnatie wilde ik de bescherming van de grot [9] verlaten waarin ik tot nu beschut had geleefd met alleen afspiegelingen van het alomvattende “Dit” zoals Plato beschreef in zijn Politeia [10].

Langzaamaan werd ik – aan het begin van mijn nieuwe incarnatie – volkomen opgenomen in het heelal. In de bibliotheken van Istanbul las ik vertalingen van de werken van Rumi. Samen met zijn gedichten begon ik wervelend een nieuw bestaan.

Met de nieuwe lente kwam Man Leben – op uitnodiging van Carla Drift – in Istanbul aan. Carla, Man en ik besloten te beginnen met “Wie ben jij – Een verkenning van ons bestaan”. Voordat wij op deze zoektocht het leven van alledag betraden, schreven wij elkaars biografieën.

[1] Zie ook: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Istanboel>

[2] Zie ook: <http://en.wikipedia.org/wiki/Polis>

[3] Bron afbeelding: http://fr.wikipedia.org/wiki/Corne_d%27Or

[4] Zie ook: [http://nl.wikipedia.org/wiki/Polis_\(stad\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Polis_(stad))

[5] Bron afbeelding: <http://en.wikipedia.org/wiki/Polis>

[6] Zie ook: De eerste brief aan de Korintiërs vers 12 - 20

[7] <http://nl.wikipedia.org/wiki/Istanboel>

[8] Eigen vertaling van strofe uit de Engelse versie het gedicht “This we have now” van Rumi. Zie ook: Barks, Coleman, *The Essential Rumi*. New York: Castle Books, 1997, p. 262

[9] Zie ook: http://nl.wikipedia.org/wiki/Allegorie_van_de_grot

[10] In het Nederlands wordt Politeia meestal vertaald met “Staat” of “Republiek”. Zie ook: [http://nl.wikipedia.org/wiki/Staat_\(Plato\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Staat_(Plato))

[11] http://nl.wikipedia.org/wiki/Allegorie_van_de_grot

Slotwoord

Narrator heeft mij het verhaal van zijn leven in verschillende delen verteld. In zijn vertellingen worden feiten, fictie en factie met elkaar verweven, zoals in het leven van alledag de scheiding van de lucht en aarde kunstmatig is [1].

Tijdens de vertelling van het voorspel tot zijn bestaan werd mij duidelijk dat de verhalen van Narrator zijn gericht op een universele waarheid, die vooraf en voorbij gaat aan ons leven. Deze waarheid berust op een ritme waaruit wij voortkomen. Dit ritme rolt door zijn leven in verschillende in elkaar geweven cycli.

De eerste cyclus in zijn levensverhaal bestaat uit de vier incarnaties die door Narrator worden benoemd als duiding voor zijn leven. Deze vier incarnaties in het leven van Narrator herinneren mij aan de vierjaargetijden [2]. De tweede cyclus in Narrator's leven is het ritme van ijdelheid, handelingen en gevolgen [3]. De derde cyclus is de Noordelijke cyclus waarin Narrator de drijfveer en leidsman is voor de verlichting en thuiskeer van zijn Amerikaanse geliefde. De vierde cyclus is het ritme van vertrouwen en verraad in Narrator's leven met Raaf en Vos in de spiegelwereld bewoond door de geheime diensten van vele landen [4]. En altijd is in het leven van Narrator de cyclus van de maan en de sterrenhemel als steevast gezelschap aanwezig. De zoektocht naar de overige cycli in de levensbeschrijving van Narrator laat ik aan de lezer over.

Het is mij een eer en een vreugde om met Narrator en Carla Drift de zoektocht naar “Wie ben jij” te mogen verrichten. Op deze Odyssee is Narrator mijn baken en leidsman, bijvoorbeeld bij mijn studie Sanskriet – de taal van de goden in de wereld van de mensen –, bij het bestuderen van Boeddhistische teksten en bij het lezen van het werk van Rumi.

[1] Zie ook: Quammen, David, *Spillover: Animal Infections and the Next Human Pandemic*. New York: W. W. Norton & Company, 2012 p. 219 - 234. In dit populair wetenschappelijk boek wordt een studie gemaakt over de interactie en het levensspel – met soms vergaande gevolgen – tussen hogere en lagere organismen. Bij deze interactie en levensspel is de scheiding tussen aarde en lucht kunstmatig; bijvoorbeeld bij de beschrijving van Q-koorts meegenomen door de wind in Noord Brabant.

[2] Zie ook: De film “*Spring, Summer, Fall, Winter ... and Spring*” onder regie van: Kim Ki-Duk. Deze film geeft mogelijk een duiding aan de misdrijven van Narrator als kindsoldaat in Afrika. De jongeling in de film begaat in zijn naïviteit als kleuter en in zijn levensdrang als adolescent verscheidene misdrijven waar hij de rest van zijn leven de gevolgen van mag dragen.

[3] Zie ook: de film “*Waarom vertrok Bodhi-Dharma naar het Oosten?*” van: Bae Yong-Kyun. Deze film verschaft misschien inzicht in het ritme van ijdelheid, handelingen en gevolgen, doordat een jongen in een ijdele drang een vogel van een vogelpaar dodelijk verwondt. Tevergeefs probeert de jongen de vogel in leven te houden. De nog levende vogel van het paar blijft hem achtervolgen en geeft hem een eerste inzicht in de vluchtigheid van leven en dood, verbondenheid, passies, zonde en angst.

[4] Zie ook: Le Carré, John, *The Quest for Karla*. New York: Knopf, 1982 en zie ook: Deighton, Len, *De Bernie Samson serie*. verschenen tussen 1983 en 1996.

Met Dank

Zonder de bekende adem die in één zucht het volledige heelal van begin tot einde vormt, is dit boek niet mogelijk. Ik ben mijn dank verschuldigd aan de eeuwige verandering die zich in de leegte van het universum als adem manifesteert.

Mijn dank ben ik verschuldigd aan alle manifestaties in het heelal die in haar onnoembare variëteiten bestaan.

Als mens erken ik mijn diepe dankbaarheid aan de ruimte en de wereld waarin wij leven. Het ontstaan van dit boek vindt plaats in deze omgeving.

Zonder de bijdrage van alle vrouwen, mannen, moeders, vaders, kinderen, zwervers, jagers-verzamelaars, landbouwers, ambachtslieden, krijgers, monniken, priesters, wetenschappers en mensen niet vermeld vanaf het begin tot nu, is dit boek niet mogelijk.

Ons heelal en de wereld zijn door vele geleerden op talloze manieren bestudeerd. Zonder de uitkomsten van deze onderzoeken zou dit boek niet kunnen bestaan. Ik heb diepe erkentelijkheid voor alle studies.

Speciaal dank ik:

- o mijn vader en moeder en familie,
- o vrienden, bekenden, collegae en voorbijgangers,
- o docenten, scholen en universiteiten,
- o dorpen waar ik ben opgegroeid, scholen die ik heb bezocht en plaatsen waar ik heb gewoond en gewerkt.

Mogelijke fouten en omissies in dit boek zijn uitsluitend mijn verantwoordelijkheid. Ik heb gepoogd om de verwijzingen zo volledig mogelijk te maken. Wordt een verwijzing ten onrechte niet vermeld, dan verzoek ik deze omissie te melden.

Beeldmateriaal – met grote dank gebruikt onder de Creative Commons Licentie – is met vermelding van de bron in de tekst opgenomen. Mochten eigenaren van beeldmateriaal niet kunnen instemmen met de wijze van bronvermelding, dan verzoek ik dit aan mij kenbaar te maken. Uiteraard zal ik de betreffende vermelding van beeldmateriaal aanpassen aan de wensen van de rechtmatige eigenaren.

Aanhalingen uit andere teksten zijn onder bronvermelding in de tekst opgenomen. Deze aanhalingen vallen buiten de Creative Commons licentie. Op deze aanhalingen rust een andere vorm van auteursrecht.

Over de Samensteller

Man Leben is mijn andere naam.

Begin januari 1934 is Man Leben onder de naam Levi Hermann in Amsterdam geboren. Net 7 jaar oud verhuisde hij zonder zijn ouders naar een boerderij in Zuid Limburg. Daar leefde hij met zijn peetouders onder zijn nieuwe naam "Man Leben".

Aan het einde van de Tweede Wereldoorlog verhuisde hij met zijn tante naar een dorp in de buurt van Rotterdam. Na het behalen van zijn diploma Gymnasium β studeerde Man met goed resultaat Bouwkunde aan de Technische Universiteit in Delft.

Minder dan een jaar heeft hij bij een architectenbureau gewerkt aan utiliteitsprojecten; hier heeft hij zijn vrouw leren kennen. Met hulp van dit bureau is hij begonnen in de handel van bouwmaterialen. Man en zijn vrouw zijn in 1959 naar Amsterdam verhuisd. In het midden van de 70-er jaren – met ongekende vrijheid – zijn Man en zijn vrouw gescheiden. Tegen het einde van de 70-er jaren werd Man parttime hoofddocent aan de Technische Universiteit in Delft.

In het voorjaar van 1982 verhuisde Man weer naar Zuid Limburg om zijn peetmoeder te helpen als tijdelijke boer. Aan het einde van de zomer 1983 begon hij met zijn pelgrimstocht naar Dachau waar zijn moeder stierf aan het einde van de Tweede Wereldoorlog.

In 1984 begonnen de kloosterjaren van Man, hij verbleef verbonden met de orde tot 1993. In dat jaar maakte hij zijn tocht naar Auschwitz waar zijn vader is overleden tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Van de herfst 1993 tot zijn pensionering was Man als partner betrokken bij een Design/Architectuur bureau om modulair bouwen te introduceren.

Na zijn pensioen leefde hij twee jaren met zijn tweede levenspartner. Na haar dood maakte Man voorbereiding voor de zoektocht naar "Wie ben jij". Hiervoor begon hij met zijn studie Sanskriet.

Man Leben stelde deze biografie van Narrator samen.

Naam

| Man Leben

E-mail

| Geen

Leeftijd

| Op de leeftijd van 76 is Man in zijn slaap overleden

Kinderen

| Twee kinderen

Gehuwd

| Gescheiden

Hobby

| Lezen, schrijven, religie, levensbeschouwing, menswetenschappen, poezie, cultuur, ontwerpen, muziek

Werk

| Gepensioneerd.

Index

A

Abencerrajes, 179
Adem, 56, 57, 60, 78, 79, 115, 126, 191, 193, 194, 195, 196, 198, 207
Afghanistan, 119
Aids, 142
AIDS, 139, 142, 143, 150, 153, 187
Aitken, Robert, 113
Alhambra, 178, 179, 180
Amsterdam, 7, 28, 31, 34, 38, 39, 40, 48, 50, 52, 57, 67, 74, 75, 77, 78, 81, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 90, 91, 92, 94, 97, 99, 107, 121, 127, 136, 137, 139, 140, 141, 143, 150, 153, 167, 178, 182, 187, 189, 198, 202, 209
Aosta, 42, 43, 45
Arberry, A.J., 38
Arjuna, 23, 27, 29, 30, 31, 69, 97, 129
Avatamsaka, 116, 117, 119, 121
Avatamsaka Sūtra, 116, 117, 119
Ayto, John, 52

B

Bae Yong-Kyun, 206
Bavink, 91
Beer, 156, 157, 167, 171, 172
Berger, John, 198
Bhagavad Gita, 22, 23, 30, 93
Bhikṣu, 183, 188, 199, 202

Bhikṣuṇī, 183
Bibliotheek, 27, 34, 143, 181
Bijbel, 7
Bodhisattva, 133
Boeddha, 7, 104, 116, 118, 133, 182
Boeddhistisch vraagstuk, 133, 137, 150
Boeddhistische hel, 99
Bollenvelden, 84, 139
Book of Serenity, 45, 58, 64, 105, 121, 142, 148, 154, 186
Brel, Jacques, 188, 192

C

Café Central, 175
Café Prückel, 170
Carter, 107, 133
Chamonix, 44, 45, 47, 52
Christus, 7, 113
Citroën DS, 89, 93, 99, 129, 137, 146
Cleary, Thomas, 23, 45, 58, 64, 105, 121, 142, 148, 154, 186
Coltrane, John, 108
Confessions of a Mask, 94, 97
Cordoba, 181, 182
Creative Commons Licentie, 208
Cycloop, 65, 67, 69
Cyclopen, 69
Cyclus, 137, 205

D

Dagwaken, 184
Dam, 77, 78
Damrak, 77, 81

Damslapers, 78
Davis, Miles, 108
Deva, 134
Dharmakshetra, 30
Dostojewski, 94, 97
Dougherty, M.V., 52
Draupadi, 29, 90, 91, 97
Drift, Carla, 9, 10, 13, 39, 47, 196, 203, 206
Droom, 9, 13, 47, 55, 56, 57, 97, 193
Duomo, 40, 41

E

Εἰς τὴν Πόλιν, 189, 196, 199
Engaï, 17, 25, 29, 34, 55, 66, 69, 78, 81
Ethos, 52
Europese Unie, 63

F

Filosofie, 9, 40, 185
Fjorden, 103
Florence, 40, 42, 45
Frogner Park, 124, 127

G

Gamla Stan, 102, 127, 131, 136
Gate, 104, 105, 113, 180
Gebroeders Karamazow, 94, 97
Geheime dienst, 157, 159, 163, 167, 171, 172, 176
Genesis, 91, 97
Gilgamesh, 16

God, 7, 17, 29, 34, 40, 55, 66, 69, 78, 81, 88, 91, 94, 112, 116, 129
Goden, 14, 118, 200, 206
Godin, 89, 93, 99, 109, 124, 134, 146
Goochelen, 152, 183, 188
GR 5, 44, 48, 51, 59, 72
Granada, 178, 181

H

Hagia Sophia, 196
Haiku, 3
Hardangervidda, 119, 121, 123, 162, 166
Hart Sutra, 110, 111
Heelal, 9, 144, 146, 152, 191, 194, 203, 207
Heidelberg, 156, 184, 185, 186
Hemel, 10, 17, 19, 22, 32, 37, 39, 40, 42, 55, 61, 91, 92, 99, 129, 194
Herrengasse, 175
Hesse, Hermann, 146
Hiërarchie, 50
HIV, 139, 141, 142, 145
Holland, 71, 74, 77, 80, 81, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 95, 96, 99, 137, 139
Homerus, 7
Hongerige geesten, 22, 26, 31, 65

I

Icoon, 94, 96, 99
Idool, 90, 92, 93, 94, 96, 99, 117, 137, 140, 145, 151, 178, 179, 182, 202
Ilias, 7, 16
India, 7, 14, 23, 34
Indra's Net, 118
Inoue Shirō, 3
Invasie, 171

Īśa, 17, 129, 135

Īśāvāsya, 13, 14, 17, 126

Isha Upanishad, 13, 17

Ishvara, 11

Istanbul, 7, 9, 189, 190, 191, 192, 196, 199, 200, 201, 203

J

Jalāl al-Dīn, 7, 35, 38, 192

Jezus van Nazareth, 7

Johnson, Philip, 148

K

Kathedraal, 181

Katholieke, 32, 35, 48, 181

Katz, Ruth Cecily, 23, 29, 69, 97, 129

Kaufhaus des Westens, 162

Kenia, 14, 31, 35, 40, 66, 86, 96, 99, 179, 202

Khandava bos, 23, 29, 69, 129

Kim Ki-Duk, 206

Kindsoldaat, 144, 196, 206

Klosterstræde, 137, 177

Konia, 38, 189, 192

Koninkrijk Gods, 89

Kopenhagen, 100, 105, 108, 136, 137, 139, 141, 143, 144, 145, 147, 149,
152, 153, 155, 163, 175, 177, 178, 182, 187

Krishna, 23, 29, 30, 69, 97, 129

Kṛṣṇa, 15, 17, 22, 23, 25, 29, 31, 69, 93, 96, 97, 129, 179, 202

Kṣhatṛiya, 21

Kshetra, 30

Kurukshetra, 30

L

Lapporten, 110
Le Carré, John, 206
Leben, Man, 10, 39, 203, 209, 210
Lege Poort, 110, 112, 133
Leidsman, 22, 50, 93, 205, 206
Lewis, Franklin D, 38, 192
Lucas, 136
Luijpen, Prof. Dr. W. , 9

M

Maan, 3, 15, 17, 29, 32, 33, 34, 35, 55, 56, 59, 69, 81, 131, 133, 138, 153, 191, 193, 205
Maezumi, Hakuyu Taizan, 45, 58
Maginotlinie, 62, 64
Mahābhārata, 7, 16, 21, 23, 29, 30, 69, 90, 97, 129
Mahāyāna Boeddhisme, 154
Malaga, 177, 178, 181
Masaï, 14, 17, 29, 34, 50, 53, 55, 66, 69, 78, 81
Masnavi, 7
Mattheus, 91
Māyā, 134, 135
Māyādevī, 134
McGrath, Kevin, 91
Mezquita, 181, 182, 186
Militie, 21, 22, 25, 26, 66, 86, 144, 153, 196
Mishima, 94, 95, 97
Mist, 66, 88
Moeder, 7, 14, 19, 21, 26, 27, 28, 34, 39, 40, 62, 87, 127, 132, 134, 135, 144, 189, 190, 194, 196, 198, 207, 209
Mohammed, 7

Monier-Williams, 17, 23, 29, 34, 52, 97, 105, 114, 136
Mont Blanc, 43, 44, 47
Moskee, 7, 181, 200
Mumon, 113
Mumonkan, 105, 113
Muskens, Martinus 48

N

Nama, 29, 105
Nāmadheya, 29
Nara, 21
Nārāyana, 10, 15, 32, 34, 99, 105
Ne me quitte pas, 188, 189, 192
Nescio, 91
Nieuwe Testament, 7, 91, 133, 136
Nijldelta, 34
Nikhilananda, Swami, 136
Nirvana, 112
Nobelprijs voor de vrede, 63
Noord Kaap, 103, 109, 112, 115, 116, 118
Nyhavn, 139, 155, 158, 160, 163

O

Odyssee, 7, 9, 10, 11, 16, 39, 144, 206
Odysseus, 9, 67, 69
Oost Duitsland, 157, 167
Oost Romeinse rijk, 199
Origo, Jan van, 52, 121
Oslo, 119, 123, 124, 127, 187
Oude Testament, 91, 97, 129

Ouderlijk huis, 120

P

Parabel, 104, 105, 118, 125, 126, 127, 129, 133

Plato, 202, 204

Polis, 199, 200

Politeia, 202, 204

Polyandrie, 29, 90, 97

Polygame, 94

Poseidon, 69

Postsparkasse, 168, 170, 174

Prästgatan, 103, 104, 131, 136

Q

Quamman, David, 142, 206

R

Raaf, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 166, 167, 168, 170,
171, 172, 175, 176, 177, 182, 183, 185, 187, 205

Rājan, 21, 23

Renaissance, 41

Reybrouck, David van, 136

Rome, 35, 36, 38, 39, 40, 45, 83, 89, 192

Route des Crêtes, 60

Rumi, 3, 7, 35, 38, 189, 190, 192, 201, 203, 204, 206

S

Safranski Rüdiger, 38

Sanskriet, 14, 17, 23, 27, 29, 34, 50, 52, 97, 104, 105, 109, 110, 114, 129,
 134, 136, 180, 206, 210
 Sargeant, Winthrop, 23
 Schengen, 62, 64
 Scheren archipel, 107, 134
 Scholastische, 40, 45
 Sea of Fertility, 95, 97
 Sekida, Katsuki, 113
 Shakespeare, 16
 Shamayim, 91
 Shibayama, Zenkei, 113
 Siddharta Gautama, 7, 134
 Siena, 40, 42, 45
 Södermalm, 134
 Staafkerk, 119, 123, 124
 Stark, Peter, 198
 Steenmannetje, 54, 56
 Stephansdom, 171, 172, 174, 176
 Sterrenhemel, 3, 37, 51, 59, 73, 78, 79, 131, 138, 153, 193, 205
 Stockholm, 85, 99, 102, 104, 105, 107, 108, 109, 113, 127, 131, 134, 136,
 137, 178, 187
 Süleyman, 7
 Summa Theologiae, 45
 Sunyata, 113
 Sūtra, 116, 118, 121
 Swedh, 52

T

Talmud, 7
 Tempel Gods, 200
 Tenach, 7
 Thomas van Aquino, 45

Trouw, 13, 125, 126, 156, 159, 160, 176, 185
Tweede Wereld Oorlog, 156, 157

U

Universa, 116, 117, 118, 119
Upaniṣad, 13, 14, 126
Upanishad, 17
Urnes, 119, 121
Utagawa Kuniyoshi, 97

V

Vader, 13, 14, 15, 16, 27, 28, 31, 32, 34, 50, 104, 118, 125, 126, 132, 133,
135, 156, 167, 176, 207, 210
Val van de muur, 167, 172
Vee, 14, 17, 29, 34, 69, 81, 87
Verloren zoon, 27, 133
Verraad, 155, 158, 159, 161, 176, 185, 205
Vervreemdingen, 144
Vigeland, Gustav, 124
Vijf hindernissen, 19
Vos, 156, 157, 158, 159, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172,
173, 176, 205
Vyasa, 7

W

Wagenmenner, 22, 30, 196
Wagner, Otto, 168
Wenen, 165, 168, 174, 175, 177
West Berlijn, 161, 162, 163, 164

Wick, Gerry Shishin, 11

Wie ben jij, 9, 35, 39, 52, 121, 137, 144, 203, 206, 210

Wolken, 67, 87, 88, 119, 153, 162, 182

Y

Yamada Kôun Roshi, 105, 113

Yang en Yin, 85

Yogananda, 23

Yunmen, 45, 58, 186

Z

Zeus, 69, 114, 136

Zweden, 85, 99, 100, 102, 109, 140, 161, 182

